svenska nu

Språk gör världen större

Nätverket Svenska nu 2007–2022

INA SUOMINEN

Till minnet av
Armi Mikkola
(1952–2020)

Nätverket Svenska nu koordineras av
Hanaholmen – kulturcentrum för Sverige och Finland

www.svenskanu.fi | svenskanu@hanaholmen.fi
Hanaholmen – kulturcentrum för Sverige och Finland
Hanaholmsstranden 5, 02100 Esbo | +358 400 605 565 | www.hanaholmen.fi

facebook.com/svenskanu

twitter.com/svenskanu

instagram.com/svenskanu

INNEHÅLL

Till läsaren	2
Paavo Lipponen tackar för de gångna åren	3
Svenskundervisningen i Finland	5
Hur blev Svenska nu till?	13
Finska nu	29
Svenska nu besöker klassrummen	32
Musik kan bryta språkbarriärer	49
Lärarverksamhet och undervisningsmaterial	53
Språkdebatt och påverkansarbete	67
Svensk-finska mötesdagarna	91
Sammanfattning	93
Suomenkielinen yhteenveto	95
Slutord	97
Käll- och litteraturförteckning	99
Bilaga 1: Styrdokument för Nätverket Svenska nu	101
Bilaga 2: Nätverket Svenska nus delegation 2007–2022	102
Bilaga 3: Nätverket Svenska nus styrgrupp 2007–2022	104

Foto: s.24 Cata Portin, s.30 Anni Heikka, Jonas Jörneberg (Sagoväskan), s.34 Teater Taimine, s.38 Frej Vuori (FSI), s.44 Cata Portin, s.48 Jesse Piisinen, s.59 Inga-Britt Wirta, s.60 Erkki Kuronen (Lärarfortbildning i Göteborg 2019), s.79 Sofia Jernström, s.25, s.38 (Kenneth Nilsson), s.40-41, s.45-46, s.49-54, s.62-63, s.92 (Svensk-finska mötesdagen 2021 på Hanaholmen) Lars Kastilan. **Övriga foton:** Nätverket Svenska nu

Till läsaren

Svenska nu firar sitt 15-årsjubileum i en tid av förändring. Efter rekordåret 2019 med växande kontaktmängder och programutbud slog coronaviruspandemin till och många aktörer, däribland Svenska nu, var tvungna att avbryta sin ordinarie verksamhet.

Själv hade jag relativt nyligen börjat som projektassistent för nätverket när det plötsligt inte fanns några skolbesök att koordinera på grund av skärpta restriktioner och undervisning som skedde på distans. Snart blev jag tillfrågad att skriva en historik om Svenska nus verksamhet inför jubileumsåret. Jag tackade ja och såg det som möjlighet att bekanta mig närmare med organisationen jag jobbade i.

Svenska nu visade sig dock vara en aktör som kan ställa om sig snabbt och inom kort fortsatte verksamheten i nya former. Följaktligen fortsatte mitt vanliga arbete och skrivarbetet fick ske på deltid. Idag har jag jobbat på Hanaholmen i närmare tre år med varierande uppgifter men skrivarbetet har fortsatt. Varje torsdag har jag suttit mig ned och bekantat mig med den djungel av material som funnits i Svenska nus arkiv på Hanaholmen.

Nu är skrivarbetet klart och trots den lärorika processen så är jag glad över att äntligen kunna presentera den färdiga produkten. Jag hoppas denna granskning ger en god inblick i Svenska nus verksamhet både i ljuset av nätverkets framgångar och utmaningar.

Jag vill tacka hela Svenska nu-teamet som det alltid är en glädje att arbeta tillsammans med. Speciellt vill jag tacka Liisa Suomela som visat sig vara en ”Svenska nu-guru” som alltid har kunnat besvara mina frågor gällande de gångna åren. Därutöver vill jag tacka Henrik Huldén som hjälpte med att genomföra intervjuerna för historiken och Oona Mertoniemi som orkat sporra mig under hela processens gång. Därtill vill jag tacka Sebastian Lindberg som gett mig värdefulla kommentarer och idéer under skrivarbetets gång.

Slutligen vill jag även tacka hela historikgruppen: Pär Stenbäck, Sisko Harkoma, Mikael Hiltunen, Erik Rosenlew och Paula Rossi, för deras råd och vägledning.

Ina Suominen
Esbo 29.9.2022

Paavo Lipponen tackar för de gångna åren

Svenska nu-nätverkets delegationsmöte den 12 september 2022 på G18 i Helsingfors

Värderade Delegationsmedlemmar, kära Gunvor,

Hjärtligt välkomna till Svenska nu-nätverkets delegationsmöte. Först vill jag tacka vår styrgrupp för att ha utnämnt mig till hedersordförande för nätverket och borgmästare Minna Arve till min efterträdare som ordförande. Jag vill framföra mina varmaste gratulationer till Minna Arve. Hon har visat ledarskap i dessa svåra tider, hon är en mångsidig samhällsaktivist. Jag vill också gratulera styrelseordförande Johanna Ikäheimo och journalist Kaj Kunnas, som skall fungera som delegationens vice ordföranden. Lycka till!

Vi välkomnar som nya delegationsmedlemmar generalsekreterare Tove Ekman, stadsfullmäktigeordförande Petri Graeffe, direktör Harri Peltoniemi och riksdagsledamot Saara-Sofia Sirén.

Vi har goda nyheter, vi kan rapportera stora framgångar. Svenska nu har konsekvent arbetat för en ökning av resurserna till svenskundervisning i grundskolan, nämligen i årskurserna 7–9. Tidigareläggningen av medellånga svenskan till årskurs 6 har tunnat ut timresursen. Vi uppvaktade undervisningsministern och ledande tjänstemän. Vi beställde i fjol en enkät i samarbete med Språklärarförbundet i Finland SUKOL rf, som visade hur ödesdigert tidigareläggningen var. Vårt ihärdiga arbete har bidragit till att denna problematik har tagits upp i nationalspråkstrategin, som kommer att behandlas senare under vårt möte i dag.

Från strategi till handling: på förslag av undervisningsminister Li Andersson beslöt regeringen i budgetförhandlingarna att utöka timresursen i B1-språket med en årsveckotimme. Denna ändring av grundskolans språkprogram träder i kraft år 2024. Vi kan räkna detta regeringsbeslut som en stor seger för Svenska nu. Svenska nu har blivit en etablerad och uppskattad aktör på utbildningsfältet. Europeiska kommissionen har uppmärksammat Svenska nu som ett best-practice initiativ för grannsspråksinlärning.

I fjol arrangerade Svenska nu och undervisnings- och kulturministeriet en nordisk språkkonferens, som ingick i Finlands ordförandeskapsprogram i Nordiska ministerrådet. I juni föreläste projektchef Mikael Hiltunen på Nordiska Rådets språkseminarium i Reykjavik. Europeiska Språkdagen arrangeras i år andra gången på Hanaholmen i samarbete med Europeiska Kommissionen.

Vi vågar säga, att Svenska nu gör en skillnad. Vi nådde 347 skolor år 2021. Vi har ständigt utvecklat nya program för svenskundervisningen och infört kvalitativa mätare för att utvärdera verksamheten. Vi är tacksamma för att finska statens bidrag till Svenska nu har höjts till samma nivå som Sveriges. Svenska kulturfonden, Föreningen Konstsamfundet, Svenska folkskolans vänner och Svenska Kulturfonden i Björneborg har också höjt sina bidrag till Svenska nu. Bidrag från huvudstadsregionens Aktia-stiftelse har möjliggjort en specialsatsning i den här regionen. Ett stort tack för detta betydliga finansiella stöd från Svenskfinland.

Efter femton år som delegationsordförande och åttio års erfarenhet om det svenska språket vågar jag konstatera, att vi kan bidra till att språkklimatet blir bättre, att familjerna och ungdomarna förstår hur viktigt det kan vara för ens studie- och arbetsmöjligheter att kunna tala svenska. Vi vill hjälpa sänka tröskeln till att våga uttrycka sig på svenska. Vi skall också sätta språkkunskaper och svenskans betydelse for Finland i ett bredare, kulturellt perspektiv. Svenskheten, vårt nordiska arv, utgör ett oersättligt element i vår nationella identitet. Jag ber få tacka projektchef Mikael Hiltunen och hans team för mycket kompetent arbete i Svenska nu.

Hanaholmen har utvecklats till en ledande nordisk institution, ett centrum för breda internationella kontakter, ett intellektuellt powerhouse. Här kan även Göran Persson och jag träffas på neutral grund. Vi brukar främst att träffas på Åland, som kommer att förbli den enda neutrala marken i Nato-Finland. Hanaholmen personifieras av Gunvor Kronman, en verklig ledare i vårt samhälle, en riktig intellektuell, anspråkslös men framgångsrik. En kvinna i mitt liv – inte bara Tarja Halonen och Riitta Uosukainen. Tack, kära Gunvor!

Tack alla som har varit och är medlemmar i Svenska nu delegationen – det har varit trevligt med er!

1. Svenskundervisningen i Finland

Från läroverk till grundskola

Det svenska språket har en lång historia i Finland som kan dateras många århundraden tillbaka till tiden då dagens Finland utgjorde en östlig del av det svenska kungariket. Också efter Finska kriget (1808–1809) då Finland blev en autonom del av Ryssland utgjorde svenskan ett förvaltningsspråk som talades av tjänstemännen och de högre samhällsskikten. Det var först i och med J.V. Snellmans språkförordning 1863 som processen för att göra finskan till ett jämbördigt administrativt språk i storfurstendömet påbörjades. Efter sekelskiftet blev finskan mer och mer dominerande i landet. I Finlands regeringsform 1919 fastslogs att den nya republiken hade två officiella språk: finska och svenska. Idag har Finland en svenskspråkig befolkningsdel på ungefär fem procent. Båda språken studeras också av samtliga finländska barn under deras skolgång. Finlands tvåspråkighet har dock inte alltid varit självklar och frågan om svenskans roll i det finska samhället har genom årens lopp då och då väckt starka reaktioner för och emot. Efter de omfattande språkdebatterna i början av 1900-talet rådde en bredare politisk konsensus kring språkfrågan i några årtionden. Mot slutet av 1900-talet började åsikterna igen tillspetsas och från och med millennieskiftet gick språkdebatten allt hetare. Speciellt frågan om svenskans obligatorium i de finska skolorna väckte starka reaktioner på sina håll.

Svenskans ställning som ett obligatoriskt undervisningsämne i de finska skolorna fastslogs av riksdagen 1968 i samband med införandet av grundskolan. I och med att skolväsendet reformerades beslutade riksdagen också att språkundervisningen skulle vara enhetlig för alla finländska barn. Eleverna skulle studera två språk, ett främmande språk och det andra inhemska språket, svenska eller finska. Beslutet motiverades med hänvisning till de båda språkens ställning som officiella språk i landet. Studierna i båda språken skulle också skapa jämlika förutsättningar för alla finländska barn. Både i städer och på landsbygden skulle eleverna ha möjligheten att lära sig två språk och

således ha samma möjlighet att fortsätta utbilda sig och avancera i arbetslivet. Svenskans obligatorium för de finskspråkiga barnen motiverades framför allt genom svenskans roll som en port till den nordiska gemenskapen. Därtill ville man värna om svenskans kulturella och historiska betydelse för Finland. I det kalla krigets Finland blev det också symboliskt viktigt att betona att Finland var en del av Norden och västvärlden.

Grundskolereformen 1968 uppmärksammades även i pressen men där problematiserades egentligen inte svenskans obligatorium utan snarare väckte reformen rädslor på vissa håll att grundskolan skulle bli för svår för en del elever om de var tvungna att studera två språk. Trots att svenskan blev ett obligatoriskt språk i de finskspråkiga skolorna blev det i praktiken så att en klar majoritet av de finskspråkiga eleverna började studera engelska som sitt första obligatoriska språk (A-språket) och inledde sina studier i svenska först i årskurs sju. I praktiken innebar reformen därmed en försvagning av svenskundervisning i de finskspråkiga skolorna. I läroverken hade svenskan däremot varit det längre och prioriterade språket. Undervisningsrådet Erik Geber har i sin historiska analys över svenskundervisningens utveckling i Finland konstaterat att grundskolesvenskan ledde till en nedgång i de reella svenskkunskaperna i landet på grund av engelskans starka dominans i språkundervisningen.

Svenskan blev alltså ett krympande skolämne i Finland och således försämrades även kunskaperna i språket. Innan grundskolereformen hade undervisningen i det andra inhemska språket i läroverken bestått av ca 22–24 årsveckotimmar och motsvarande siffra i mellanskolan var 16 årsveckotimmar. I grundskolan var man redan på 1970-talet, för att göra besparingar, tvungen att minska antalet årsveckotimmarna för B-svenskan till nio. År 1994 ökade man på valbarheten i högstadierna och gymnasierna till den grad att årsveckotimmarna igen minskade, nu till endast sex årsveckotimmar. Bara för den lilla minoriteten av finskspråkiga elever som läste lång svenska förblev årsveckotimmarna relativt oförändrade. En granskning av resultaten i studentskrivningar visar också en sjunkande trend. Under 1980-talet liknande ännu kraven och innehållet i examina varandra i A- och B-svenskan, men med tiden har de här börjat skilja sig åt mer och mer. Under åren 1998–2009 har studentnämnden sänkt poänggränserna i B-svenskan för att vitsordsfördelningen och antalet underkända elever skulle förbli på en rimlig nivå.

Under 1980-talet nådde idéerna om språkbad, enligt den kanadensiska modellen, Finland och Finlands första språkbadsgrupp för sexåriga barn grundades i Vasa 1987. Försöket visade sig lyckat och språkbadet kunde fortsätta genom de högre stadierna. Språkbadsmodellen i Vasa utgjorde en grund på vilken allt fler språkbadsgrupper kunde grundas i Finland. Till skillnad från den kanadensiska modellen började språkbadseleverna i Finland studera flera språk samtidigt. Redan mot slutet av 1980-talet började eleverna med ett tredje språk i årskurs fem och på 1990-talet ökade man på språkundervisningen så att eleverna började studera ett tredje språk i årskurs tre och ett fjärde språk i årskurs fyra. Därefter tidigarelade man tredje och fjärde språket till årskurs ett respektive fem. I de finska språkbaden hade eleverna alltså en möjlighet att studera fler än två språk och man strävade till att eleverna skulle nå en funktionell flerspråkighet. Från Vasa spred sig språkbadsundervisningen till andra städer i Finland. Under läsåret 2006–2007 hade finska barn möjlighet att ta del av språkbadsundervisning i bland annat Borgå, Esbo, Grankulla, Helsingfors, Hyvinge, Jakobstad, Karleby, Kyrkslätt, Sibbo och Åbo. Trots att språkbadet var och är en tämligen ovanlig form av språkundervisning har Geber fört fram att förekomsten och populariteten av språkbad ändå visar att det har funnits och finns ett intresse för tvåspråkig eller till och med flerspråkig undervisning i flera enspråkigt finska hem.

Svenskan ger upphov till debatt

Efter införandet av grundskolan följde en period på ett par decennium då svenskans ställning i den finska skolan inte debatterades i offentligheten i högre grad. Läget förändrades dock på 1980-talet när diskussionen om svenskans obligatorium började debatteras i pressen. Helsingin Sanomats kulturkritiker Seppo Heikinheimo var aktiv i debatten och yrkade på att Finskhetsförbundet mer aktivt skulle ta ställning till språkfrågan. Heikinheimos uttalande fick gehör i det växande Finskhetsförbundet och under de kommande åren började språkaktivisterna ta över de tyngre posterna i förbundet. På årsmötet 1986 åtog sig förbundet uppgiften att avskaffa den obligatoriska svenskan i grundskolan och gymnasiet.

Begreppet ”tvångssvenska” härstammar också från dessa tider och begreppet torde ha skapats av professor Erkki Pihkala, Finskförbundets ordföran-

de 1988–1996. Begreppet användes också i pressen då de rapporterade från Finskhetsförbundets årsmöten och således nådde begreppet även allmänheten. Begreppet ”tvångssvenska” blev med tiden ett mer eller mindre etablerat begrepp som användes i debatten om svenskans ställning i landet. Begreppet kan härledas från det finska begreppet pakkopullaa men det kan möjligtvis också härstamma från begreppet ”tvångsryska” som användes i storfurstendömet mot slutet av ryska tiden. Debatten i pressen påverkade självfallet också den politiska diskussionen och ledningen för de politiska partierna vilka alla gav svenskan sitt stöd i offentliga uttalanden, med undantaget av Finlands landsbygdsparti.

Dock förändrades situationen i början av 1990-talet. Ett brytningsskede ägde rum då riksdagens kulturutskott hösten 1990 behandlade regeringens kulturpolitiska redogörelse. Utskottet föreslog till mångas förvåning att det andra inhemska språket inte längre skulle vara obligatoriskt i grundskolan. Förslaget fördes fram av representanter från Samlingspartiet, Centern och Kristliga förbundet. Det motiverades men en önskan att öka valfriheten och ge mera plats för övriga europeiska språk, något som ansågs vara av vikt inom ramen för Finlands roll inom Europeiska unionen. Frågan diskuterades på bred front både inom partierna och i pressen. Språkfrågan diskuterades också i tre dagar i riksdagen. I december beslutade riksdagen dock att svenskan fortsättningsvis skulle förbli ett obligatoriskt ämne i skolan.

De som motsatte sig ett obligatorium kunde grovt indelas i två grupper. Den ena gruppen motiverade sin åsikt genom att hävda att finlandssvenskarna hade orimliga rättigheter. Många jämförde finlandssvenskarna till sverigefinländarna som de såg som en motsvarande minoritet i Sverige som saknade liknande privilegier. Den andra gruppen motiverade sin åsikt genom att hänvisa till individens frihet och ökande valfrihet. De som förespråkade svenskan motiverade sin åsikt med tanken att den obligatoriska undervisningen i de båda inhemska språken utgjorde en grund för jämlikhet bland eleverna och möjliggjorde fortsatta studier i gymnasiet där kravet var att eleverna skulle studera två andra språk utöver modersmålet.

En framträdande motståndare till den obligatoriska svenskan, Riitta Uosukainen från Samlingspartiet, utnämndes till undervisningsminister år 1991 i Esko Ahos regering. Undervisningsministeriet tillsatte en arbetsgrupp som skulle bereda

en timfördelning för grundskolan och gymnasiet. Arbetsgruppen föreslog att skolorna i försättningen skulle ha två obligatoriska språk varav det ena språket skulle vara engelska och det andra språket skulle eleverna själv kunna välja från skolornas språkutbud. Detta innebar följaktligen att svenskan skulle bli ett valbart språk. Propositionen gav igen upphov till en debatt om den obligatoriska svenskan. Förslaget kommenterades i offentligheten, men propositionen i sig behandlades internt av regeringen med resultatet att undervisningsministern fick ge vika. Regeringen beslutade i mars 1992 att svenskundervisningen skulle förbli obligatorisk men minskade på antalet fastställda undervisningstimmar. Statsminister Esko Aho försvarade den obligatoriska svenskan i flera sammanhang. Aho diskuterade språkfrågan med sin svenska kollega Carl Bildt i Oslo och orsakade en smärre skandal när han på Nordiska rådets möte informerade åhörarna att den obligatoriska svenskan skulle bibehållas i grundskolan utan att ett beslut egentligen hade fattats inom regeringen.

Diskussionerna mellan Aho och Bildt bidrog till att man i offentligheten spekulerade om språkdebatten i Finland kopplades samman med finska språkets ställning i Sverige och trots att man officiellt inte hänvisade till några paralleller mellan de två staternas interna språkpolitik så uppmärksammades den finska språkdebatten också i Sverige i högre grad under 1990-talet. Janne Väistö visar i sin forskning att både den svenska pressen och den svenska statsledningen uttryckte en önskan att bevara svenskundervisningen som ett obligatorium i de finska skolorna. Sveriges dåvarande ambassadör i Finland Mats Bergquist formulerade det svenska intresset på följande sätt år 1995 ”(...) man [kan] knappast komma ifrån att vi som nation har ett visst moraliskt ansvar för den enda svenskspråkiga minoritet som finns utanför våra gränser.” Mot denna bakgrund var det även lätt att ett drygt årtionde senare hitta partners i Sverige som var intresserade av att stöda och samarbeta kring ett projekt som Svenska nu.

Under början av 2000-talet ägde två större språkliga reformer rum i Finland. För det första förnyades språklagen vilken trädde i kraft år 2004. Syftet med förnyelsen var att specificera befolkningens språkliga rättigheter men likaså klargöra myndigheternas skyldigheter att förverkliga dessa rättigheter som dock i sig redan garanterades i grundlagen. Lagens beredning och ikraftträdande gav upphov till att de som motsatte sig den obligatoriska svenskundervisningen organiserade sig och mer aktivt började ta del i språkdebatten. År

2007 grundades bland annat föreningen Vapaa kielivalinta ry som enligt egen utsago arbetade för att öka på valmöjligheten gällande språkstudier, göra svenskundervisningen frivillig samt slopa oändamålsenliga språkkrav i offentliga tjänster och uppdrag. Svenska språkets försvarare genomförde också sina motkampanjer däribland Hufvudstadsbladet med den humoristiska kampanjen ”Ota riski – rakastu suomenruotsalaiseen”.

Den andra stora reformen gällde studentskrivningarna och genomfördes 2005. Matti Vanhanens regering beslutade att det andra inhemska språket skulle bli frivilligt i studentexamen. Reformen kom att ha märkbara konsekvenser för elevernas språkkunskaper då antalet abiturienter som skrev svenskan nu började sjunka. År 2006 skrev 29 897 elever svenska, år 2014 17 509 och år 2018 14 144. År 2006 började statsrådet utge Språkberättelsen där språklagstiftningens tillämpning, språkrättigheternas förverkligande samt språkförhållandena i Finland granskades. I språkberättelsen år 2006 konstaterades att alla förnyelser i lagstiftningen inte byggde på språklagens målsättningar. Det betonades att slopandet av det andra inhemska språket i studentexamen egentligen i långa loppet kunde leda till att medborgarnas kunskaper i det andra inhemska språket försämrades. Historikern Henrik Meinander har konstaterat att det saknades verklig politisk vilja eller resurser för att förverkliga språklagens föreskrifter.

En utredning om inlärningsresultaten i svenska från 2001 visade att det redan vid millennieskiftet fanns en sjunkande trend gällande inlärningen av A- och B-svenskan. Forskningen visade att det fanns en markant skillnad i om eleverna studerade A- eller B-svenska. De som studerat B-svenska hade i medeltal betydligt anspråkslösare kunskaper i svenska än de som studerade A-svenska. Enligt utredningen hade elevernas attityd en stor inverkan på inlärningen. Svenskan var inte ett av elevernas favoritämnen och många tyckte att läroböckerna i undervisningen var tråkiga och oinspirerande. Många elever förhöll sig negativt till mer undervisning i svenskan, men eleverna med A-svenska förhöll sig aningen mer positivt till tanken än B-svenskans elever. Speciellt eleverna som studerade B-svenska ansåg att de inte hade en nytta av språket i vardagen. Dock visade utredningen att det fanns regionala skillnader, i västra delen av landet förhöll man sig mer positivt till språket än i östra delarna. Utredningen behandlade endast svenskundervisningen i grundskolan och en liknande utredning genomfördes inte gällande gymnasierna.

Under 2000-talet nådde språkdebatten i Finland nya dimensioner i och med sociala medier. Genom sociala medierna kunde var och en delta i debatterna och anonymiteten på nätet bidrog också till att språkdebatten fördes med en hårdare tongång. Till exempel i språkberättelsen 2006 konstaterades att trots att pressen rapporterade om språklagens förnyelse på ett sakligt sätt så kunde man i många diskussionsforum se en trend där folk skrev i negativ ton om det svenska i Finland. Webben skapade också möjligheten att skapa egna diskussionsplattformer och bloggar om ämnet. År 2005 grundades till exempel pakkoruotsi.net vars mål enligt grundarna var att ”ge medborgarna och beslutsfattarna mer objektiv information om olika språks betydelse i Finland än de etablerade medierna och väcka öppen medborgardiskussion om svenska språkets ställning”. Pasi Saukkonen som forskat i språkdebatten i Finland har konstaterat att språkfrågorna i medierna mot slutet 2010-talet väckte stort intresse hos allmänheten och orsakade hetsiga debatter. Speciellt kritiserades den obligatoriska svenskan och nyheterna som behandlade ämnet kunde ofta ge upphov till hundratals kommentarer. Många av kommentarerna var mycket negativt laddade och kritiserade finlandssvenskarna, svenskans ställning i Finland och de offentliga personerna som försvarat svenskan i offentligheten.

Alla röster var dock inte kritiska utan på många håll var man genuint orolig för finländarnas försämrande språkkunskaper och inom arbetslivet fanns det också ett verkligt behov av språkkunnig arbetskraft. EK, Finlands näringsliv, utgav 2005 en rapport om hurdana kunskaper arbetsgivarna behövde hos sina arbetstagare. Ett av rapportens fokusområden var att granska hurdana språkkunskaper som arbetsgivare hade nytta av hos sina arbetstagare. Av EK:s företagsmedlemmar hade 70 % av de svarande meddelat att de önskade att arbetstagarna skulle ha goda kunskaper i svenska. I rapporten framhävdes att kunskaper i engelska och svenska var de som företagen mest behövde. EK motiverade språkbehoven i arbetslivet genom att poängtera att kommunikationen på olika språk möjliggjorde en djupgående interaktion och skapade en tillit mellan aktörerna som kunde utgöra en grogrund för långsiktigare samarbeten. EK betonade även i rapporten att de finska skolorna borde erbjuda en mångsidig språkundervisning för att Finland skulle kunna hållas med i den globala tävlingen om arbetsplatser och välfärd. EK menade också att språkinlärningen borde påbörjas i ung ålder, då inlärningen var mest effektiv. Rapporten framhävde även att språkbads- eller tvåspråkig undervisning var ett effektivt sätt att öka på språkkunskaper och dessa möjligheter borde utnyttjas mer.

Rapporten orsakade en smärre debatt speciellt gällande behovet av svenskkunniga arbetstagare. Marita Aho, rapportens skribent, kommenterade även debatten genom att framhäva att behovet av svensktalande inom det finska näringslivet var så starkt för att språket behövdes i de praktiska dagliga arbetsuppgifterna i arbetslivet. Aho lyfte fram att Sverige 2004 var Finlands andra viktigaste handelspartner och att Sverige likaså under de sista månaderna av året 2005 var Finlands tredje viktigaste export- och importland efter Ryssland och Tyskland. Aho betonande därtill att flera nordiska företag verkade i Finland och att dessa ofta hade svenskan som ett viktigt internt kommunikationsspråk. Rapporten visade att behovet av kunskaper i svenska var av väsentlig betydelse inom arbetslivssektorn i Finland. Trots att efterfrågan på språkkunnig personal hade stigit hade ändå ungdomarnas intresse för att studera flera språk samtidigt sjunkit.

Vid början av 2000-talet hördes alltså en hel del varierade röster om svenskan i Finland. De som förhöll sig negativt till svenskan var nu bättre grupperade och debatten kring svenskan hade hårdnat. På motsatt håll såg man den ökade kritiken som ett allt större hot för landets tvåspråkighet. Svenskan som ett obligatoriskt språk i grundskolan hade en viktig symbolisk betydelse för det officiellt tvåspråkiga landet men därtill fanns det också ett genuint behov av svenskkunnig arbetskraft. Slopandet av svenskan skulle innebära att majoriteten av landets invånare inte ens skulle ha grundläggande kunskaper i den andra språkgruppens språk. Detta kunde med största sannolikhet ha märkbara konsekvenser för den svenskspråkiga befolkningen samt för uppfyllandet av språklagens bestämmelser. Oron för kunskaperna i svenska hängde också ihop med oron över det minskande intresse för språk överhuvudtaget och Finlands möjligheter att kunna konkurrera globalt om medborgarnas språkkunskaper kontinuerligt skulle försämras. Ur denna oro och viljan att motverka det sjunkande intresset för språk, speciellt för svenskan, uppträdde snart en mängd olika aktörer som ville visa att språkinlärningen kunde vara rolig, nyttig och kulturberikande.

En illustration av Linda Saukko-Ranta från Gunvor Kronmans presentation om Svenska nus framtidutsikter på delegationsmötet 2016.

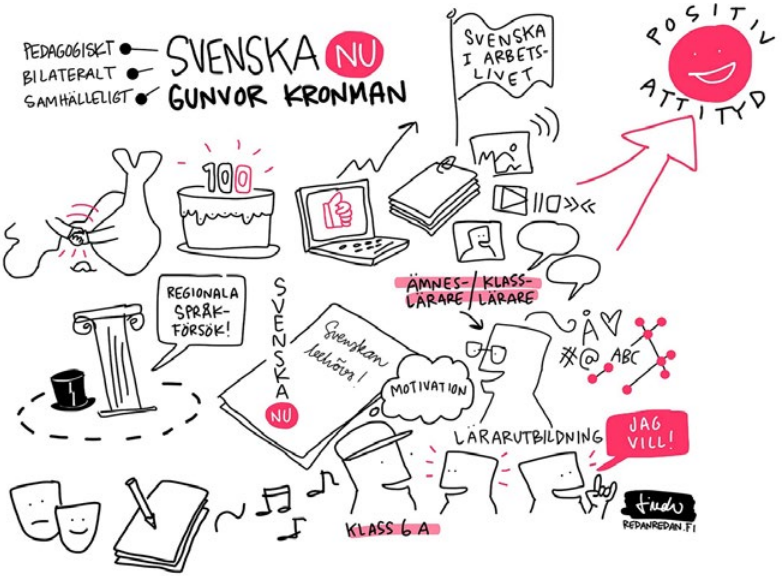

2. Hur blev Svenska nu till?

Från planer till verklighet

Flera aktörer oroade sig över det sjunkande intresset för språk, det försämrade språkklimatet och svenska språkets ställning i Finland. Oron delades av många svensklärare som undervisade elever med varierande motivation och på många håll saknade svensklärarna möjligheten att erbjuda sina elever genuina och omväxlande möten med det svenska språket. Som reaktion på detta startade Svensklärarna i Finland r.f., SRO år 2002, i samarbete med Kulturfonden för Sverige och Finland och Svenska kulturfonden, ett treårigt projekt men namnet Fram med svenskan!. Fonderna stod för finansieringen medan SRO administrerade projektet under ledning av Martina Buss. Hon efterträddes senare av Jaana Puskala som likt sin företrädare var från Vasa universitet. Avsikten med projektet var att stöda svensklärarna samt inspirera och motivera eleverna genom att introducera svenskan till de finska klassrummen, möjliggöra levande möten mellan svensktalande och finskspråkiga elever samt lyfta fram kulturens roll i språkundervisningen.

Med hjälp av projektet ville man visa vilka möjligheter nätet och kulturupplevelser kunde erbjuda språkundervisningen. Inom ramen för projektet grundades en webbplats med läromaterial och länkar till relevant innehåll som kunde vara av intresse för lärare och finska ungdomar. Svensklärarna uppmuntrades också till dialog genom en e-postlista som skapades så att lärarna kunde dela med sig av material och idéer för undervisningen. Skolorna erbjöds kulturupplevelser i form av en svenskspråkig musikturné samt en så kallad teaterbuss som presenterade svenskspråkiga teaterföreställningar till skolor på orter där eleverna vanligtvis inte hade möjlighet att gå på teater på svenska. För att öka elevernas motivation skapades även inspirerande kändisvideor där programledaren och kocken Sikke Sumari, musikern Aki Sirkesalo, innebandyspelaren Jaakko Hintikainen och riksdagsledamoten Miapetra Kumpula-Natri berättade om nyttan med att kunna svenska. För att öka förståelsen mellan språkgrupperna blev även vänskolverksamhet mellan finskspråkiga och svenskspråkiga skolor en del av projektet.

Projektet Fram med svenskan! avslutades med ett slutseminarium på Hanaholmen i april 2005 och då uppkom idéen att projektet borde få en fortsättning i form av ett resurscentrum eller ett samarbetsorgan för svenskundervisningen. Innan man framskred med planerna ville Kulturfonden för Sverige och Finland noggrant kartlägga vilken effekt Fram med svenskan! hade haft och gav därför professor Sauli Takala vid Jyväskylä universitet uppdraget att utvärdera projektet. Takala var känd i den finska skolvärlden, speciellt som en expert på språkbedömning. Utvärderingen genomfördes genom intervjuer med svensklärare, projektledarna Buss och Puskala samt styrgruppens medlemmar. Takala drog slutsatsen att projektet hade lyckats mycket väl men att en tydlig brist i projektet var att det helt hade saknat en samhällelig dimension. Projektet hade dock tydligt visat att det fanns en stor efterfrågan på dylik verksamhet för svenskundervisningen i de finskspråkiga skolorna och många av de intervjuade lärarna önskade att projektet skulle få en fortsättning. Takala föreslog att ett koordinerande organ – ett resurscenter – borde grundas för att stödja svenskundervisningen i Finland. Utvärderingen behandlades under en workshop på Hanaholmen med flera aktörer närvarande, bland annat representanter för Undervisningsministeriet och Utbildningsstyrelsen. Deltagarna var överens om att ett resurscenter borde grundas för att stöda svenskundervisningen och att man borde ta vara på de positiva erfarenheterna som Fram med svenskan!-projektet hade uppvisat.

Under samma tider på andra sidan Bottniska viken hade generaldirektören Erland Ringborg på uppdrag av Regeringskansliet påbörjat en utredning om svenskt stöd till svenska språket i Finland. Utifrån utredningen rekommenderade Ringborg att Svenska institutet skulle ha en speciell roll i befrämjandet av svenskundervisningen i utlandet. Han konkluderade att stödet för Finland skulle ha ett specifikt mål ”att med utgångspunkt i Finlands historiska och kulturella band med Sverige öka medvetenheten i finskspråkiga miljöer om svenska språkets betydelse för det finländska samarbetet med Sverige och med övriga nordiska länder.” Enligt Ringborg skulle ett svenskt stöd vara Sverigebefrämjande och ha allmänkulturell nytta – genom kunskap om svenska språket ökade man även förståelsen för Sverige genom insikter i svensk kultur, traditioner och sociala mönster. Ringborg menade att detta skulle stärka de bilaterala relationerna mellan Sverige och Finland samt det nordiska samarbetet. Enligt Ringborg skulle denna målsättning nås genom tre insatser

1) *genom att stödja svenskundervisning i finskspråkiga skolor, universitet och högskolor,*
2) *genom att stimulera elevers, studenters, lärares och andra berörda aktörers kontakter med Sverige och slutligen*
3) *genom att göra rikssvenska kulturen och medierna tillgängliga i finskspråkiga miljöer.*

När utredningen offentliggjordes orsakade den en viss uppståndelse på sina håll på grund av att Ringborg i utredningen föreslog att en svensk sakkunnig kunde anställas vid Utbildningsstyrelsen i Finland – ett förslag som missförstods, enligt Hanaholmens verkställande direktör Gunvor Kronman. I vissa medier presenterades idén som om en svensk ”kontrollant” skulle skickas för att övervaka Utbildningsstyrelsens verksamhet i Finland. Debatten eskalerade till den punkten att Sveriges ambassadör i Finland Eva Walder-Brundin skickade en insändare till Helsingin Sanomat för att klargöra situationen. Ambassadören framhöll att Ringborgs tanke inte hade varit att skicka en svensk kontrollant till Utbildningsstyrelsen utan personen i fråga skulle fungera som en kontaktperson mellan de svenska och finska läroverken och genom sin expertis samarbeta i frågor som gällde läromaterial och pedagogik inom svenskundervisningen. En tysk expert hade sedan medlet av 1990-talet fungerat inom Utbildningsstyrelsen för att befrämja intresset för tyskan i Finland. Ringborgs förslag var att infö-

ra en liknande post för befrämjandet av svenskan i Finland och ambassadören betonade att Sverige under inga omständigheter ville åta sig rollen som kontrollant. Tanken var att språkundervisningen skulle göras roligare och mer stimulerande för eleverna i Finland.

Professor Sauli Takala.

Kulturfonden för Sverige och Finland välkomnade Ringborgs utredning och inom fonden såg man vilka möjligheter den erbjöd för svenskundervisningen i Finland. Kulturfonden gav ett yttrande om utredningen i augusti 2006 och lyfte fram vikten av att förstärka positiva attityder till det svenska språket. Därtill betonades, med erfarenheterna från Fram med svenskan! i färskt minne, att olika kulturupplevelser på svenska var ett utmärkt sätt att öka intresset och effektivera inlärningen av språket. Ringborg hade i sin utredning poängterat att Hanaholmen kunde vara en naturlig aktör i insatserna för språkundervisningen utanför myndigheternas ansvarsområde och den här uppfattningen delade även Kulturfonden för Sverige och Finland.

I Finland fortsatte Kulturfonden för Sverige och Finland tillsammans med Svenska kulturfonden att utreda hurdan framtid projektet Fram med svenskan! kunde ha. Takala fick i uppdrag av fonderna att utreda vilka behov det fanns i Finland för ett resurscenter för svenskundervisningen. Inom fonden ansåg man att det var viktigt att Takala, som hade pedagogiskt kunnande, insikt i den finska skolvärlden och som var en auktoritet på sitt område, genomförde utredningen och medverkade i planeringen av projektets fortsättning. Tanken med rapporten var att noggrannare kartlägga hur olika aktörer såg på stödbehoven inom svenskundervisningen, vilka verksamhetsmodeller som skulle vara viktiga och realistiska samt hur det nya projektet från första början kunde uppnå den tillit och trovärdighet som behövdes för att kunna verka i den finskspråkiga skolvärlden. Tanken var att det nya projektet skulle tjäna ett pedagogiskt syfte; genom att stöda och utveckla svenskundervisningen skulle svenskan bli mer populär och intressant för eleverna.

Takala intervjuade representanter från finskspråkiga skolor, Undervisningsministeriet, Utbildningsstyrelsen, Svenskl ärarna i Finland, representanter för nä-

Delegationsmöte 2009, 2013 och 2015.

ringslivet, fonder samt olika föreningar och organisationer. Takala redogjorde för de utmaningar som svensklärarna mötte i sin undervisning, speciellt gällande attitydproblem, det låga antalet undervisningstimmar samt det sena skedet i vilket de flesta elever började sina svenskastudier. I rapporten ingick också preliminära idéer på var resurscentret borde placeras. Trots förslag på helt finskspråkiga orter och Österbotten var många av de som svarat på Takalas enkät överens om att det borde placeras i huvudstadsregionen. Hanaholmen diskuterades som ett gängse förslag då Hanaholmen på grund av dess status som ett kulturcentrum för Finland och Sverige redan hade goda kontakter till den svenskspråkiga världen.

Inspirerade av succén med projektet Fram med Svenskan! samt uppmuntrade av de två utredningarna påbörjade man i augusti 2006 planerandet av ett resurscenter på Hanaholmen. Hanaholmen hade föreslagits av både Takala och Ringborg som ett hem för resurscentret. Ifall resurscentret placerades i anknytning till ett kulturcentrum kunde också kulturaspekten i projektet garanteras. Utöver det här hade Hanaholmen också erfarenhet med att organisera fortbildning för svensklärarna i Finland. Kulturfonden för Sverige och Finland, huvudmannen för Hanaholmen, hade finansierat flera initiativ som stödde svenskan i Finland och finskan i Sverige och det kommande resurscentret gick klart ihop med både fondens och kulturcenters ambitioner att befrämja bilaterala relationer mellan Finland och Sverige. På Hanaholmen var man dock inte beredd på att åta sig uppgiften ensam utan önskade både expertis och stöd från andra aktörer. Tanken var inte heller att resurscentret skull åta sig myndigheternas uppgifter eller skapa överlappande verksamhet och därför inbjöds andra parter att ta del av planeringen redan från starten. Samar-

betspartner inkluderade bland annat institutionen för nordiska språk, nordisk litteratur och svensk översättning vid Helsingfors universitet, Svenskläraran i Finland r.f., Svenska kulturfonden, Sveriges ambassad i Helsingfors, Uleåborgs universitet och Utbildningsstyrelsen.

För aktörerna på Hanaholmen var det av väsentlig vikt att aktivera svenskarna i projektet ifall kulturcentret skulle åta sig uppgiften att koordinera resurscentret. Det betonades starkt redan i början att projektet inte enbart skulle vara ett finlandssvenskt projekt utan att det var viktigt att engagera aktörer både i finsktalande Finland och i Sverige. Kronman har konstaterat att det finska deltagande var väsentligt för att Svenska nu skulle lyckas: ”Vi vinner inte språkförståelsen genom att övertyga de svenskspråkiga utan det är de finskspråkiga vi måste övertyga och det är de som måste bli ambassadörer för det här [Svenska nu].” Men minst lika viktigt var det att projektet skulle få både en svensk och en nordisk dimension.

I Sverige hade man börjat aktivera sig mer i olika språkfrågor och redan under 1990-talet hade till exempel Carl Bildts regering börjat stärka finskans ställning i Sverige. Officiellt förknippades inte frågan om finskans ställning i Sverige med frågan om svenskans ställning i Finland men i offentligheten spekulerades ändå om att ett visst samspel mellan Carl Bildt och Esko Aho ägde rum gällande språkfrågorna i respektive land. Under 2000-talet gjordes flera språkpolitiska beslut i Sverige, bland annat fastslogs en svensk språkpolitik, språklagen trädde i kraft och finskan erkändes som nationellt minoritetsspråk. Ringborgs utredning visade också att det fanns ett intresse i Sverige för svenskundervisningen i utlandet. Hur det än förhöll sig var det inte svårt att hitta intresserade parter i Sverige när de tidigare nämnda aktörerna samlades på Hanaholmen för att diskutera det kommande resurscentrets funktion, betydelse och verksamhetsområde.

Föremål för diskussion var också namnet på det kommande resurscentret. Det första arbetsnamnet för projektet blev Samarbetsorgan för svenska språket i Finland. Efter långa diskussioner och flera förslag, till exempel ”Språkbro”, ”Svensktoppen” och ”Tvåspråk”, fick projektet namnet Nätverket Svenska nu. Namnet syftade på att användandet av det svenska språket i Finland minskade och att svenskläraren behövde snabba stödåtgärder i nuet, inte i en odefinierad framtid. Genom att använda ordet ”svenska” gav man användaren av

namnet möjligheten att åsyfta till både språket och kulturen. I den ursprungliga logon, innan den nya logon togs i bruk år 2014, skrevs namnet i en pratbubbla som symboliserade växelverkan och kommunikation – begrepp som var av väsentlig vikt för den kommande verksamheten. Namnet angav också att det handlade om ett nätverk och inte bara om ett projekt. Ett projekt ansågs kunna ta slut medan skapandet av nätverk av personer som ville arbeta för svenskan i Finland ansågs vara grunden till ett samarbete som på längre sikt kunde förbättra svenskans ställning i landet.

Svenska nu byggs upp

Svenska nu skulle bestå av en delegation, en styrgrupp och ett arbetslag. Delegationen skulle fungera som ett representativt organ och till en början var tanken att delegationens medlemmar skulle fungera som ett slags ambassadörer för det svenska språket. Delegationen skulle bestå av aktiva personer inom samhälls- och kulturlivet samt politiska aktörer. Delegationen skulle inkludera representanter från olika institutioner som Svenska nu samarbetade med, projektets finansiärer, personer från näringslivet och andra kända personer som kunde tänkas företräda en positiv bild av svenskan i offentligheten. Därtill fördes det fram, redan i december 2006, att det var viktigt att både styrgruppen och delegationen skulle förstärkas med studentrepresentanter som ansågs vara en viktig resurs för nätverket. Delegationsmedlemmarna uppmanades att agera som opinionsbildare och ta del i språkdebatten, ensamma eller i grupp, genom att till exempel skriva insändare, debattartiklar eller ge intervjuer till medier. Delegationen skulle sammanträda en till två gånger per år och idag består delegationen av 60 medlemmar, två viceordförande samt en ordförande. Mandatperioden för medlemmarna är sedan 2017 tre år, men medlemmarna kan återväljas.

Delegationens första ordförande och nätverkets beskyddare blev Paavo Lipponen (SDP). Han hade avgått som riksdagens talman och tänkte inte ställa upp som kandidat i riksdagsvalet 2007. Den tidigare statsministern var ivrig och intresserad att arbeta för det svenska i Finland och hade medverkat i liknande projekt tidigare och deltagit i befrämjandet av finsk-franska, finsk-tyska och finsk-ryska relationer. Det var viktigt för Svenska nu att personen som skulle bli delegationsordförande representerade ett större

parti och hade tyngd och respekt över partigränserna. Det konstituerande mötet för Svenska nus delegation ägde rum den 1 juni 2007 på Hanaholmen och där konstaterade Lipponen att nätverket hade startat framgångsrikt och speciellt elevresponsen hade varit glädjande:

> *Den visar helt entydigt att de levande kulturmöten Svenska nu hittills – och vi har bara börjat – har erbjudit våra finskspråkiga skolelever har tagits emot med entusiasm. Den visar också helt klart på att Svenska nu-nätverket inte är ett irrelevant påhitt långt borta i huvudstaden, utan att nätverket verkligen behövs i klassrummen. Tanken är förstås att verkan av dagens aktivitet ska spridas som ringar på vattnet utanför skolorna, de stora städerna, länderna Finland och Sverige, Norden, världen så att den värdegemenskap som i olika sammanhang går under namnet den nordiska dimensionen eller den nordiska modellen ska leva vidare.*

År 2022 valdes Lipponen till hedersordförande och ordförandeskapet övertogs av Åbos borgmästare Minna Arve. Hon hade ett förflutet som partisekreterare för Samlingspartiet och verkställande direktör för handelskammaren i Åbo. Inom styrgruppen ansåg man att Arves politiska nätverk skulle vara värdefullt med tanke på nätverkets påverkansarbete. Arve själv var väldigt glad över utnämningen och konstaterade att det var viktigt även för henne personligen att svenskan hölls levande i Finland. I en intervju med Yle berättade hon att hon gärna använde svenska när hon hade möjlighet och att hon genom att föregå med gott exempel ville visa att det inte var så farligt fast man inte talade helt felfritt. Kommentaren gick väl ihop med Svenska nus målsättning att få de finska eleverna att våga tala den svenskan de kan.

Utöver delegationen grundades även en styrgrupp för Svenska nu. Styrgruppens uppgift var att sköta det strategiska arbetet och uppföljа arbetslagets operativa verksamhet. Styrgruppen ansvarade för att fastställa nätverkets mål, verksamhetsplaner, budget och styrdokument. Styrgruppen skulle bestå av aktörer med sakkunnighet som kunde bidra till verksamheten genom personliga insatser och sin expertis. I den första styrgruppen

Svenska nu teamet 2013: Sini Keinonen, Tiinaliisa Granholm,
Liisa Suomela, Sonja Söderholm, Aliisa Kuokkanen och Max Jansson.

satt personer som representerade Sveriges ambassad i Finland, Svenska institutet, Svenska kulturfonden, Svensklärarna i Finland r.f., Utbildningsstyrelsen, Uleåborgs universitet, Kulturfonden för Sverige och Finland och Hanaholmen. Hanaholmens verkställande direktör fungerar som styrgruppens ordförande. Styrgruppen möts regelbundet under verksamhetsåren med några månaders intervall med en längre paus under sommaren. Både delegationen och styrgruppen hade redan från starten medlemmar från både Sverige och Finland.

Det operativa arbetet skulle skötas av ett arbetslag som var placerat på Hanaholmen. Det konkreta arbetet inleddes när Svenska nus första projektkoordinator Johanna Levola-Lyytinen anställdes i februari 2007. Hennes uppgift var att bygga upp och få i gång projektet. Levola-Lyytinen var ordförande för Svensklärarna i Finland och hade en 16 år lång bakgrund som språklärare. Levola-Lyytinen hade under sin tid som svensklärare insett att många språklärare inom andra språk hade tillgång till fräscht och modernt material via diverse kulturinstitutioner som till exempel Goethe Institut, Biritsh Council och Alliançe Francaise som stödde undervisningen i tyska, engelska och franska. Svensklärarna erbjöds inte liknande tjänster före Svenska nu grundandes. Levola-Lyytinen övergick relativt snabbt till andra uppgifter och i juni anställdes projektkoordinator Tiinaliisa Granholm.

Svenska nu fick sin första projektledare i februari 2010 när Kai Jaskari anställdes för att administrera nätverket. Jaskari hade tidigare arbetat för SVT och jobbade mycket med Svenska nu:s mediesynlighet. När Jaskari blev program-

chef för Hanaholmen programavdelning övertogs hans uppgifter i januari 2012 av Sini Keinonen. Keinonen hade insikt i den finska skolvärlden och hade tidigare arbetat för Undervisnings- och kulturministeriet. När Keinonen antog nya utmaningar rekryterades Annamari Kajasto som projektchef i november 2014 men redan inom några månader övertogs ledarskapet av Tiinaliisa Granholm. Granholm ledde projektet i ett par år innan hon 2017 fortsatte sitt arbete inom utbildning som projektledare för Hanaholmens kursverksamhet. Hennes arbetsuppgifter inom Svenska nu övertogs av Mikael Hiltunen som hade anställts som projektkoordinator året innan för att ansvara för nätverkets påverkansarbete. Hiltunen har en bakgrund i politiken inom Socialdemokraterna och med honom i spetsen har Svenska nu satsat alltmer på påverkansarbetet vid sidan om den tidigare verksamheten.

Utöver medarbetarna på Hanaholmen bestod arbetslaget till en början även av lokala medarbetare som skulle koordinera verksamheten på var sin region runt om i Finland. Styrgruppen ansåg att det var viktigt att knyta kontakter med lokala aktörer för att nå en så bred grupp svensklärare i Finland som möjligt. En tyngdpunkt i verksamheten var att nå speciellt sådana regioner och områden där eleverna inte hade möjlighet att i normala fall komma i kontakt med det svenska språket. Med tiden ersattes dock de lokala medarbetarna med heltidsanställda, stationerade på Hanaholmen. I och med att arbetslaget växte kunde koordineringen av programmen och annan verksamhet göras centraliserat från Hanaholmen. Det så kallade Svenska nu-teamet växte under projektets lopp från ett arbetande par till en handfull personer med expertis inom bland annat pedagogik, politik och kultur.

Utöver dessa tre så kallade huvudavdelningar grundades även en rådgivande grupp, en så kallad universitetsgrupp, av sakkunniga på minister Pär Stenbäcks initiativ. Gruppen skulle se till att universitetsvärlden och dess kunnande i projektet beaktades och att man även fäste avseende vid kunskaperna i svenska på högre utbildningsnivåer. Därtill skulle gruppens medlemmar erbjuda nätverket sin expertis och insikter om svenskundervisningen. I universitetsgruppen satt representanter från de åtta universitet som utbildade svensklärare i Finland 2007. Gruppen samlades första gången i maj 2007 under ledningen av professor Paula Rossi vid Uleåborgs universitet. I längden visade det sig dock att experterna kunde rådfrågas direkt eller i deras eventuella roller i styrgruppen eller delegationen och därav lades universitetsgruppen senare ner.

Sverige, Finland och privata aktörer backar upp Svenska nu

Projektets finansiering planerades redan i samband med att Kulturfonden för Sverige och Finland beställde rapporten om behovet av ett resurscenter för svenskundervisningen av Takala. När Kronman som fonddirektör för Kulturfonden för Sverige och Finland presenterade idén om resurscentret för Undervisningsministeriet angav hon att man redan hade konsulterat möjliga finansiärer och bad ministeriet att överväga att ingå i ett partnerskap med privata aktörer för att möjliggöra en försöksperiod på fem år för resurscentret. Det var av väsentlig vikt att det nya projektet skulle få finansiering både från den svenska och finska staten. En förutsättning för den svenska finansieringen vara ett finskt ekonomiskt stöd. Många andra finansiärer betonade också denna fråga och hade det som ett krav för sin egen finansiering. Ett annat krav som förekom för finansiering var att den inte enbart skulle skötas av finlandssvenska och rikssvenska aktörer utan att finskspråkiga aktörer också skulle aktiveras. Men till exempel Suomen kulttuurirahasto gav ett nekande svar eftersom man där ansåg att projektet symboliserade något som fonden inte kunde stödja. Däremot fick Svenska nu finansiering från Helsingin Sanomain säätiö redan i ett tidigt skede.

Nätverkets finansiering har varit projektbaserad på grund av att Svenska nu grundades som ett projekt och därför har Svenska nu kontinuerligt arbetat för att söka medel för sin verksamhet från olika håll. De bestående finansiärerna har varit den svenska och finska staten men därtill har bland annat Kulturfonden för Sverige och Finland, Svenska kulturfonden, Föreningen Konstsamfundet och Sparbanksstiftelserna/Aktiastiftelserna varit långvariga finansiärer. Det är tämligen ovanligt i Europa att ett språkprojekt får finansiering från två olika stater och Svenska nu är även det första utländska språkprojektet som Sverige finansierat med statliga medel. Pär Stenbäck har därtill poängterat att de finlandssvenska fondernas medverkan inte alls var självklar och de väl kunde ha motiverat ett eventuellt avslag med att stödjandet av den lagstiftade tvåspråkighet borde finansieras av staten. Det finns ingen annan aktör, förutom Magma, som varit verksam gällande svenska frågor och som har fått kontinuerlig finansiering i över tio år.

Under årens lopp har Svenska nu även aktiverat andra aktörer och tidigare fick man även finansiering från näringslivet i Sverige och Finland. Svenska nu har också fått ekonomiskt stöd för specifika satsningar som till exempel från

Svenska nu teamet 2013: Nathalie Räihä, Liisa Suomela, Sonja Söderholm och Tiinaliisa Granholm.

den Europeiska kommissionen för att genomföra Europeiska språkdagen, Svenska litteratursällskapet i Finland för diverse läromaterial och Harry Schaumans Stiftelse för att erbjuda en månads digital prenumeration av en svenskspråkig österbottnisk tidning åt finsktalande abiturienter. Huvudstadsregionens Aktia-stiftelser finansierade även 2019–2022 en större specialsatsning i huvudstadsregionen med namnet Kulturturen. Med medlen kunde man erbjuda regionens finskspråkiga elever musei- och teaterbesök, naturskoldagar och matlagningslektioner. I satsningen ingick också exkursioner och fortbildning för svensklärare i huvudstadsregionen. De nordiska inslagen i Svenska nus verksamhet har också noterats av finansiärerna och nätverket har fått understöd av Nordiska ministerrådet, Nordisk kulturfond och Nordplus nordiska språk. Under de senaste åren har Svenska nu även fått kontinuerligt ekonomiskt stöd från Stiftelsen Tre Smeder och Svenska kulturfonden i Björneborg.

Stora drömmar blir realistiska mål

Svenska nu hade fötts ur en genuin oro hos flera aktörer för svenska språkets ställning i Finland, med ett speciellt fokus på svenskundervisningen i landet. Språkklimatet i samhället upplevdes negativt laddat och antalet abiturienter som skrev studentsvenskan höll på att sjunka i jämn takt. Med tanke på att Svenska nu grundades som en reaktion på turbulenta tider är det kanske inte överraskande att aktörerna bakom Svenska nu från början hade ambitiösa pla-

Taina Juurakko-Paavola presenterar resultaten från den externa utvärderingen på Svenska nu-dagarna 2017.

ner och målsättningar för nätverket. Under de första verksamhetsåren inkluderade utvecklings- och verksamhetsplanerna väldigt konkreta målsättningar, som till exempel att resultaten i svenska skulle förbättrats på riksomfattande nivå, att den allmänna attityden gentemot svenskan skulle bli mätbart positivare och att studentsvenskan bland de finskspråkiga gymnasisterna skulle bli populärare. Problemet med målsättningarna var att Svenska nu å ena sidan inte samlade på någon statistik som skulle kunna visa variablernas utveckling, men å andra sidan var målsättningarna väldigt svåra att nå för en lite aktör som Svenska nu.

Målsättningarna kritiserades även av forskaröverläraren och docenten Taina Juurakko-Paavola från Hämeen Ammattikorkeakoulu som utförde en extern granskning av Svenska nus verksamhet i samband med tioårsjubileet 2017. I utvärderingen granskade hon ifall Svenska nu hade nått sina mål och ifall nätverket hade skapat en förändring och/eller utvecklat sin verksamhet. Utvärderingens resultat offentliggjordes 2018. I den externa utvärderingen framkom att verksamheten var väldokumenterad genom årliga verksamhetsplaner och – berättelser men att texterna innehöll en del upprepningar och samma målsättningar. Juurakko-Paavola konstaterade att målsättningarna var antingen så övergripande och abstrakta att det var närapå omöjligt att granska om de nåtts eller var sådana som man klart kunde konstatera att inte har nåtts som till exempel att attityden mot svenskan skulle har blivit mätbart bättre eller att svenskan skulle ha blivit populärare att skriva i studentexamen. Därför efterfrågade Juurakko-Paavola mer konkreta utvecklingsplaner.

Med hennes råd i åtanke började man utarbeta en verksamhetsplan för åren 2017–2019. Målsättningarna förblev dock i grunden de samma och utgör än idag grunden för Svenska nus verksamhet. Verksamheten från 2017 till idag

baserar sig på tre huvudsakliga uppdrag; det pedagogiska -, det kulturella- och det samhälleliga uppdraget. Trots att uppdragen skapades i samband med utvecklingsarbetet 2017 kan man säga att de utgör en god grund i beskrivningen av Svenska nus verksamhet genom åren och genomsyrar nätverkets verksamhet från grundandet tills idag. De nya, förtydligade målsättningarna eller de så kallade uppdragen fokuserade mer på vad Svenska nu som aktör kunde och borde göra istället för att reflektera över förhoppningar på extern samhällsutveckling som Svenska nu som liten aktör ändå hade svårt att påverka. Till exempel omformulerades målsättningen att elevernas svenskkunskaper skulle förbättras till att väcka elevernas intresse och sänka deras tröskel att använda språket. Det första målet var svårt att nå på grund av att nätverket inte egentligen ägnade sig åt direkt svenskundervisning medan det nya målet väl kunde nås genom Svenska nus verksamhet.

Det pedagogiska uppdraget beskriver Svenska nus insatser för att öka finska ungdomars intresse och motivation för svenskstudier och sänka deras tröskel att använda språket. Till en början innefattade uppdraget också mål som att avdramatisera språkklimatet, kvalitetsutveckla svenskundervisningen genom samarbete med olika aktörer och skapa ämnesintegrerade program. En del av de här målsättningarna slopades sedan från beskrivningen och i stället betonades nätverkets verksamhet för svensklärarna, det vill säga arrangerandet av fortbildningar och skapandet av läromaterial. Kronman har framhävt att svensklärarnas roll inte alltid har varit lätt, speciellt då språkdebatten har varit tillspetsad och att Svenska nu har önskat göra lärarna mer sedda och stöda dem genom till exempel kompetenshöjande fortbildningar. Svenska nus verksamhet på denna front presenteras närmare i kapitel tre och fyra.

Det andra uppdraget kallades till en början för det bilaterala uppdraget men formuleringen ändrades 2018 till kulturuppdraget. Kulturuppdraget omfattar Svenska nus verksamhet för att stärka banden mellan Finland och Sverige. Detta genomför Svenska nu genom att samarbeta med svenska och finländska aktörer som i sin tur erbjuder varierande program på svenska i finska skolor. Därtill synliggör Svenska nu Sverige och svensk kultur regelbundet i sina fortbildningar och evenemang. Idag har uppdraget kompletterats med målsättningen att introducera den kulturella mångfalden och språkliga variationen i Norden i de finska läroverken, i enlighet med läroplanen som också betonar elevernas språkfostran. På rikssvenskt håll har både Anders Eriksson,

Svenska nu teamet 2021: Tyra Therman, Nathalie Räihä, Henrik Huldén, Mikael Hiltunen, Ina Suominen, Oona Mertoniemi och Liisa Suomela.

tidigare press- och kulturattaché vid Sveriges ambassad i Finland och tidigare styrgruppsmedlem, och sittande styrgruppsmedlemmen Monica Wirkkala från Svenska institutet, tackat Svenska nu för dess insatser för att göra Sverige och möjligheterna till arbete och studier där mera kända i Finland. Wirkkala summerade att ”Svenska nu har byggt broar mellan våra länder som jag tror många unga bär med sig vidare i livet. Ni [arbetslaget på Hanaholmen] har med det påverkat bilden av Sverige i Finland. Det är inte lite det.”

Eriksson har även lyft fram Svenska nus verksamhet mot en bredare svensk-finsk bakgrund. Den bilaterala verksamheten har avtagit i och med att engagemanget för nordiskt samarbete och antalet finlandsvänner, i och med en åldrande befolkning, har minskat i Sverige. Bilden av Finland i Sverige har nog förblivit positiv men utredningar visar ändå att bilden är ytlig och ålderdomlig. Men samtidigt kan man idag se ett närmande i de svensk-finska relationerna efter den svala perioden under coronaviruspandemin. Rysslands krig i Ukraina har lett till ett ökat försvarssamarbete mellan Sverige och Finland som kulminerade i samtida Nato-medlemskapsansökningar. Som följd av den avtagande östhandeln kommer även finska näringslivsaktörerna att rikta blickarna mot väst och följaktligen kommer antagligen behovet av personer med svenskkunskaper i Finland att öka. I ett europeiskt perspektiv har även engelskkunskaperna ökat och till exempel i Sverige ses kunskaper i språket enligt Eriksson snarare som en egenskap än en kunskap och arbetsgivare idag värdesätter ofta andra språk än engelska. En liknande utveckling kan även bli verklighet i Finland där det redan nu uttrycks oro över att av-

tagande språkkunskaper påverkar landets konkurrenskraft. Mot denna bakgrund kan även Svenska nus verksamhet ha sin plats.

Det tredje uppdraget, det så kallade samhällsuppdraget, berör Svenska nus insatser att förbättra finländarnas attityder till svenskan samt försöken att påverka samhällsutvecklingen i en för svenskan positiv riktning. Svenska nu började i större utsträckning bedriva den här typens verksamhet från och med 2016 och det har sedan dess kallats för påverkansarbete. Begreppets används därför även i denna granskning av Svenska nus verksamhet. Påverkansarbetet har bedrivits genom att arrangera dialoger med och mellan nationella beslutsfattare, arbetsmarknadsorganisationer och samarbetspartner. Samhällsuppdraget innefattar idag även Svenska nus insatser för att förbättra förutsättningarna för svenskundervisningen och nätverkets täta samarbete med Hanaholmen. Trots att Svenska nus målsättning från början inkluderade attitydpåverkan grundades nätverket inte som ett språkpolitiskt projekt utan bakgrunden till projektet var framför allt pedagogiskt. Speciellt på rikssvenskt håll var man väldigt försiktig med att ge intrycket av att man ville blanda sig i finsk språkpolitik. Därför skulle Svenska nu bedriva sina attitydpåverkan genom handling och inte med ord. Gradvis började man dock satsa mer på påverkansarbetet och den här utvecklingen presenteras närmare i kapitel fem.

Budget

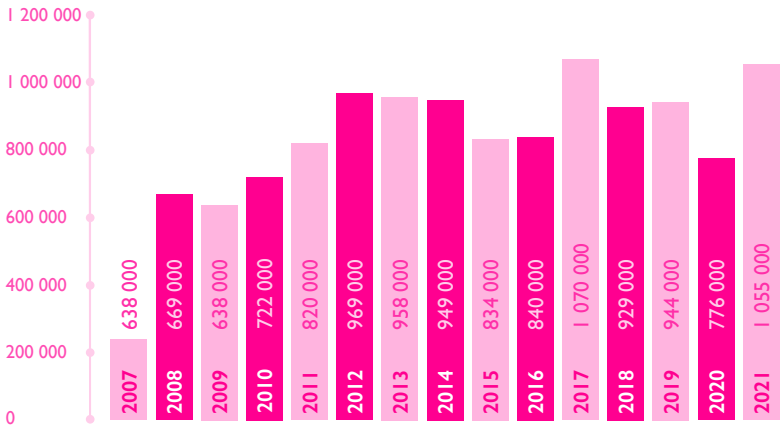

Finska nu

Finland är officiellt ett tvåspråkigt land och fast Sverige har stora språkliga minoriteter är språkförhållandena olika i länderna. Trots detta har det i debatten om den obligatoriska undervisningen i svenska i Finland ofta förekommit en jämförelse med Sverige och den finsktalande minoriteten där. Ofta har jämförelsen gjorts av motståndare till den obligatoriska svenskan med argumentet att svenskarna inte har liknande språkkrav i Sverige som finländarna i Finland. Svenska nu hade grundats för att stöda finskspråkiga elevers svenskinlärning, men inspirerade av projektets framgång och på grund av ambitionen att befrämja finsk-svenskt samarbete väcktes snart en idé inom nätverket att Svenska nu kunde få en motpart i Sverige. Speciellt för Kulturfonden för Sverige och Finland var språkfrågan viktig och man tyckte att det skulle vara bra om man kunde stödja de finsktalande i Sverige. Fonden hade redan tidigare satsat på olika språkprojekt i både Finland och Sverige med motiveringen att värnandet av finskan och svenskan stärkte språkgruppernas identitet och ökade majoritetsbefolkningens förståelse om den gemensamma kulturen och historien, vilket i sin tur skulle stärka på samarbetet mellan länderna.

Så tidigt som 2008 diskuterade man möjligheten att Svenska nu skulle få ett systerprojekt på andra sidan Bottniska viken. Det tog dock fram till 2011 innan man satt i gång planerna för att genomföra projektet ”Finska nu”. I Sverige hade man stiftat en minoritetsspråkslag 2010 och i och med att finskan därmed formellt fick en starkare ställning ville Kulturfonden för Sverige och Finland medverka till att förstärka minoritetsspråkets synlighet i det svenska samhället. Sverigefinnarna var en stor minoritet, ca 7,3 % av Sveriges totala befolkning, och därför sågs de också på Hanaholmen som en stor resurs inom svensk-finskt samarbete. Finska nu lanserades 2012 med syftet att erbjuda levande möten med finska språket i Sverige samt förstärka känslan av samhörighet och samarbetet mellan Finland och Sverige.

Projektet leddes av projektledaren Anni Heikka, förvaltades av Kulturfonden för Sverige och Finland och finansierades med medel från den finska och den svenska staten. Med den bilaterala statliga finansieringen hoppades man på att Finska nu skulle få en liknande ställning i Sverige som Svenska nu hade i Finland.

Emil Sandberg uppträder med pjäsen Jakten på den försvunna solen (till vänster).
Sannamari Patjas uppträder med pjäsen Sagoväskan (till höger).

Projektets uppbyggnad och organisering skulle långt likna systerprojektets och bestå av ett arbetslag, en styrgrupp och en delegation. Arbetslaget skulle stå för de praktiska arrangemangen, styrgruppen skulle granska och utveckla verksamheten medan delegationen skulle marknadsföra projektet och presentera det för intressenter. Därtill hoppades man på att aktivera andra aktörer och organisationer som hade kunskap och intresse att medverka i det nya språkprojektet. Utvärderingen av Finska nu skulle genomföras i samarbetet med institutionen för baltiska språk, finska och tyska vid Stockholms universitet. Finska nus första delegationsmöte ägde rum i januari 2013 och riksdagsledamoten Björn von Sydow (SAP) fungerade som delegationens ordförande.

Finska nus främsta målgrupp var personer som hade en finsk bakgrund men som nödvändigtvis inte hade finska som hemspråk. Men projektet var trots detta öppet för alla, också barn och ungdomar som inte hade några kunskaper alls i finska. Projektet skulle utföras genom tre delprojekt. Det första delprojektet var att erbjuda teaterföreställningarna Sagoväskan och Jakten på den försvunna solen tillsammans med ett pedagogiskt material till daghem och förskolor. För barnen i tre till fem års åldern erbjöds ingen annan verksamhet på finska i Sverige och åldern ansågs annars också som lämplig på grund av barnens språkliga utveckling och inlärningsförmåga i den åldern. Under de tre

åren som Finska nu var verksamt sågs pjäsen av ca 12 500 barn och vuxna. Till skillnad från Svenska nu kunde kommunerna också beställa pjäserna till andra institutioner förutom skolor som till exempel till äldreboenden.

Det andra delprojektet bestod av webbportalen Sheriffi X som skapades i samarbete med kulturtidskriften Sheriffi. Sheriffi X skulle fungera som en identitetsstärkande mötesplats på nätet för ungdomar där de kunde läsa om sverigefinsk popkultur och få tips om aktuella evenemang. Det tredje delprojektet var nätskolan Pratkvarnen, en webbplats för personer som ville studera finska på distans. I jämförelse med sitt systerprojekt hade aktörerna bakom Finska nu en utmaning i att hitta de elever som hade finsk bakgrund eller som talade finska via skolorna. En annan utmaning var också att nivån på finskan hos barnen i Sverige kunde variera mycket. Därför var Finska nus verksamhet mer svenskspråkig med inslag av finska i jämförelse med Svenska nu vars verksamhet mycket långt skedde endast på svenska med mycket färre inslag på finska. På grund av Finska nus målsättning att mer allmänt också väcka ett intresse för finskan i Sverige hade man inom projektet också en förhoppning om att Finska nu också skulle fungera som ett ”informationsprojekt” som erbjöd information om minoritetsspråkslagen för föräldrar, daghemspersonal, kommunernas tjänstemän med mera.

I Svenska nus styrgrupp var förväntningarna till en början höga och på finskt håll tänkte man att det fanns en verklig politisk vilja i Sverige att lyckas med projektet. Den ursprungliga tanken var att Svenska nu skulle fungera som en slags fadder för Finska nu-projektet. År 2012 deltog delegationsordförande Lipponen och Hanaholmens programchef Kai Jaskari i två olika diskussionstillfällen i Sverige där de diskuterade Finska nu och andra språkbefrämjade initiativ i Finland och Sverige. Trots en lovande start blev projektet relativt kortvarigt och lades ner 2015. Projektchef Heikka uttalade sig om nedläggningen 2016 och hon menade att finska språkets status i Sverige var en delorsak till att projektet inte blev en större framgång. Hon menade att svenskarna inte såg det som lika viktigt att lyfta fram finskan i Sverige som svenskan i Finland. I Finland var svenskan trots allt det andra officiella språket. Samtidigt tyckte Heikka att man tillsammans med liknande projekt hade lyckats höja finskans status och att hon gärna skulle se att man i fortsättningen också arrangerade pjäser för barn och att man skulle möjliggöra att finsktalande personal kunde använda sitt modersmål på arbetsplatsen.

3. Svenska nu besöker klassrummen

Språkinlärning förankras i det levande språket och med kulturupplevelser

Svenska nus målsättning var att göra svenskundervisningen mer intressant och inspirerande för både lärare och elever. Detta skulle man göra genom skolprogram som skulle fungera som något extra, roligt och stimulerande under lektionerna vid sidan om den ordinarie undervisningen. Därtill skulle Svenska nus skolprogram möjliggöra att de finskspråkiga eleverna, speciellt på enspråkiga orter, skulle få en genuin kontakt till det svenska språket genom möten med svensktalande personer med varierande språkliga bakgrunder. Genom sin programverksamhet försökte Svenska nu uppmuntra eleverna att använda sig av sina egna språkkunskaper i autentiska situationer. Styrgruppen ville att Svenska nus skolprogram skulle introducera både den finlandssvenska och rikssvenska kulturen i de finska klassrummen. Svenska nu har genom åren arrangerat program tillsammans med finska och svenska aktörer men därtill även erbjudit skolorna nordiska och samproducerade svenskfinska program. Visionen var att nätverket skulle fungera som en samarbetspart-

Journalist Nana Håkansson föreläser i en skola 2010.
Kock Michael Björklund håller en smoothielektion 2010.

ner och vägvisare för svenskspråkiga filmbolag, teatergrupper, band och författare så att de kunde nå en ung finskspråkig publik. Majoriteten av programmen har lärarna haft möjlighet att beställa rakt till skolan men lärarna har även haft möjligt att göra utflykter till olika besöksmål tillsammans med sina elever.

Svenska nu har strävat efter att erbjuda skolorna ett mångsidigt programutbud och har kontinuerligt sökt efter nya talanger och kulturaktörer. Tidvis har Svenska nu även arrangerat så kallade calls for contributions för att aktivt hitta nya så kallade ”artister” med nya, spännande och aktuella program. Svenska nu har även tagit emot förslag av svensklärare eller tips på intressanta personer från samarbetspartner. Som en följd har Svenska nus spektrum av artister varit väldigt brett, med mera kända ansikten som till exempel Redrama och Michael Björklund, till intressanta svensktalande personer från allmänheten. Svenska nu har under årens lopp även samarbetat med flera olika organisationer för att arrangera större produktioner som teaterföreställningar eller specifika expertiskrävande skolprogram, exempelvis Första hjälp-lektioner tillsammans med Röda Korset.

Trots att programutbudet har varit stort kan programmen grovt indelas i sex olika kategorier:

- *Teaterföreställningar*
- *Musikföreställningar*
- *Föreläsningar*
- *Verkstäder*
- *Filmer*
- *Kulturbesök*

Utöver dessa har Svenska nu även haft mobila utställningar som lärarna har kunnat beställa till skolorna och därtill har nätverket erbjudit eleverna prenumerationer på olika svenskspråkiga tidningar och tidskrifter. Efter coronaviruspandemins utbrott i mars 2020 började Svenska nu även planera virtuella program av olika slag för att på ett tryggt sätt stöda lärarna och inspirera eleverna, trots rådande restriktioner.

Från start var det viktigt att Svenska nus programutbud skulle vara ändamålsenligt och intressant för både eleverna och lärarna och därav ville man ta vara på lärdomarna som man hade fått från tidigare projekt, utredningar och forskningar. I denna mening blev projektet Fram med svenskan! speciellt inflytelserikt och utgjorde en viss grund för den kommande verksamheten. Fram med svenskan! - projektet hade framför allt visat att speciellt olika musik-

Teater Taimine har turnerat med föreställningen Lyckomanifestet sedan 2019.

och teaterupplevelser blev populära i skolorna. Därav stod det klart redan från början att Svenska nu också skulle erbjuda svenskspråkig teater åt de finspråkiga eleverna och teaterföreställningar har blivit ett bestående element i nätverkets programutbud. Svenska nu har samarbetat med bland annat rikssvenska teatrar som Mittipricktеatern, Riksteatern, Teater Tropos och Teater Pero samt finlandssvenska teatrar som Teater Viirus, Unga teatern, Improvisationsteater Stjärnfall, Svenska teatern och Wasa teater.

Svenska nus långvarigaste samarbetspartner inom teatervärlden är finländska Teater Taimine som mellan åren 2007–2022 har turnerat med olika barn- och ungdomsföreställningar. Taimine har turnerat med bland annat föreställningarna Kärlek Kärlek! och True Love Sucks om temat kärlek, Piece of Cake om temat språklig identitet samt Lyckomanifestet om temat stress och prestationsångest. Föreställningarna har behandlat teman som rör ungdomar och har genomförts på båda inhemska språken. När Taimine firade sitt tioårsjubileum 2012 berättade teaterchefen Carl-Gustaf Wentzel om deras erfarenheter av att turnera med svenskspråkig teater i finska skolor med följande ord:

> ***Folk ojar och vojar sig över den så kallade tvångssvenskan. Vi har turnerat i skolor i östra Finland intill ryska gränsen och varken mött aggression eller ointresse. Jag har mött pojkar i tretton till femtonårsåldern med lippisen nerdragen som efter föreställningen kommit upp och sagt ”hei tää oli kiva juttu!”***[1]

[1] Hufvudstadsbladet 9.2.2012

Den svenska gruppen Komodo uppträder på Hanaholmen 2010.

Teaterföreställningarna har varit de populäraste kulturupplevelserna i skolorna och därför har Svenska nu även ordnat teaterföreställningar till svensklärare. Föreställningarna har arrangerats i samband med olika tillställningar och ibland har teaterbesöket även inkluderat samtal med teaterskapare. Enligt utredningen Teatterinaapurit – Teatergrannar om svenskt-finskt teatersamarbete var dessa möten, som Svenska nu arrangerade, ett bra tillägg till föreställningarna och ökade åhörarnas intresse för svensk kultur och det svenska språket.

Utöver teaterföreställningarna har musiken också varit ett bestående element i Svenska nus verksamhet. Sverige är känt för sin stora musikindustri och de svenska artisternas musik antogs också intressera de finska ungdomarna. Men musiken har inte bara fungerat som en intresseväckare för svenskan utan forskningen har därtill visat att det finns ett klart samband mellan språkinlärning och musik. Till exempel är ord enklare att minnas i samband med en melodi, musikaliska personer har enklare att uttala rätt ett främmande språk och att lyssna på musik kan förbättra minnet och inlärningsförmågan. Svenska nu har därav satsat på olika musikföreställningar för elever i olika åldrar och samarbetat med bland annat Barnens Estrad, Konsertcentralen r.f. The Gothenburg Combo, Komodo, Kroumata och Frida Andersson. Duetten Karin och Mikael Ljung Aust turnerade i flera år för Svenska nu och introducerade modern svensk musik för de finskspråkiga eleverna. Enligt en elev från Raision lukio, vilket fått besök av duetten 2008, var besöket lyckat och konstaterade följande i skolans årsberättelse: ”Svenska nu-projekti onnistui varsin hyvin juuri ruotsinkielisen nuorisokulttuurin levittämisessä, sillä Veronica Maggion levy päättyi ainakin minun levyhyllyyni vierailun jälkeen.”[2]

Svenska nu började också i ett tidigt skede erbjuda skolorna besök av journalister och författare. Med tiden ökade mängden föreläsare till allt fler personer med varierande bakgrunder och yrken, som berättade om olika teman. Utvecklingen gick hand i hand med nätverkets försök att binda ihop programverksamheten starkare till läroplanen. Förhoppningen var att lärarna skulle hitta program som passade ihop med undervisningen och kursinnehållen. Trots att utbudet av föreläsare växte med tiden hade redan de första skolbesökarna varierande språkliga bakgrunder för att visa de finskspråkiga eleverna olika varianter av den talade svenskan. Svenska nu erbjöd under sina första verksamhetsår skolbesök av de rikssvenska författarna Johanna Nilsson, Kim Kimselius, Sofia Malmberg samt finlandssvenska författaren Sanna Tahvianen. Därtill kunde lärarna även boka besök av sverigefinska författaren Solja Krapu och finsk-svenska författaren Nina Ulmaja. Senare samarbetade Svenska nu även med svenska författaren Victoria Rixer som även var aktuell som programledare för Finnjävlarpodden. Författarna presenterade barn- och ungdomslitteratur på svenska åt de finska eleverna, men ämnade även göra studierna i svenska intressanta genom att berätta historier och anekdoter om stunder i deras liv där de gynnats av sina språkkunskaper.

Trots att antalet författare som turnerat för Svenska nu med åren minskade har journalistbesöken förblivit en framträdande del av nätverkets programutbud. Redan under det första konstituerande delegationsmötet presenterade projektkoordinator Levola-Lyytinen projektet Tidningen i skolan. Målet med projektet var att få journalister till skolorna för att berätta om mediekunskap samt presentera svenska eller finlandssvenska tidningar åt eleverna och på så sätt också utveckla mediefostran i de finska skolorna. Med tiden började journalisterna inte längre erbjudas inom ramen för projektet utan journalisterna hade egna skräddarsydda föreläsningar för eleverna. Idag föreläser bland annat journalisterna Erkki Kuronen om populärkultur och samtidsfenomen från Sverige, Jasmin Lindberg om aktuella nyhetshändelser och snackisar på sociala medier samt Martin Appel om teknik, robotar och användning av nätet för språkstudier. Appel har besökt skolor för Svenska nu sedan 2010 och så här beskrev han sina erfarenheter åtta år senare i en video:

[2] Skribentens översättning "Svenska nu-projektet lyckades speciellt väl med att sprida svenskspråkig ungdomskultur för Veronica Maggios skiva hamnade iallafall i min skivhylla efter besöket."

Jag tycker det absolut roligaste med att jobba med Svenska nu är ju att komma ut i finländska skolor, träffa lärare och elever, se den fantastiska finländska skolan och det jag försöker ge när jag är ute, det är ju på nåt sätt någon slags positiv vitaminiinjektion när det gäller det svenska språket för både lärare och elever. För man vet ju att det är så mycket negativ laddning kring svenskan för många i Finland. Så om man får ändå eleverna att känna sig att "wow vad kul jag förstår svenska, det jag har lärt mig i skolan är någonting som jag kan använda". Om jag får iallafall några elever att efter en lektion känna att "wow- jag kan, jag är ganska duktig i svenska" då känner jag att jag har gjort en jätteinsats och att jag känner mig så otroligt nöjd när jag märker att eleverna reagerar på det här sättet.

I och med att Svenska nu med tiden breddade sitt programutbud med läroplanen i åtanke började utbudet av föreläsare öka med föreläsare som inte hade en bakgrund som skribenter. I och med att läroplanen har börjat sätta mer vikt på studier om arbetslivet utarbetade Svenska nu program kring denna tematik. Helmi Nurkkala, som blivit företagare i endast 17-års åldern föreläste 2019–2020 om temat entreprenörskap. Medan, Kenneth Nilsson sedan 2014 har föreläst om arbetslivet och vikten av utbildning och framtidsplanering. Besöken passade speciellt bra för elever på gymnasiet då det både i A- och B-svenskan ingår en obligatorisk kurs om arbetslivet. Ett av Svenska nus nyare program är Äventyret Nordjobb, där tidigare nordjobbare berättar åt elever om sina erfarenheter av att jobba i ett annat nordiskt land. Programmet arrangeras i samarbete med Pohjola -Nordens Ungdomsförbund och Nordjobb.

Svenska nu har även samarbetat med andra organisationer för att utveckla intressanta och aktuella föreläsningar. Tillsammans med Nordisk kulturkontakt har Svenska nu erbjudit finska skolor möjligheten att få en nordbo på besök som berättat om sitt hemland, sin kultur och sitt modersmål. I samarbete med NordicSom, Nordiska Somaliska föreningen r.f. har Svenska nu erbjudit skolorna besök av så kallade "invandrarambassadörer" som berättat om sina erfarenheter av att lära sig svenska.

Svenskan kombineras med överraskande program

Svenska nu har velat visa skolorna att svenskan också kan kombineras med andra läroämnen och än idag är Svenska nus målsättning att göra ett pionjärarbete gällande utvecklandet av ämnesöverskridande program. Därför har arbetslaget på Hanaholmen utvecklat flera program som kombinerat svenskundervisningen med en annan aktivitet i form av verkstäder. Under årens lopp har till exempel programmen ”Kocka på svenska” varit populära bland lärarna och eleverna. I programmen har svenskundervisningen kombinerats med hushållskunskap och bland annat kockarna Michael Björklund, Björn Ekstrand, Jessica Frej och Anna-Karin Mellblom lärt eleverna att laga smoothies, tillreda konfektyrer, dekorera småkakor och tillreda nyttiga mellanmål av nordiska ingredienser. Förutom hushållslära har Svenska nu-program också kombinerats med gymnastik i program som Pumpa på svenska, dans med Dennis Nylund, cirkusakrobatik med Saku Mäkelä och Hoppa rep-lektioner med Finlands Svenska Idrott. Konsten och svenskan har kombinerats i verkstäder i gatukonst och serieteckning. Verkstäderna har även arrangerats utomhus i program som naturskoldagar och NATURligvis som utvecklats tillsammans med Natur och Miljö. År 2021 lanserades parkour och frisbeegolf på svenska

Utöver att Svenska nu arrangerade musikföreställningar har nätverket även erbjudit skolorna möjligheten att kombinera svenskundervisningen med musikundervisningen genom rap-verkstäder. Under verkstäderna har eleverna haft möjlighet att själva jobba med språket tillsammans med en professionell

Kenneth Nilsson föreläser om ekonomi i en skola 2016.
FSI kombinerar svenskundervisningen med gymnastik.

rapartist. Svenska nu har samarbetat med artisterna Redrama, Jesse P, Näääk och Max Perkele. Tillsammans med Redrama och Jesse P inledde nätverket en större satsning 2011 då rapartisterna utgav albumet Pakkå Ruåtsi med sex låtar som kunde användas i språkundervisningen. Albumets utsläpp uppmärksammades i många medier och mottagandet var väldigt positivt. Senare utgav Jesse P ännu två skivor till som en del av samma serie, Pakkå Ruåtsi 2 år 2013 och Pakkå Ruåtsi 3 år 2014. Idag har Jesse P turnerat för Svenska nu i över tio år och han har beskrivit sina erfarenheter med finskspråkiga ungdomar i en video enligt följande:

> *En av dom bästa upplevelserna och känslorna är när man lyckas träffa någon som kanske håller sig lite mer för sig själv och inte ens lärare tror att dom ska våga gå upp och rappa sin text eller någonting sånt utan när läraren mer eller mindre ber en att "Aa men låt dom där vara och bara göra sitt själva" och det är knappt så att läraren vill pusha dom. Men sen lyckas man ändå ta sig tid, man går dit och får dom att vara aktiva och vara med lite grann. Och sen får den här personen eller dom här personerna möjligheten, och så kommer dom upp och levererar värsta rappen och till och med läraren och liksom klasskompisarna blir nästan förvånande och är så där "wow", att det vara inte bara det här "coola gänget" som fick göra det och leverera utan att man gav på nåt sätt energi och möjligheten för dom som i vanliga fall inte står i centrum att kliva fram och göra någonting och vara på samma villkor - så det är en väldigt bra känsla att få vara med om det.*

I och med att Svenska nu har arrangerat ämnesövergripande program har Svenska nu även försökt locka andra lärare än svensklärare till att boka programmen. I ett tidigt skede försökte man väcka intresse hos historielärare men nyligen har det även diskuterats inom arbetslaget på Hanaholmen att idrotts- och konstlärare kunde vara potentiella målgrupper för Svenska nu. Svenska nu har sedan några år arbetat för att stöda språkbadsskolor, men i

Vårdstuderande deltar på Röda korsets svenskspråkiga första hjälp-lektion 2018.

framtiden kommer nätverket även göra större insatser för språkö-skolorna i Finland.

Största delen av Svenska nus programutbud har riktat sig till grundskolan och det andra stadiet. På senare år har Svenska nu-teamet dock gjort större satsningar för att nå både en yngre och en äldre publik. År 2018 ordandes sagokodning som arrangerades för barn i åldern fyra till fem i samarbete med Folkhälsan. Barnen fick jobba lekfullt med svenskan kring en bekant saga som utspelade sig på Bee-bot-matta, det vill säga en enkel lekfull golvrobot. Under samma tider började styrgruppen och arbetslaget på Hanaholmen diskutera hurdana program Svenska nu kunde erbjuda studerande på yrkeshögskolorna. Målgruppen var till den mån utmanande att alla studerandena specialiserade sig på olika yrken och därav var det en utmaning att erbjuda yrkeshögskolan ett program som skulle fungera för alla. Därför beslutades det att man skulle börja med att erbjuda Första hjälp-lektioner på svenska till vårdstuderande. Vårdstuderandena prioriterades med motiveringen att de inom vårdbranschen var viktigt att ens ha grundläggande kunskaper i det andra inhemska språket. Första hjälp-lektionerna utvecklades i samarbete med Röda korset och erbjöds yrkeshögskolorna från och med hösten 2018.

En annan verksamhetsform som erbjöds skolorna redan från början var filmvisningar. Detta inkluderade filmer som man kunde låna till skolorna tillsammans med ett tillhörande material för svenskundervisningen. Därtill har

Barnevenemanget på Sveriges ambassad i Helsingfors 2019.

Svenska nu genom åren samarbetat med filmfestivaler runt om i Finland för att erbjuda skoleleverna möjligheten att se en film under en festival på sin hemort. Huvudstadsregionens elever har under åren blivit inbjudna till Hanaholmen för att se på nordiska filmer som visats på kulturcentret. I studien Svenska i finska gymnasier av Maria Green-Vänttinen, Christina Korkman och Hanna Lehti-Eklund från 2010 lyfte många elever fram hur de tyckte om att se på svensk film och i forskningen nämndes även att skolorna hade möjlighet att låna filmer via Svenska nu. En liknade undersökning för grundskolans del gjordes år 2011 av Green-Vänttinen och Lehti-Eklund med namnet Svenska i finska grundskolor. I den lyfte forskarna fram att filmvisningarna som en del av undervisningen var något som eleverna tyckte speciellt mycket om och att många elever upplevde att de lärde sig ord och uttal genom att se på filmer. Många elever önskade att man skulle se mer på filmer på svensklektionerna för de uppfattades som ett autentiskt material, något som eleverna annars också önskade mer av.

Utöver programmen som svensklärarna hade möjlighet att boka till klassrummen har Svenska nu även erbjudit finskspråkiga elever möjligheten att besöka olika kulturmål utanför skolan till exempel till museum som Kiasma, Ateneum och kulturcentret Hanaholmen. En större satsning på kulturprogrammen gick av stapeln 2019. Då inledde man Kulturturen, en ny programhelhet som finansierades av Aktia-stiftelserna. Finansieringen var bunden till huvudstadsregionen och därför erbjöd Svenska nu inom ramen för satsning-

en finskspråkiga och språkbadsskolor i huvudstadsregionen möjligheten att besöka diverse museer och teaterbesök. Tanken med besöken var att de skulle vara tredelade, de skulle börja med en kulturtimme på skolan, därefter skulle själva besöket äga rum och helheten skulle avslutas med en diskussion om besöket på skolan. Under första året arrangerades flera besök till diverse svenskspråkiga teatrar och svenskspråkiga guidningar på konstmuseet Amos Rex. Svenska nu erbjöd även skräddarsydda läromaterial för skolorna så att de kunde förbereda sig för besöket och eftersnacket på skolan.

I och med coronaviruspandemins utbrott i mars 2020 var Svenska nu tvunget att tänka om beträffande skolprogram då det inte längre var möjligt för artisterna att besöka skolorna. Därför utvecklade Svenska nu tillsammans med många artister nya program som kunde genomföras på distans via plattformar som Teams, Google Meet och Zoom. Trots att de virtuella mötena inte helt kunde ersätta de fysiska mötena uppskattade många lärare möjligheten att få besök trots coronavirusrestriktionerna. De virtuella besöken hade också tydliga fördelar. Till exempel möjliggjorde de en större geografisk spridning och var enklare att koordinera. I och med att flera aktörer flyttade över sin verksamhet online kunde Svenska nu dessutom hitta nya samarbetspartners och under pandemin kunde Svenska nu erbjuda virtuella besök till svenska sevärdheter som Skansens utomhusmuseum, Kolmårdens djurpark, museet Livrustkammaren samt Nobel Prize Museum. Glädjande för Svenska nus del var att trots att många lärare såg framemot att ta emot gästerna fysiskt igen till skolan, meddelade den stora majoriteten av lärarna i utvärderingen av programverksamheten 2020 att de virtuella programmen var bra/fungerande och innehållet lämpligt. Eleverna var något mer kritiska men den stora majoriteten angav ändå att de var helt eller delvis av den åsikten att programmet var bra/fungerande.

Utöver det ordinarie programutbudet har Svenska nu också arrangerat och medverkat i olika jippon och evenemang riktade till elever. När kronprinsessan Victoria och prins Daniel besökte Finland 2010 hade kronprinsessan önskat att få bekanta sig med finska ungdomar vilket arrangerades med Svenska nus medverkan. Enligt Anders Eriksson, som 2010 arbetade som press- och kulturattaché vid Sveriges ambassad i Helsingfors, valdes Lahtis som besöksort eftersom staden nyligen hade gjort större satsningar på svenskundervisningen. Lahtis stadsdirektör Jyrki Myllyvirta hade fått besked från näringslivet att det fanns ett behov av mer svenskkunnig arbetskraft för att kunna göra affärer i

Sverige. Genom att arrangera besöket i Lahtis ville de svenska myndigheterna visa sin uppskattning för stadens insatser för svenskundervisningen.

Kungligheterna besökte Tiirismaan lukio i Lahtis där de tillsamman med eleverna och pressen följde med en smoothiekurs som drogs av Michael Björklund under svensklektionen. Besöket fick mycket uppmärksamhet i medierna och den positiva synligheten utmynnade även i kontaktförfrågningar från bland annat en annan skola i Lahtis där man ville satsa på svenskan som ett A-språk samt från Kuopio stad som ville arrangera en fortbildningsdag för svensklärare. I skolans egen årsberättelse reflekterade en elev över besöket enligt följande:

> ***Yksittäisistä tapahtumista mieleenpainuvin oli varmasti Ruotsin kruununprinsessa Victorian ja prinssi Danielin marraskuinen vierailu koulussamme. Hetkeksi tulvahti kouluumme varsinainen suuren maailman meininki kun koulu vilisi median edustajia, turvamiehiä, pommikoiria jne. Kaiken hulabaloon keskellä oli reipas ja välitön kuninkaallinen pariskunta ja ryhmä meidän A-ruotsin lukijoitamme Svenska Nu –projektin ruotsin tunnilla. Ja me muutkin pääsimme näkemään vilauksen glamouria jetsetin huipulta. Myöhemmin saimme prinsessalta ja Ruotsin suurlähettiläältä lämpimät kiitokset vierailun järjestämisestä, ja minä haluan vielä erikoisesti kiittää ruotsin opettajaamme Pauliina Mantsista.***[3]

[3] Skribentens översättning: Det mest minnesvärda av de enskilda evenemangen var nog säkert Sveriges kronprinsessa Victorias och prins Daniels besök i vår skola i november. För en stund fick vi en känsla av stora världen i vår skola när skolan vimlade av representanter från pressen, säkerhetsvakter, bombhundar osv. Mitt i all uppståndelse var det hurtiga och obesvärade kungliga paret och en av våra grupper som läser A-svenska på en svensklektion arrangerad av Svenska nu-projektet. Och vi andra fick se en glimt av glamour från toppen av jetsetet. Senare fick vi ett varmt tack från prinsessan och Sveriges ambassadör för arrangerandet av besöket, och jag ville ännu speciellt tacka vår svensklärare Pauliina Mantsinen.

Svenska nu teamet välkomnar svenska kungaparet till Villmanstrands teater. Kronprinsessa Victoria och prins Daniel besöker Tiirismaan lukio i Lahtis 2010 (s.43).

Några år senare, 2015, blev Svenska nu igen tillfrågad av Sveriges ambassad i Finland att medverka i förberedelserna inför ett kungligt statsbesök. Den här gången var det svenska kungaparet Carl XVI Gustaf och Silvia som besökte Villmanstrand. Svenska nu var medarrangör i ett kulturevenemang på Villmanstrands teater som gästades av kungaparet och lokala skolor. I programmet medverkade bland annat Jesse P och Erkki Kuronen fungerade som konferencier för evenemanget.

År 2013 medverkade Svenska nu i Helsingin Sanomats svenska dagen-jippo: Päivä på svenska. Helsingin Sanomat uppmuntrade finländare att fira Svenska dagen och ville att finska skolor skulle skicka in videohälsningar inför firandet. Svenska nu skötte om kontakten till de finska skolorna och över hundra bidrag från skolor runtom i landet skickades in. Svenska nu ansvarade för ungdomsprogrammet i Sanomahuset under Svenska dagen och som en programpunkt höll Jesse P en rapverkstad. Jesse P representerade Svenska nu igen under Helsingfors stads svenska dagen-firande 2020 som då, på grund av coronaviruspandemin, arrangerades virtuellt.

Svenska nu har även uppmärksammat andra märkesdagar som till exempel Europeiska språkdagen sedan 2018. Dagen har uppmärksammat bland annat med en språkmarknad på Hanaholmen, seminarier, verkstäder och en läromaterialsida. Året 2018 påbörjade Svenska nu även ett samarbete med Sveriges ambassad kring ett barnevenemang. Tillsammans med ambassaden har Svenska nu erbjudit finska elever en unik möjlighet att besöka ambassaden i Helsingfors. Under besöket har barnen fått lyssna på föredrag baserade sig på Mauri Kunnas bok Hundarnas historiebok med temat Finlands och Sveriges gemensamma his-

Europeiska språkdagen på Hanaholmen 2018.

toria, bekantat sig med en uppgiftsbana för en rundvandring runt byggnaden och kunnat njuta av en saftservering som arrangerats av ambassaden. Under pandemin arrangerade Svenska nu även ett virtuellt jippo med namnet Hissa flaggan – 10 minuter av Sverige varje dag för att uppmärksamma Sveriges nationaldag. Under dagen kunde svensklärarna tillsammans med eleverna följa med korta videohälsningar från olika kända besöksmål i Sverige. Svenska nus jippon och evenemang har ofta varit mycket populära och uppskattade av lärarna.

Redan från starten var det klart att Svenska nu skulle vara en trovärdig aktör och att programutbudet skulle vara relevant och kvalitativt. Därav började arbetslaget på Hanaholmen redan under första verksamhetsåret samla in feedback från både lärarna och eleverna. En översikt över programutvärderingarna visar att majoriteten av lärarna redan från början tyckte att Svenska nus-program stödde svenskundervisningen. Under årens lopp har endast en marginell del av svensklärarna angett att de tycker att programmen inte alls stöder svenskundervisningen. Ur elevutvärderingarna framgår det att en större del av eleverna har tyckt att programmen är okej, bra eller utmärkta jämfört med att de inte skulle ha gillat programmen alls eller till en del. Utvärderingarna har genom åren också inkluderat frågor om elevernas förståelse av språket i programmen. Översikten visar en aningen större spridning i svaren och mellan 13 % och 45 % har uppgett att de förstått språket väl medan motsvarande siffror för de som ansett att de inte eller nästan alls har förstått språket rör sig mellan 4 % och 16 %. Det bör dock noteras att frågorna har formulerats på lite olika sätt och att storleken på samplet har va-

rierat genom åren. Men utvärderingarna ger dock ett positivt helhetsintryck av elevernas och lärarnas åsikter om Svenska nu-programmen genom åren.

Utvärderingarna har alltid samlats av arbetslaget på kulturcentret, men nätverket har även uppmärksammats på en akademisk nivå. Helsingfors universitet inledde ett projekt 2010 med namnet Svenska i toppen för att kartlägga vilka faktorer som bidrog till en framgång i svenskstudierna. Forskarna Maria Green-Vänttinen, Christina Korkman och Hanna Lehti-Eklund kom till slutsatsen att en stor del av skolorna som nått goda inlärningsresultat i svenska också hade använt sig av Svenska nus program. Green-Vänttinen och Lehti-Eklund konstaterade om Svenska nu:

> ***Projektet Svenska nu som organiseras av Hanaholmen har varit flitigt i bruk eftersom det ger skolorna en möjlighet att få in extra gäster. Verksamheten utanför klassrummet är värdefull för den ger upplevelser av autentiska språkmöten, i synnerhet på orter där svenskan inte hörs.***

Resultaten från forskningsprojektet visade att lärarna hade en central roll i elevernas inlärning. De lärarna som kunde visa att deras elever nådde goda resultat var också lärare som använde mycket svenska i sin undervisning och även erbjöd även eleverna tillfällen att använda språket utanför klassrummen. Enligt studien hade lärarna en stor roll i att inspirera eleverna, ifall eleverna hade en klar bild av varför de studerade svenska ökade också deras intresse

Bildkonstlärare Petra Bergström drar en serieteckningsverkstad 2018.
Författare Victoria Rixer högläser sin bok Kriget, pappa: ett tillförlitligt sifferminne 2018.

för språkinlärningen. Eleverna som inte hade möjlighet att använda svenskan hittade enligt studien på kreativa sätt att använda språket till exempel på skoj med släktingar och vänner. Eleverna övade gärna språket genom muntliga övningar och ville framför allt lära sig den svenskan som används i vardagen. Resultaten tydde klart på att det fanns en efterfrågan både hos lärarna och eleverna att dra nytta av just sådan programverksamhet som Svenska nu erbjöd.

I forskningsrapporten lade man även fram förslag om hur man kunde utveckla svenskundervisningen i skolorna. Speciellt intressant för Svenska nus del var att forskningen visade att den muntliga användningen av svenskan, introduktionen av den svenska kulturen och autentiskt material var de främsta sätten att inspirera eleverna. Med andra ord stödde resultaten konceptet som aktörerna bakom Svenska nu hade skapat. Belägg för antagandet gav också det faktum att flera av lärarna som intervjuades inom ramen för forskningsprojektet var bekanta med och hade bokat Svenska nus program. Lärarna betonade att svenska inte bara handlade om själva språket, om begrepp och grammatik, utan också om kultur, både i Finland och i Sverige, men även om Norden. Lärarna betonade att eleverna skulle ges en möjlighet till reella möten och användning av svenskan till exempel på teatrar, besök till Sverige och under Svenska nus program.

Trots att skolorna som medverkade i Svenska i toppen-projektet uppnådde goda resultat i svenskan så var realiteten den att ungefär 82 % av eleverna enligt utredningen saknade möjligheten att använda det svenska språket med en svenskspråkig person. Eleverna själva önskade mer fokus på den muntliga kommunikationen och en mindre betoning på grammatiken. För lärarnas del

Författare Solja Krapu på ett skolbesök 2019. Ambassadör Anders Ahnlid presenterar Mauri Kunnas bok Hundarnas historiebok på Sverigedagarna i Björneborg 2019.

Jesse P tillsammans med gymnasieelever på Pohjola-Nordens sommarkurs i Framnäs i Sverige.

skapade detta en viss utmaning då läroplanen och studentexamen inte betonade muntliga färdigheter i samma grad. I en situation där lärarna inte har tid att ägna åt muntliga övningar och kulturbaserade lektioner har de även begränsade möjligheter att boka Svenska nus skolprogram flera gånger i läsåret. Utmaningen med svenskundervisningen i Finland har än idag förblivit en fråga om tid och resurser och Svenska nu kan inte genom sin verksamhet kompensera bortfallet av undervisningstimmar.

Kronman har betonat att trots att ingen lär sig svenska på grund av ett teaterbesök, en intressant diskussion eller genom att titta på en video så skall man inte undervärdera den typens verksamhet. Den bidrar till att göra undervisningen mer spännande och mångsidig samt visar nyttan av att inneha språkkunskaper. Följaktligen finns det elever som blir intresserade efter att har varit med om ett program och griper chansen för att lära sig mer. Genom att driva ett möjlighets- och nyttoperspektiv vill man inom Svenska nu nå långsiktiga resultat och popularisera svenskan på individnivå. Trots att Svenska nus verksamhet inte kan ersätta svenskundervisningen i skolan kan man genom programmen infoga språket i en meningsfull kontext för unga människor, för att få dem att inse varför det lönar sig att studera svenska. Den positiva attityden som väcks hos eleverna kan sedan fungera som en nyckel till inlärningen – precis som Svenska i toppen-projektet visade.

Dream Academy Norden 2017.

Musik kan bryta språkbarriärer

> ***Dream Academy-projektet var underbart! Förutom att vi jobbade med musik handlade det om olika språk. Projektet ökade min motivation att läsa svenska. Vi var på sätt och vis tvungna att använda svenskan och också förstå den. Låttexterna skrevs på svenska vilket motiverade mig att lära mig förstå låtarnas budskap. Jag som älskar musik tycker om idén att förena språkinlärning med musik. Jag tycker att ett av de bästa sätten att lära sig språk är att man har möjlighet att använda språket. Dream Academy har motiverat mig till att studera och använda språk.***

Så här beskrev en finskspråkig elev från Kaustby i Mellersta Österbotten sin erfarenhet av musikprojektet Dream Academy Norden. Utöver den vanliga programverksamheten har Svenska nu under sin 15-åriga historia arrangerat två större musikprojekt, Dream Academy Norden och Nordiska Band. De musikaliska satsningarna hade egentligen sitt ursprung redan i år 2012. Året utgjorde ett slags jubileumsår för Svenska nu som då existerat i fem år. I verksamhetsberättelsen beskrevs året som ett musikår med flera

satsningar inom musik. En av dessa satsningar var Dream Academy skolbesöken. Musikern Fredrik Furu och musikproducenten Jimmy Westerlund besökte flertal skolor och höll temadagar i professionellt musikskapande. Under temadagen hade eleverna möjlighet att skriva och spela in en låt. Dagen avslutades med en konsert för hela skolan. Som en del av skolbesöken fick alla deltagare inklusive lärarna och musikerna dela sina erfarenheter i form av text och videosnuttar på en gemensam Facebook-sida. Dream Academy projektet fick sitt slut 2015 med en gatukonsert i Åbo under musikgymnasiedagarna.

Projektet fick dock snabbt en fortsättning när Svenska nu hösten 2015 inledde ett nytt musikprojekt, Dream Academy Norden. Dream Academy Norden hade ett helt annat upplägg än Svenska nus övriga program. Programmet sträckte sig över flera dagar och deltagarna kom från olika delar av Norden. I programmet deltog elever från Finland, inklusive Åland, Sverige och Norge och under projektets gång fick deltagarna besöka ett annat nordiskt land och bo där hos värdfamiljer. Under programmet fick eleverna skapa egna poplåtar i en professionell miljö samtidigt som de genom sitt umgänge med de övriga nordiska deltagarna stärkte sin förståelse för Norden och de nordiska språken. I programmet ingick en inspirerande musikdag för eleverna och deras lärare som drogs av Jimmy Westerlund och Fredrik Furu. Därefter deltog eleverna i ett antal verkstäder sinsemellan eller tillsammans med eleverna från ett annat nordiskt land för att skapa musik som de sedan uppträdde med under en gemensam slutkonsert på Hanaholmen. Förhoppningen var att elevernas gemensamma intresse för musik skulle under projektets gång skulle leda till ett större intresse för kulturutbyte, språk och lärande.

Nordiska Band-projektets bandstart på Hanaholmen 2021.

Dream Academy Norden sträckte sig över åren 2015–2018 i tre säsonger. Under den sista säsongen bevakades projektet av Yle som skapade en dokumentärserie om projektet. I dokumentären lyfte eleverna fram att det bästa med projektet var att bekanta sig med nya personer, lära sig mer om andra kulturer och få inspiration till sina språkstudier men de lyfte även fram att det kändes unikt att få lära sig att skapa musik på ett mer professionellt sätt. Dream Academy Norden avslutades efter läsåret 2017–2018 med en konferens om de nordiska språkens framtid i Europa och med sambandet mellan musik och språkinlärning som tema. Under konferensen publicerades också Dream Academy Norden-skriften som presenterade elevernas och lärarnas upplevelser om projektet. Svensklärare Valto Pernaa från Vaskivuoren lukio i Vanda kommenterade projektet med följande ord:

> ***Den nya läroplanen i gymnasieutbildning betonar bland annat individens förmåga att samarbeta med andra, internationella färdigheter med språkkunskaper och integrationen mellan olika ämneshelheter. Jag tycker att Dream Academy Norden är ett utmärkt exempel på detta i praktiken. Projektet har möjliggjort ämnesöverskridande verksamhet, utvecklat det nordiska samarbetet och fått de unga inspirerade att lära sig språk. Genom att sammanföra nordiska ungdomar, har finländarna fått chansen att öva sin svenska och på köpet fått vänner, kanske för livet.***

Det positiva erfarenheterna från Dream Academy Norden inspirerade Svenska nu att inleda planer på att genomföra ett nytt nordiskt projekt med namnet Nordiska Band. Nordiska Band körde i gång 2019 med ett liknande upplägg som Dream Academy Norden. Nordiska Band-projektet skulle sträcka sig över två läsår och skolorna Vaskivuoren lukio i Vanda, Puolanmäen lukio i Åbo, Gymnasieskolan Spyken i Lund och Edvard Munch videregående skole i Oslo medverkade i projektet. Projektet gick av stapeln i november 2019 med en gemensam bandstart på Hanaholmen. Eleverna bildade svensk-finska och finsk-norska band ihop och musicerade och skrev låtar med hjälp av musikern Ville Pusa. Alla elever var blandat inkvarterade på Hanaholmen och därav hade de finska eleverna redan från början möjlighet att bekanta sig och kommunicera med sina nordiska gäster.

Dream Academy Norden 2018.

Åren 2020 och 2022 besökte de finska skolorna sina respektive nordiska motparter i Norge och Sverige i två omgångar. Under besöken bodde finländarna hemma hos värdfamiljer vilket ökade elevernas kontakt till de nordiska språken och kulturerna. Under dagarna bekantade sig eleverna med den lokala kulturen och musicerade tillsammans med sina nordiska värdar. Under besöket arrangerades även konserter för utomstående publik. År 2020 var arrangörerna i Oslo tvungna att avboka den offentliga konserten och eleverna från Vanda var tvungna att åka hem en dag tidigare än planerat på grund av pandemin. År 2022 kunde programmet utföras som planerat.

Nordiska Band utvärderades noggrant och ur utvärderingen framkom att projektet nådde musikaliskt sina målsättningar och att eleverna sjöng låtar på alla tre språk: finska, svenska och norska. Speciellt uppskattade finländarna de övriga nordbornas försök att sjunga på finska. Språkligt lyckades dock projektet inte till fullo då det var utmanade för både norrmännen och finländarna att kommunicera med varandra på svenska. Trots det här delgav många av eleverna att de ändå kände sig mer inspirerade till att försöka kommunicera på ett nordiskt språk och var intresserade av deras nordiska grannländer. Henrik Huldén som ansvarade för projektet för Svenska nus del konstaterade att man från feedbacken kunde summera att Nordiska Band hade påverkat skolorna positivt, gett eleverna möjligheten att knyta nya kontakter och hade skapat en nyfikenhet för grannländernas kultur och språk.

4. Lärarverksamhet och undervisningsmaterial

Inspiration till arbetet

Svensklärarna var en central målgrupp för Svenska nus verksamhet. Lärarna utgjorde Svenska nus länk till eleverna och som Svenska i toppen-projektet hade visat hade de en stor betydelse för elevernas motivation till att läsa svenska. För att göra svenskundervisningen mer stimulerande var det viktigt för Svenska nu att stödja svensklärarna i deras arbete. Detta skulle göras genom att erbjuda lärarna läromaterial för undervisningen och arrangera fortbildningar. Många svensklärare upplevde enligt tidigare utredningar att de saknade aktuellt, levande och modernt läromaterial och här låg också Svenska nus nisch. Det var inte realistiskt för en liten aktör som Svenska nu att tävla med stora förlag och skapa tjocka läroböcker, men Svenska nus arbetslag har alltid inkluderat svensklärare som med sitt pedagogiska kunnande och sin insikt i läroplanen har skapat relevanta läromaterial som behandlar aktuella teman. På grund av nätverkets ideella bakgrund kunde materialet distribueras åt lärarna gratis vilket också var en fördel. Läromaterial har publicerats på nätverkets webbplats så att alla lärare har kunnat ta del av materialet och kopiera det avgiftsfritt för undervisningsändamål. Idag har Svenska nu publicerat över 40 läromaterial om varierande teman på webbplatsen Plugga nu.

De första läromaterialen var starkt anknutna till programverksamheten och skapades ofta i samarbete med andra aktörer eller utomstående svensklärare. Med tiden utökades databasen för läromaterial med självständiga läromaterialhelheter med aktuellt innehåll. I och med att det i den externa utvärderingen som genomfördes 2018 efterfrågades en tydligare satsning på läromaterial anställdes en pedagogisk beredare, Oona Mertoniemi, för arbetslaget på Hanaholmen. Hon skulle i samarbete med programkoordinator Liisa Suomela skapa flera egna läromaterial för Svenska nu. Svenska nus ambition var att läromaterialen skulle vara aktuella men också motsvara efterfrågan på material som uppkommit hos svensklärarna i efterdyningarna av förändringar i läroplanen eller svenskundervisningen. Läromaterialen har följaktligen skapats i klar samverkan med svensklärare.

Europeiska språkdagen på Hanaholmen 2018.

Svenska nu arbetar kontinuerligt för att kartlägga lärarnas behov och önskemål för svenskundervisningen och följer aktivt med feedbacken från fältet efter att ett läromaterial har publicerats. Som ett tillägg till den ordinarie utvärderingen har Svenska nu sedan 2019 också genomfört en kvalitativ utvärdering för att närmare granska verksamhetens kvalitativa effekter. De senaste tre åren visar glädjande resultat gällande Svenska nus läromaterial. År 2019 hade 74 % av respondenterna svarat att de använt ett eller flera av Svenska nus material, motsvarande siffra 2020 var 79 % och 2021 75 %. I den senaste kvalitativa utvärderingen från 2021 framkom att många lärare uppskattade Svenska nus mångsidiga läromaterialbank, men många lyfte även fram tidsbrist som en orsak till att de inte använde läromaterialen i den utsträckningen de önskade. Många lärare angav att Svenska nus läromaterial fungerade som ett bra tillägg till den vanliga undervisningen och att de även kunde användas för att fördjupa sig i olika ämnen.

Svenska nu har skapat flera läromaterial som varit förankrade till speciella märkesår eller andra aktuella händelser. I Satakunda arrangerades ett tematiskt läsår 2012–2013 med namnet Svenskan i Satakunda och Svenska nu medverkade genom att tillsammans med lokala språklärare skapa ett läromaterial om den i Björneborg födda tonsättaren Selim Palmgren (1875–1951) samt en Björneborgsorientering med hjälp av vilken eleverna kunde bekanta sig med det svenska i Björneborg. År 2017, i anknytning till firandet av Finlands 100 år av självständighet, skapade Svenska nu läromaterialet Mitt Finland är ditt. Det videobaserade läromaterialet skulle få eleverna att re-

Svenska nu-dagarna på Hanaholmen 2017.

flektera över sin identitet och dess mångfald i ett bredare perspektiv. År 2019, när det hade gått 175 år sedan Minna Canths födsel, uppmärksammade Svenska nu märkesåret genom ett omfattande videoläromaterial som presenterade författaren som en tvåspråkig brobyggare, samhällspåverkare och befrämjare av jämlikhet och flickors utbildning. Likaså när Åland firade sitt 100-åriga självstyre år 2021 skapade Svenska nu en läromaterialshelhet om Ålands befolkning, historia, turism, natur och näringsliv för att introducera den svenskspråkiga ön i de finska klassrummen. Läromaterialet Åland i sikte introducerades också till skolorna som en del av statsrådets kanslis temavecka Ålandsveckan i skolor 21–25.3.2022.

När den nya läroplanen trädde i kraft hösten 2016 och svenskundervisningen tidigarelades till årskurs sex ville Svenska nu stöda lärarna genom att skapa ändamålsenligt läromaterial för de yngre eleverna. Inom styrgruppen betonade man att det var i nätverkets intresse att erbjuda lågstadieeleverna en positiv första kontakt till svenskan för att väcka deras intresse för språkstudier redan från start. Följaktligen började arbetslaget omforma Svenska nus program och läromaterial och därtill även lärarfortbildningarna för att möta de nya behoven som uppkommit hos lärarna i och med förnyelsen. I arbetet ingick en kartläggning av andra aktörers planer gällande tidigareläggningen av B-svenskan samt en genomgång av olika utredningar om lärarnas tankar kring den kommande förändringen. Bland annat presenterade Paula Rossi Nationella centret för utbildningsutvärderings (NCU)

utredning om tidigareläggningen för styrgruppen och berättade om en enkät som visade att många lärare kände oro över hur förnyelsen skulle påverka deras arbete. Svenska nu avsåg att stöda lärarna i den nya situationen genom att skapa läromaterial för nybörjare, ge verktyg åt klasslärare och medverka i arrangerandet av fortbildningar.

Det första läromaterialet som skapades för ändamålet var ”Språkberikande undervisning” som introducerade eleverna till 15 olika temahelheter som bland annat inkluderade hälsningsfraser, räkneord, färger och högtider på svenska. Därtill samarbetade Svenska nu med Natur och Miljö r.f. för att skapa ”NATURligtvis – ute på svenska” – ett läromaterial som förde svensklektionen utomhus. Tanken med materialet var att inspirera lärarna att använda sin närmiljö i språkundervisningen och göra svenskundervisningen mer konkret och rolig för eleverna. Utöver läromaterialen förberedde man inom Svenska nu fortbildningar för en helt ny målgrupp. Tidigareläggningen hade inneburit att många klasslärare i fortsättningen skulle ägna sig åt språkundervisning och då många av dem i stort sett saknade studier i ämnet prioriterade Svenska nu arrangerandet av fortbildningar för just klasslärare. Följaktligen medverkade Svenska nu 2016 i flera fortbildningar som var riktade till klasslärare tillsammans med AinO-centret vid Helsingfors universitet, Aducate fortbildningscentret vid Östra Finland universitet och Brahea-centret vid Åbo universitet.

NCU genomförde 2017 en bredare granskning för att utvärdera utbildningarna som gav behörighet att undervisa i svenska. Resultaten visade att studierna till både ämnes- och klasslärarnas saknade ett större fokus på språkun-

Svenska nu har presenterat sin verksamhet på evenemang som SuomiAreena, Educa och My way.

dervisningen i lågstadiet. Nästan hälften av ämneslärarstuderandena upplevde att deras studier inte gav dem beredskap att undervisa språk på lågstadiet. Även de som utbildade sig till språkbadslärare önskade mer genomgång av själva svenskundervisning på olika stadier. Över hälften av klasslärarstuderandena upplevde att deras kunskaper i svenska var måttliga eller nöjaktiga och de obligatoriska studierna i svenska som ingick i examen inte räckte till för att förbättra deras språkkunskaper. Studierna ansågs inte vara förberedande för att undervisa svenska och kursutbudet innehöll inte heller kurser som specifikt behandlade svenskundervisningen. Trots det här ansåg ändå en majoritet av de kommande klasslärarna att de hade beredskap att undervisa språket på lågstadiet då undervisningsinnehållet ansågs enkelt och många upplevde att det inte krävdes höga språkkunskaper för lära ut språkets grunder. Mot ljuset av utredningen var det ändå betydelsefullt att Svenska nu kunde erbjuda lärarna fortbildning om språkpedagogiken i lågstadiet.

Trots det här var situationen den att lärarna som skulle undervisa svenska inte erbjöds tillräckligt med möjligheter att förbereda sig för språkutlärningen på det lägre stadiet. Vid universiteten upplevde man att man inte hade tillräckliga resurser för att anordna fortbildningar och det ansågs utmanande att försöka förutspå förändringarna i läroplanerna som skapade behovet av fortbildning. I utredningen uttrycktes även en förhoppning på att det i framtiden skulle arrangeras fortbildning om svenskundervisningen med teman som mångkulturalism, flerspråkighet, digitalisering samt bemötandet och beaktandet av olika slags elever. Mot denna bakgrund var det rätt betydelsefullt att Svenska nu, i samarbete med andra aktörer, kunde på en kort tid erbjuda lärarna fortbildningar som inte erbjöds på andra håll.

Några år senare tidigarelades språkundervisningen igen då statsrådet beslutade att antalet årsveckotimmer i A1-språket skulle utökas med två i årskurserna ett till två. Eleverna i årskurs ett påbörjade sina studier i ett A1-språk vårterminen 2020. Målet med tidigareläggningen var att väcka en nyfikenhet för språk hos eleverna och introducera språken till eleverna genom aktiverande lekar som kunde inkludera sång, spel, rörelse med mera. Svenska nu tog tillfället i akt och skapade ett läromaterial med tips och konkreta exempel på hur språklektionerna kunde genomföras med unga elever. Resultatet blev ”Språkliga smakbitar”, ett läromaterial där barnen kunde följa med kaninen Kalle och ekorren Ella och lära sig bland annat färgerna, siffrorna, djuren

Svenska nu har skapat flera läromaterial som kombinerar svenskundervisningen med utomhuspedagogik. Svenska nu utgav läromaterialet Minna Canth 175 år 2019 och året därpå materialet Språkliga smakbitar.

och veckodagarna på svenska genom uttänkta lekar, ramsor, färgläggningsuppgifter, sånger, spel och andra roliga uppgifter. Materialet kunde också användas i daghem och förskolor i form av språkdushar. Likt tidigare arrangerade Svenska nu också flera fortbildningar i anknytning till tidigareläggningen tillsammans med bland annat Språklärarförbundet i Finland r.f. (SUKOL) och Utbildningsstyrelsen under åren 2019–2020.

Svenska nu har genom åren mer som en regel än ett undantag samordnat fortbildningar tillsammans med relevanta aktörer som till exempel Svensklärarna i Finland r.f.., SUKOL, Riksföreningen Sverigekontakt r.f., Språklärarföreningar, Utbildningsstyrelsen och Utbildningsverken på olika orter runtom i Finland. Därtill har Svenska nu arrangerat lärarfortbildningar i samarbete med olika universitet runt om i landet. Under senare år har nätverket haft som mål att parallellt med dessa samordnande evenemang arrangera mera egna fortbildningar med fokus på Svenska nus egna verksamhet. För övrigt har fortbildningarna haft varierande teman som ofta anknutits till någonting aktuellt, men återkommande teman genom åren har varit bland annat digitaliseringen av undervisningen, mediepedagogik, grannspråksundervisning, språkbadsmetoder, utomhuspedagogik, fenomenbaserad undervisning, eklasstandem-metoden och kunskap om Sverige och övriga Norden.

Lärare på kurs på Åland 2022.

Svenskan är nyckeln till Norden

Svenska nu har under årens lopp gjort flera insatser för att öka både lärarnas och elevernas kunskaper om Norden med ett speciellt fokus på Sverige. Det beror givetvis på Svenska nus mission att väcka intresse för svenska språket men också på grund av att nätverket är en del av Hanaholmen vars mål är att befrämja samarbetet mellan Finland och Sverige. Sverige och den svenska kulturen har därav spelat en stor roll i Svenska nus försök att öka intresset för svenskan i de finska skolorna. Svenska nu har även lyft fram svenskan som en nyckel i nordisk kommunikation och därmed har även Norden och det nordiska samarbetet gjorts synligt i verksamheten. Dessa insatser noterades även i Centret för internationell mobilitet och internationellt samarbete CIMO:s, utredning ”Utveckling av det nordiska samarbetet inom skolsektorn” av Markku Linna 2011. I utredningen konstaterade Linna att ”Hanaholmen – Kulturcentrum för Sverige och Finland och Kulturfonden för Sverige och Finland båda är viktiga och aktiva aktörer med att främja nordiskt samarbete och deras kontinuerliga bidrag är av central betydelse för detta arbete. Projektet Svenska nu har lyckats med att öka intresset för svenska språket och svensk kultur i skolorna” och att ”Verksamheten inom Svenska nu förbättrar även möjligheterna och intresse för nordiskt samarbete.”

Svenska nu initierade ett större nordiskt nätverksprojekt 2013. Målet med det treåriga projektet var att bygga upp ett nätverk av aktörer som arbetade för främjandet av grannspråksinlärning hos barn och unga. Inom ramen för projektet ”Benchmarking inom grannspråksundervisning - Nätverk för språk-

projekt runt om i Norden 2013–2015” arrangerades möten, en konferens och därtill beställdes en jämförande studie om elevaktiverande undervisning i skandinaviska språk i de nordiska länderna. I nätverket ingick representanter för projekt som till exempel Norden i Skolan, Finska nu, Tungumálaver och Brug skandinavisk. Förhoppningen var att projektet skulle förstärka det nordiska samarbetet, stimulera grannspråksundervisningen samt inspirera skolmyndigheter till nya kampanjer och projekt.

Redan i planeringsskedet av Svenska nu diskuterades det hur viktigt det skulle vara att också lärarna fick en verklig och genuin kontakt med språket och kulturen de undervisade om. Under märkesåret 2009, då det gått 200 år sedan riksprängningen 1809, började Kulturfonden för Sverige och Finland bevilja specialvistelser i Stockholm för svensklärare. Syftet var att erbjuda lärarna möjligheten att närmare bekanta sig med det svenska samhället genom att delta i olika föreläsningar och besöka olika sevärdheter, institutioner och kulturmål tillsammans med sina kolleger från olika undervisningsstadier och orter i Finland. Specialvistelserna ordnas än idag och programmet i Sverige arrangeras i nära samverkan med Svenska nu. Utöver vistelserna till Sverige har Svenska nu också arrangerat kurser, ofta i samarbete med SRO, för svensklärare i Danmark, Norge och runt om i Finland, däribland i Österbotten och på Åland. Året 2020 planerades även en resa till Färöarna som dock inhiberades på grund av coronaviruspandemin. Tack vare finansieringen från huvudstadsregionens Aktia-stiftelser kunde Svenska nu arrangera fortbildningsresor till Stockholm och Åland åren 2019–2022.

SRO:s sommarkurs 2015. Specialvistelse i Stockholm 2018. Lärarfortbildning i Göteborg 2019.

Svenska nu har också introducerat Sverige för en publik i Finland genom att arrangera och medverka i olika evenemang med temat Sverige som arrangerats på olika orter runtom i Finland. I samverkan med Kulturfonden för Sverige och Finland har Svenska nu sedan 2010 arrangerat evenemanget Uppdatera dina Sverigekunskaper. Initiativtagare till programmet var kulturfonden och speciellt kulturfondens styrelsemedlem och tidigare kulturminister Tytti Isohookana-Asunmaa. Under evenemanget har diverse talare föreläst om olika aktuella teman rörande Sverige. Under åren har bland annat lärarutbildaren Jenny Edvarsson från Högskolan Kristianstad föreläst om digital kompetens i svenskundervisningen, Elina Lehtomäki från Uleåborgs universitet har talat om globalfostran och demokratikunskaper och filosofie doktor i kognitiv neurovetenskap Alva Appelgren från Karolinska institutet har förklarat hur man kan öka motivationen i distansundervisningen. Ett liknande evenemang för högskolestuderande är informationsdagen Sverigepaket som Svenska nu har samarrangerat med Riksföreningen Sverigekontakt och andra aktörer sedan 2007 kring teman som till exempel framgång inom mode, ungdomars engagemang i politik och sociala medier samt arbete och yrken i förändring. I samarbete med Sveriges ambassad i Finland har Svenska nu även medverkat i Sverigedagarna, ett evenemang som arrangeras i olika städer i Finland för att öka intresse och kunskap om Sverige i Finland.

Svenska nus breda samarbetsnätverk och viljan att göra Svenska nu känd som en aktör på undervisningsfältet har lett till att Svenska nu genom åren också har medverkat i flera olika språkkampanjer och -satsningar. Under Danmarks ordförandeskap i Nordiska ministerrådet inleddes 2011 en nordisk språk-kampanj. Svenska nu ansvarade för verksamheten i Finland och erbjöd 3000 elever i östra och norra Finland besök av en nordbo, medverkade i nordiska konferenser och seminarier, behandlade grannspråksundervisningen i lärarfortbildningarna och samarbetade med andra aktörer kring temat grannspråksundervisning i Norden. År 2017 deltog Svenska nu i justitieministeriets och undervisnings- och kulturministeriets kampanj för att öka på motivation att lära sig svenska bland studerande i yrkeshögskolor. Kampanjen var en del av en verksamhetsplan för att förverkliga nationalspråksstrategin. Svenska nu deltog i kampanjen genom att delta i Taitajat-mässan och erbjöd besökare möjligheten att delta på smoothie-verkstäder på svenska. Fyra år senare producerade Svenska nu en videoserie med tillhörande diskussionsövningar kring temat språk och modersmål inom ramen för justitieministeriets kampanj Oma kieli – Eget språk. Målet med kampanjen var att skapa ett mer inkluderande och positivare språkklimat. På grund av corona-

Paavo Lipponen, Anna-Maja Henriksson och Kimmo Sasi debattera på Svenska nu-dagarna 2017 på Hanaholmen.

viruspandemins utbrott slopades de preliminära planerna att uppmärksamma kampanjen under skolbesöken och kampanjen genomfördes främst digitalt.

För att nå ut till sin målgrupp och nya aktörer har Svenska nu även aktivt deltagit i olika mässor och utbildningsdagar genom åren. En av de större satsningarna har varit deltagandet i den årligen återkommande Educa-mässan, Nordens största utbildningsevenemang för undervisningssektorn. Under Educa-mässan har Svenska nu-teamet erbjudits möjlighet att träffa tusentals besökare, sprida information om sina skolbesök samt dela ut tryckta versioner av läromaterial samt marknadsföringsvaror. Svenska nu har även deltagit i SUKOL:s och SRO:s evenemang, Utbildningsstyrelsens internationaliseringsdagar och övriga språkevenemang runt om i landet för att presentera sin verksamhet. I den externa utvärderingen som publicerades 2018 lyfte Juurakko-Paavola fram att det var just via de nationella och regionala utbildningsdagarna som Svenska nu nådde en stor mängd svensklärare. Under årens lopp har Svenska nu också försökt nå nya målgrupper genom att till exempel delta i fortbildningsdagar för studiehandledare med en skräddarsydd broschyr.

År 2017 uppmärksammade Svenska nu sitt tioårsjubileum genom att arrangera evenemanget Svenska nu-dagarna på Hanaholmen 5–6 oktober. Syftet med evenemanget var att bjuda in svensklärarstuderande, svensklärare och samarbetspartners från hela landet för att ta del av nätverkets program och utvärdera dem. Genom Svenska nu-dagarna ville man även uppmärksamma artisterna och aktörerna som samarbetat med nätverket genom åren. Utöver skolprogrammen bestod programmet även av föreläsningar och samtal om Svenska nu och svenskundervisningen. I programmet medverkade bland annat Armi Mikkola från undervisnings- och kulturministeriet, Eva Jernström från Svenska institutet, Satu Pessi från Svensklärarna i Finland r.f., professor Paula Rossi och svensklära-

Mark Levengood på Svenska nu-dagarna 2017.

re Katja Kurki. I programmet ingick även en politisk debatt mellan Lipponen, SFP:s ordförande Anna-Maja Henriksson och Hanaholmens direktionsordförande Kimmo Sasi. Den första dagen avslutades med en mottagning och middag.

Under den andra dagen höll författaren Mark Levengood en föreläsning om sina personliga betraktelser om språk och kulturskillnader i Finland och Sverige. Föreläsningen var omtyckt av deltagarna men uppmärksammades även i Hufvudstadsbladet av Jenny Blomqvist:

> ***Mark Levengood bjuder på nostalgitrippar, mer eller mindre pinsamma träffar med världskändisar såsom Meryl Streep, Harry Belafonte och kungligheter, och sätter fingret på skillnader mellan Sverige och Finland. Levengood växlar mellan naivitet och skarpa iakttagelser med en sällan skådad utstrålning. Publiken på Svenska Nu-dagarna på Hanaholmen i Esbo tjuter av skratt.***

Utöver att feedbacken från deltagarna var positiv konstaterade arbetslaget att Svenska nu-dagarna var ett bra sätt att presentera verksamheten och därför arrangerades Svenska nu dagarna igen i november 2019 men med ett större fokus på den egna verksamheten. Under Svenska nu-dagarna 2019 fick deltagarna utvärdera fjorton olika program varav hälften var nya program. I programmet ingick även en debatt om samspelet mellan olika läroämnen och elevernas språkstig. I panelen medverkade verksamhetsledare Berndt Nordman, undervisningsrådet Terhi Seinä och svensklärarstuderande Henrik Skarevik.

Den andra dagen inleddes med en case study-diskussion om Svenska nu:s skolbesök mellan kocken Björn Ekstrand, musikern Anders Grönroos, klasslärare Miia Parviainen och svenskläraren Marianne Ekman. Svenska nu-dagarna arrangeras igen i november 2022 på Hanaholmen.

Pandemin sätter stop i hjulen och verksamheten förnyas

Då coronaviruspandemin bröt ut i mars 2020 satte den stopp för flera aktörers verksamhet däribland Svenska nus och till en hög grad också för skolornas normala undervisning. Skolorna i Finland var på många håll tvungna att övergå från den vanliga undervisningen till distansundervisning. Också på orter där undervisningen i skolorna kunde fortsätta fanns det i regel stränga förbud om mottagandet av gäster i klassrummen. Beslutsfattana satt också stopp på resorna mellan Finland och Sverige och för en stund även mellan Nyland och resten av Finland. Det var klart att Svenska nu inte kunde fortsätta sin verksamhet i samma format som tidigare. Svenska nu kartlade under våren 2020 utmaningarna som skolorna stod inför i det nya läget. Trots att undervisningen i skolorna under distanstiderna ofta skedde genom en direkt kontakt, ofta via video, med läraren, så ökade pressen i skolorna att erbjuda läromaterial som också kunde användas för elevernas självstudier.

Svenska nus första insats att stöda lärarna var att skapa tre videobaserade serier Mickes mattips, Rita på svenska och Veckans rap som lämpade sig för distansundervisning. Utöver videorna skapades även serien Dagens tips där Svenska nu tipsade om varierande uppgifter från Svenska nus existerande läromaterial som lärarna kunde utnyttja när eleverna studerade på distans. Under pandemin övergick också fortbildningarna och seminarierna till virtuella plattformar. Trots avsaknaden av en direkt fysisk kontakt med lärarna och eleverna så hade övergången till den virtuella världen ändå sina fördelar. Då seminarierna och fortbildningarna ägde rum virtuellt kunde de erbjudas simultant till lärare runt om i Finland oberoende av hemort. Webbinarierna var därtill enkla att spela in och lärarna hade möjlighet att se dem i efterhand på Svenska nus webbplats. Den digitala verksamheten hade således sina fördelar, speciellt gällande den geografiska spridningen, men naturligtvis också sina nackdelar och det återstår att se hur stor roll den digitala verksamheten kommer att ha för Svenska nu i framtiden.

Ett annat projekt som inleddes under pandemiåren var ett vänskolprojekt i samarbete med Svenska folkskolans vänner. Niklas Wahlström, sektorsansvarig för utbildning på SFV, väckte frågan om vänskolverksamhet på ett styrgruppsmöte i februari 2020. Wahlström lyfte fram att vänskolverksamhet var ett sätt att öka på elevernas förståelse om landets tvåspråkighet. Målet med projektet var att ta fram fungerande modeller för vänskolverksamhet och sänka tröskeln för lärare att ta kontakt med varandra genom att skapa bestående samarbetsstrukturer. Projektet koordinerades av Svenska nu medan SFV stod för finansieringen. I projektet deltog 18 skolor; lågstadier, högstadier och gymnasier, från 15 olika orter. Skolorna utarbetade individuella projektplaner med varierande verksamhet mellan två skolor. I projektets utvärdering angav en stor del av eleverna att de tyckte om vänskolverksamheten och att deras intresse för det andra inhemska språket hade växt i någon mån. Höjdpunkten för många elever var deras resa och besök till sin vänskola. Lärarna uppskattade speciellt planerandet och utförandet av planerna tillsammans med sin motpart i respektive skola. Under läsåret 2022–2023 kommer skolorna att fördjupa sitt samarbete.

Svenska nus mål har varit att erbjuda lärarna möjligheten att utveckla sig i sitt arbete men även att försöka skapa forum genom vilka lärarna kan mötas och utbyta idéer och tankar kring svenskundervisningen. I den externa granskningen lyfte Juurakko-Paavola fram att en stor del av lärarna ansåg att Svenska nu hade lyckats bäst med att stödja dem i deras arbete och öka på deras motivation att undervisa. Därtill framhävde hon att många lärare angav att de var nöjda med läromaterialen och att Svenska nu också hade inspirerat dem till att använda nya metoder i sin undervisning. Under åren 2019–2021 har majoriteteten av lärarna i Svenska nus egna kvalitativa utvärdering också angivit att Svenska nus besök har inspirerat dem att utveckla sina arbetsmetoder.

Utöver den goda feedbacken i den externa granskningen och i Svenska nus egen utvärdering har verksamheten också noterats på nationell och internationell nivå. År 2010 belönades Svenska nu med Bojan Sonntag stipendiet som utdelas årligen av Svenska Finlands Folktings Garanter r.f. till någon som utmärkt sig för att befrämja svenskan i Finland. År 2011 kontaktade Europeiska kommissionen Svenska nu gällande kommissionens planer på att sammansätta en informationsbank med råd och tips på hur grannspråksundervisning kunde

stödas. Svenska nu blev invalt att dela med sig av sina best pracitices tillsammans med sju andra aktörer. Aktörerna skulle ge exempel på hur språkundervisningen i grannspråk kunde göras mer motiverande och ge bättre resultat. Utnämningen ansågs ge Svenska nus verksamhet tyngd i ett internationellt hänseende. År 2020 uppmärksammades verksamheten även av HundrED, en ideell organisation som samlade innovationer inom undervisningen. Svenska nu presenterades som ett framgångsrikt projekt inom språkinlärning.

Inspirerade av den goda feedbacken från lärare och erkännandet av utomstående aktörer kommer Svenska nu att fortsätta utveckla sina läromaterial och fortbildningar. I en mer digitaliserad värld och med hjälp av lärdomarna från distanstiderna under pandemin kommer interaktiva digitala läromaterial att utgöra ett allt större inslag i verksamheten tillsammans med läromedel som utarbetats i enlighet med läroplanen. Ett kontinuerligt arbete är även uppdateringen och kompletteringen av existerande läromaterial. Svenska nu arbetar även med nya läromaterialshelheter som skall stöda svenskundervisningen i yrkesskolor, där kurserna i svenska är få och lärarna saknar ändamålsenligt material. Svenska nu kommer att fortsätta erbjuda lärarna kompetenshöjande evenemang, ensamt och tillsammans med andra aktörer. I framtiden kommer Svenska nu även att göra större insatser för att nå lärarstuderandena samt satsa på att stöda och synliggöra språkö-skolorna i Finland.

Bild från Svenska nus nya läromaterial Mitt drömyrke för svenskundervisningen på yrkesskolor.

5. Språkdebatt och påverkansarbete

Från handling till ord

Enligt de ursprungliga planerna skulle Svenska nu inte vara någon politisk aktör utan skulle fungera som ett öppet nätverk för alla som jobbade för svenska språket och samarbetet mellan Finland och Sverige. En av Svenska nus främsta målsättningar var ändå att främja attityderna gentemot svenskan. Detta skulle dock inte göras genom politiska ställningstaganden utan snarare genom att lyfta fram det positiva med svenskan och visa allmänheten att svenskundervisningen också kunde upplevas som rolig och intressant. Till en början skulle denna så kallade attitydpåverkan utföras av delegationen. Delegationsmedlemmarna skulle fungera som en slags språk- och kulturambassadörer som skulle använda sitt inflytande i en för svenskan gynnsam riktning, vilket också betonades av delegationens ordförande Lipponen under det första delegationsmötet i juni 2007. Trots sina opolitiska ambitioner var Svenska nu ändå tvungen att ta emot kritik från allmänheten. Bland annat på Helsingin Sanomats diskussionsforum kommenterades delegationens arbete för svenskan i Finland med negativa ordval. Redan detta antydde att Svenska nu trots sina opolitiska ambitioner inte existerade i ett tomrum och under årens lopp har Svenska nu förstärkt sitt påverkansarbete och uttalat sig mer direkt om språkpolitiken i Finland.

Det stod alltså klart redan i ett tidigt skede att Svenska nu inte kunde förhålla sig helt passivt till de politiska frågorna men hur påverkansarbetet skulle genomföras var upp till diskussion. I september 2008 bjöd några styrgruppsmedlemmar utbildningschefen Lassi Kilponen till Hanaholmen för att diskutera vilka möjligheter Svenska nu hade för att påverka kommunala beslutsfattare i språkutbildningsfrågor. Ur diskussionerna lyftes fram fem centrala problem som utgjorde hinder för ett mångsidigt språkutbud i grundskolan; (1) i timfördelningen fanns inte utrymme för språkämnen och följande justeringar i timfördelningen kunde tidigast ske 2009–2010, (2) gruppstorleken för

Paavo Lipponen och Gunvor Kronman 2010.

språkgrupper hade ett minimital på 12–16 elever, (3) skoldagarna blev längre för elever ifall man valde ett A2-språk, 30+2 veckotimmar, (4) läsordningen var en utmaning för skolornas rektorer samt (5) läromaterialen var dyra och utgjorde därav en extra kostnad för skolorna.

Ur diskussionen kunde styrgruppen kartlägga hur påverkansarbetet skulle på bästa möjliga sätt framskrida. En målgrupp som man ville nå med lobbyverksamheten var de tjänstemän som förberedde ärenden till utbildningsnämnderna. En annan viktig målgrupp var rektorer, speciellt i större kommuner och lågstadielärare som hade möjlighet genom sina kontakter till eleverna i årskurserna två till tre påverka elevernas första språkval. Frågan om hur påverkansarbetet skulle se ut var aktuell då det i flera kommuner pågick en bearbetning och granskning av språkprogrammen till följd av kommunsammanslagningarna. Därtill pågick två förberedande utredningar om språkutbildning som skulle inlämnas till riksdagens utbildningsutskott. Styrgruppen planerade först att bjuda in en grupp rektorer, regionala rektorer, utbildningschefer, studiehandledare och andra tjänstemän inom utbildningssektorn från utvalda kommuner till Hanaholmen för diskussion och information under våren 2009. Efter genomgång av statistiken beslöts det att Svenska nu skulle koncentrera sina insatser för attitydpåverkan till universitetsstäderna Jyväskylä, Tammerfors och Uleåborg.

Hur påverkansarbetet skulle utföras var dock en öppen fråga. Hur skulle arbetet genomföras effektivt men utan att det skulle uppfattas som provocerande och skada nätverkets verksamhet mer än gynna? Frågan diskutera-

Svenska nus beslutsfattarträffar i kommuner åren 2016-2022

des i styrgruppen igen i november 2008 och då konstaterades det att det var viktigt att behandla och tackla de politiska frågorna men att det samtidigt var riskfyllt. Styrgruppen oroade sig över att attitydpåverkan skulle ändra på verksamhetens karaktär men samtidigt ansåg man att man i längden inte kunde låta bli att ta ställning till de språkpolitiska frågorna. Styrgruppen planerade att anställa en projektledare för Svenska nu som skulle ansvara för påverkansarbetet, samarbetet med finansiärerna, nätverkets samhällsrelationer samt att utveckla och planera verksamheten inom ramen för de förstnämnda uppgifterna. I första hand skulle påverkansarbetet rikta sig mot beslutsfattare och organisationer som skapade förutsättningarna för undervisningen i svenska. Den lediga tjänsten annonserades 2009 men trots tiotals arbetsansökningar var programdirektören på Hanaholmen tvungen att meddelade styrgruppen att man inte hade hittat en passande profil för posten.

Trots bakslaget fortsatte Svenska nu med att bedriva attitydpåverkan. Den första större insatsen på den fronten var ett massutskick som skickades till finskspråkiga familjer runt om i Finland i februari 2008 i ett försök att påverka barnens språkval. Tidpunkten motiverades med att skolorna generellt i februari ville få information om elevernas språkval. Utskicket bestod av ett brev, undertecknat av delegationsordförande Paavo Lipponen samt en broschyr ”Miksi ruotsia?”. Materialet framställdes i samarbete med Nifin (idag Nordisk kulturkontakt) och Pohjola-Norden. Brevet skickades till föräldrar till elever i årskurserna två till fyra i sådana kommuner där det var möjligt att välja svenska som A1-språk eller som A2-språk. Eleverna valde A1-språket i årskurs två och A2-språket i årskurs tre eller fyra beroende på hur timmarna planerats i respektive skola.

Brevet skickades till över 60 000 hem i ca 80 kommuner. Svenska nus målsättning var att få bukt på det ökande antalet familjer som valde ett annat språk framom svenskan som A1- eller A2-språk. Utskicket sågs som ett välinriktat ingrepp för att åtgärda just det här problemet. Redan i planeringsskedet var styrgruppen och medarbetarna på Hanaholmen medvetna om att utskicket skulle väcka känslor – både negativa och positiva. Efter att utskicket hade gått ut publicerade Iltalehti en artikel där det påstods att brevet hade väckt förargelse bland många föräldrar som föredrog att deras barn skulle läsa engelska, ryska eller franska som A1-språk. Förutom artikeln och webbdiskussioner fick Svenska nu också ta emot respons via e-post och per tele-

fon. Alla reaktioner var inte negativa utan några mer neutrala och vissa klart positiva. Bland annat 35 lärare kontaktade nätverket får att få mera flyers att dela ut. Sammanlagt blev det ca 1 200 tilläggsflyers.

En annan satsning 2008 var ett försök att aktivera näringslivet i Svenska nus verksamhet för att på ett konkret sätt kunna påvisa nyttan av svenskkunskaper i arbetslivet. Inom näringslivet önskade man att framtida arbetstagare skulle ha hög grannlandskompetens varför Svenska nu planerade en serie av seminarier och fortbildningar med temat Norden. I planerna ingick även interaktiva undervisningsmaterial och skräddarsydda programhelheter där olika företag skulle medverka. Flera stora aktörer inom näringslivet stödde också nätverket genom direkt finansiering som till exempel Capman, Fortum, Nordea, Nokia, Sampo, Ahlstrom och Stora Enso. Språkkunskapernas betydelse inom näringslivet behandlades även under delegationsmötena 2008. I diskussionerna betonades hur ett gemensamt språk var viktigt i affärsvärlden och för det nordiska samarbetet samt hur både stora och små bolag hade ett behov att språkkunnig personal. I diskussionerna uttryckes även oro för det sjunkande intresset för språk. Utbildningsrådet Anna-Kaisa Mustaparta framhävde att man i planeringen av språkundervisning borde förutsäga världsläget samt arbetslivets behov för en period på 15 år. Hon var orolig för framtida arbetstagares språkkunskaper.

Oron var i så mån befogad att då statsrådet 2009 utgav en ny språkberättelse visade resultaten att skolelevernas attityder mot det svenska språket inte hade förbättrats. Därtill hade inte heller kommunernas möjligheter att erbjuda svenska från en tidigare ålder ökat. Kommunernas vilja att göra inbesparingar ledde till att många skolor hade snäva språkutbud och på många håll hade eleverna inte möjlighet att inleda sina studier i det andra nationalspråket i ung ålder. Också i fall där kommunen erbjöd svenska som ett frivilligt språk valde allt färre elever svenskan. Realiteten var att den stora majoriteten av de finskspråkiga eleverna fick, och får än idag, senare kontakt med det andra nationalspråket jämfört med de svenskspråkiga eleverna som ofta börjar med finskan i en ung ålder. De finskspråkiga eleverna läser i regel mindre svenska än de svenskspråkiga finska. I jämförelse med språkberättelsen från 2006 hade antalet elever i årskurs ett till sex som valt svenska som A1-språk minskat. Populärast var språket i Nyland, men också där hade andelen elever som valt A-svenska minskat med en fjärdedel. Det var i Svenska nus intresse

att eleverna skulle få en tidig kontakt med svenskan för att forskningen visade att de som börjat med svenskan senare i regel hade en negativare attityd till språket än de som hade börjat med språket i yngre ålder.

Svenska nu började förespråka en tidigareläggning av svenskundervisningen i Finland under hösten 2009. Svenska nu överlämnade i september ett öppet förslag om att tidigarelägga svenskundervisningen i grundskolan till generaldirektören och delegationsmedlemmen Timo Lankinen som ansvarade för planeringen av den nya timfördelningen. Svenska nu hade även ett möte med Lankinen för att föra fram hur viktigt det var för barnens kunskaper i svenska att tidigarelägga undervisningen. Utmaningen i att få igenom förändringen var det begränsade antalet veckotimmar i grundskolan och att timmarna inte kunde frigöras till svenskundervisning på andra ämnens bekostnad. I styrgruppen konstaterades det att kommunerna borde utsättas för ett starkare politiskt tryck för att tidigarelägga undervisningen och att man borde engagera högprofilerade politiker i frågan. En annan utmaning var att det inte existerade ett nationellt språkprogram och därför saknade man även klara mål för språkfrågan på en nationell nivå. Därtill tyckte styrgruppen att föräldrarna, eleverna och kommunala beslutsfattare borde uppmuntras till att välja språk och att eleverna borde belönas för språkvalen till exempel genom att få poäng för språkstudier då de ansökte till studier på tredje stadiet.

Lankinens insatser för svenskundervisningen samt samarbetet med Svenska nu orsakade missnöje på diverse diskussionsforum online men ledde även till att Lankinen blev anmäld till justitieombudsmannen på grund av att han satt i Svenska nus delegation 2010. Trots att det inte förväntades att justitieombudsmannen skulle vidta några juridiska åtgärder visade incidenten klart att det var utmanande för Svenska nu att navigera på det politiska fältet för svenskans sak utan att väcka förargelse på vissa håll.

Svenska nu försökte också på andra håll utföra sitt påverkansarbete, bland annat förberedde sekretariatet på Hanaholmen ett brev till undervisningsminister Henna Virkkunen med motiveringar för svenskundervisningens tidigareläggning. Därtill skickades också ett brev i Lipponens namn till presidentens kansli för att få svenska språket som ett tema för årets Presidentforum. Det sistnämnda försöket misslyckades dock.

Trots att språkberättelsens målade en dyster bild av ungdomens intresse för svenskan fick Svenska nu goda nyheter då mellanrapporterna för TOKI-projektet utkom. Svenska nu medverkade i utbildningsstyrelsens TOKI-projekt som ägde rum mellan åren 2007 och 2010. Projektets mål var att öka intresset för svenskan och göra svenskundervisningen mer praktisk. Resultaten från rapporten visade att Svenska nus verksamhet i kommunerna som hade deltagit i TOKI-projektet hade bidragit till en positiv utveckling i elevernas intresse och inlärning av svenska språket. Också svenskklärarna upplevde att Svenska nu gjorde en betydelsefull insats för svenskundervisningen i Finland. Styrgruppen drog slutsatsen att TOKI-projektet hade visat att valfria språk konkurrerade med många konst- och färdighetsämnen och därför borde Svenska nu också producera program som skulle kombinera det svenska språket med dessa mer kreativa och skapande ämnen. Mellanrapporten som utkom året därpå förde med sig mer positiva nyheter. I skolorna som deltagit i TOKI-projektet kunde man se en trend att ett ökande antal abiturienter skrev svenskan i studentskrivningarna och därtill med bättre resultat än tidigare. För högstadieelevernas del visade rapporten att ett ökat antal ungdomar ansåg att språkkunskaperna var viktiga trots att de själva hade förlorat en del förtroende för sina egna språkkunskaper.

Under sina första verksamhetsår hade Svenska nu starkt försökt föra fram vilken nytta eleverna hade av svenskan i arbetslivet – ett påstående som delvis grundande sig i en undersökning som EK genomfört 2005 som hade visat att svenskan var det andra viktigaste språket på den finska arbetsmarknaden. Därför noterade styrgruppen med en viss förvåning ett debattinlägg av EK:s utbildningsdirektör Markku Koponen i tidningen Kauppalehti i mars 2010. I sitt debattinlägg förde Koponen fram att ryskan hade blivit viktigare än svenskan och därför menade han att de finska ungdomarna inte längre borde idka obligatoriska studier i båda inhemska språken. I stället borde eleverna, enligt honom, välja tre olika språk varav endast ett borde vara någotdera av de inhemska språken. Koponens inlägg baserade sig på en undersökning som EK förberedde men som skulle publiceras först i juni i samma år och det spekulerades i styrgruppen att inlägget antagligen hade publicerats före undersökningen för att påverka beredandningsarbetet för den nya timfördelningen.

När EK väl publicerade undersökningen visade det sig att 88 % av företagen betonade kunskaper i engelska i rekryteringssituationer, men att svenskan

var det andra viktigaste språket. Varannan svarande betonade svenskkunskaper och trots att antalet nu var mindre än de 65 % som redovisats i rapporten som publicerats fem år tidigare, väckte Koponens förslag att avskaffa de obligatoriska studierna i det andra inhemska språket en viss häpnad. Koponen motiverade rekommendationen med att slopandet av de obligatoriska studierna skulle öka elevernas möjligheter att studera andra språk. Enligt honom blev språkutbudet och studiemöjligheterna ensidiga, både i grundskolan och gymnasiet. Därtill betonade Koponen att mångsidiga språkstudier borde erbjudas redan i de lägre årskurserna. Oron för den minskande språkundervisningen kunde Svenska nu dela med Koponen och nätverket försökte också på sitt håll påverka Undervisningsministeriets förnyelse av timfördelningen. I likhet med andra aktörer skickade Svenska nu in ett utlåtande som betonade svenska språkets roll som ett officiellt språk i Finland, språkets betydelse för samhörigheten till Norden samt språkets vikt inom handeln.

I utlåtandet lyfte Svenska nu också fram att man i Finland upplevde en oroväckande trend när språkkunskaperna i det andra inhemska försämrades medan läget för många andra minoritetsspråk runtom i övriga Europa förbättrades. I förslaget till timfördelningen som framlagts av ministeriets arbetsgrupp värdesatte Svenska nu speciellt att minst tre språk, varav ett skulle vara det andra inhemska, skulle erbjudas som A1-språk i skolorna i hela landet. Svenska nu kritiserade ändå förslaget för att sänka timantalet för språkundervisningen samt att arbetsgruppen i förslaget inte hade föreslagit några resurser för tidigareläggandet av B1-språket. Tidigareläggningen ansågs ändå som en positiv sak likaså att undervisningens organisatör skulle vara ansvarig att erbjuda undervisning i ett alternativt A2-språk. Svenska nu uppskattade arbetsgruppens vilja att utveckla svenskundervisningen och att gruppen ville lägga fokus på muntlig kommunikation och autentiska inlärningsmiljöer.

Under året 2010 aktualiserades språkfrågorna igen i och med kommunsammanslagningarna och följaktligen gick språkdebatten het. Både i tryckta medier och i sociala medier publicerades allt fler inlägg som uttryckte sig negativt om det svenska i Finland. I Svenska nus styrgrupp följde man noggrant med den offentliga diskussionen och styrgruppen kunde till sin glädje konstatera att de flesta ledarskribenterna ändå förhöll sig positivt till svenskan. Delegationsordförande Lipponen drog också sitt strå till stacken och skrev bland annat opinionstexter till Suomen Kuvalehti och Helsingin Sanomat. Speci-

ellt insändaren i Helsingin Sanomat fick många svar och debatten om svenska språket diskuterades brett på tidningens sidor. Den negativa klangen i debatten väckte även andra motreaktioner bland annat Yle X3M valde en humoristisk linje och grundade sidan hurriksi.fi. På sidan fanns anvisningar hur man kunde registrera sig som svenskspråkig för få ”ett bättre liv som finlandssvensk (...)”. Webbplatsen fick över 20 000 besökare och till följd av den humoristiska kampanjen bytte ca 6000 finländare sitt modersmål till svenska.

Svenska nu inledde år 2010 ett försök att kombinera lobbyverksamheten med svensk kultur genom att bjuda lokala beslutsfattare, representanter från näringslivet, skolpersonal och journalister på Riksteaterns föreställning Svinalängorna och ett därpå följande cocktailtillfälle arrangerat av Svenska nu. Tanken var att små evenemang med lokala beslutsfattare som gäster och en lokal värd som kunde reflektera över nyttan med svenskkunskaper var ett mer effektivt sätt att driva lobbyverksamhet än att delta i stora offentliga tillställningar som till exempel mässor.

Debatten om svenskan i Finland trappades alltmer upp i Finland när riksdagsvalet närmade sig 2011. Inför riksdagsvalet var språkklimatet så spänt att valet till och med kallades för ett ”Ödesval för svenskan i Finland”. En av de centrala frågeställningarna inför valet var just den obligatoriska svenskan i skolorna. I och med Sannfinländarnas ökade understöd fick de som motsatte sig den obligatoriska svenskan också mer partipolitisk slagkraft på den politiska arenan. Också på internationell nivå uttrycktes en oro för det svenska i Finland när Europarådet varnade för att svenska språkets ställning som nationalspråk var hotat. I Europarådets rapport om minoritetsspråk framkom att de största hoten för språkets ställning var tjänstemännens dåliga kunskaper i svenska och bristerna i svenskundervisningen. Språkfrågan aktiverade också allmänheten till den grad att två demonstrationer arrangeras i Helsingfors. Den första demonstrationen arrangerades den 31 mars av Vapaa kielivalinta och Suomalaisuuden liitto som protesterade mot den obligatoriska svenskan. Som en reaktion till demonstrationen arrangerades en motdemonstration med ca 300 deltagare.

Sannfinländarna blev riksdagsvalets stora segrare 2011 och i partiprogrammet stod det klart att deras ambition var att göra svenskan frivillig. Idén fick även understöd i bland annat i Samlingspartiets Ungdomsförbund. Tanken väckte motreaktioner, speciellt inom Svenska folkpartiet, men även på andra håll. Folk-

Svenska nu utgav albumet Pakkå Ruåtsi tillsammans med artisterna Jesse P och Redrama.

tinget tillsatte en styrgrupp, som leddes av president Martti Ahtisaari, och vars syfte var att skapa ett handlingsprogram för ett Finland med två levande nationalspråk. På medborgarhåll grundade journalisten Senja Larsen Facebook sidan Senja opettaa sinulle ruotsia där Senja tillsammans med medhjälpare dagligen publicerade någonting på svenska. Senja belönades 2011 med priset Vuoden kieliteko för hennes arbete för att befrämja språkklimatet och skapa en mer positiv attityd mot svenskan. Trots Sannfinländarnas valsuccé bildades den nya regeringen under Jyrki Katainens ledning och i regeringsprogrammet fastställde regeringen att tvåspråkigheten i Finland var en rikedom och en resurs. Kritiken mot skolsvenkan hade alltså inte lett till några direkta åtgärder för att slopa den obligatoriska svenskan i skolan. I stället ledde det polariserade läget till att regeringen under statsministerns ledning utarbetade 2012 en nationalspråksstrategi för att befrämja Finlands tvåspråkighet. Svenska nus styrgrupp oroade sig dock för att strategin inte var lagligt bindande och att dokumentet skulle falla i glömska om inte justitieministeriet gjorde ett ordentligt implementeringsarbete.

Varför svenska?

Det spända språkklimatet gick inte heller obemärkt på Hanaholmen. Under åren 2011–2012 satsade man mer på påverkansarbetet och Svenska nus representanter träffade föräldrar, studiehandledare, kommunala beslutsfattare, utbildningsmyndigheter och representanter för närings- och kulturlivet för

att tala för svenskan. Arbetet utmynnande i att Svenska nu fick ett internationellt erkännande 2012 då Europeiska kommissionen lyfte fram nätverket som ett av de mest framgångsrika europeiska projekten för grannspråksinlärning. Svenska nu hade utsetts till ett av de främsta projekten tillsammans med elva andra aktörer ur ett totalt urval av 80 olika språkprojekt. Av de utvalda tolv projekten utsågs ännu fyra projekt, inklusive Svenska nu, som presenterades på Europeiska kommissionens hemsida för utbildning och kultur genom videoklipp och intervjuer. Gunvor Kronman kommentera utnämningen enligt följande:

> *Jag tycker det är jätteroligt att vi får uppskattning för det vi gjort, och då särskilt för den pedagogik vi använder för att koppla ihop språkinlärningen med konkret verksamhet och kulturupplevelser. Detta projekt kan användas som modell i många sammanhang. Behovet av språkkunskaper är stort i Europa och inom EU. Vägen till Svenska nu:s framgång ligger i innovation och att våga ta steget fullt ut. Målet är att motivera finska ungdomar att lära sig prata svenska, och bland annat för det ger EU-kommissionen beröm.*

Svenskundervisningens läge och påverkansarbetet diskuterades igen av styrgruppen under sommaren 2012. Under mötet uttrycktes oro om att kunskaperna i svenska hade gått neråt. SUKOLs ordförande Kari Jukarainen förde fram att det fanns en viss problematik i att undervisning hade förnyats så att den skulle betona mer kommunikativa kunskaper och muntlig framställning, men att de nationella proven i hög grad fortsatte att sätta vikt på tekniska språkkunskaper och grammatiken. Jukarainen ansåg att det sistnämnda ändå hade mindre relevans i vardagen. För de reella svenskkunskaperna var det en utmaning att det inte fanns en kontinuitet i svenskundervisningen från småbarnsfostran fram till vuxenutbildningen. Sari Pöyhönen som arbetade vid Centralen för tillämpad språkforskning vid Jyväskylä universitet betonade att tidigareläggandet av undervisningen i svenska utan att erbjuda tilläggstimmar till undervisningen försämrade elevernas inlärningsresultat.

Styrgruppsmötet gästades av Tuomas Enbuske som konstaterade att attityderna mot svenskan försämrades och att det var svårt att bedöma om Svenska nu hade haft någon inverkan för att förbättra attityderna till det svenska språket. I varje fall sågs inga indikationer på att svenskan skulle ha blivit mer populär. Enbuske diskuterade också frågan om svenskans obligatorium. Enligt honom skulle det inte ha varit ändamålsenligt för Svenska nu att aktivera sig i frågan då den debatten inte gynnande Svenska nus sak och att alla argument för och mot svenskan redan framlagts i tidigare diskussioner.

Svenska nu har följt Enbuskes linje och har inte tagit ställning till om svenskundervisningen borde vara obligatorisk eller inte. Strategin har varit i linje med Svenska nus målsättningar. Svenska nu har inte sett som sin uppgift att arbeta för att bibehålla den obligatoriska svenskan utan det främsta målet har varit att motivera lärarna och eleverna i svenskstudierna samt värna om svenskundervisningen – oavsett om den är obligatorisk eller inte. Genom språkmöten och positiva erfarenheter har Svenska nu försökt skapa en öppenhet till alla språk, givetvis i Svenska nus fall främst svenskan, och visa att språkundervisningen kan vara ämnesöverskridande och integreras som en del av skolans vardag.

Svenska nu kunde dock inte helt kringgå frågan om den obligatoriska svenskan och begreppet ”tvångssvenska” som under 2000-talet blev allt vanligare. Begreppet hade också tagits i bruk av etablerade medier som YLE och Helsingin Sanomat, ett fenomen som sociologen Kjell Herberts menar kunde ses som en symbolisk vinst för skolsvenskans motståndare. Begreppet har blivit så vedertaget att det idag till och med kan användas av skolsvenskans försvarare. Inom Svenska nu hade begreppet ”tvångssvenska” diskuterats några år tidigare och redan då hade styrgruppen märkt att begreppets användning hade ökat. Arbetslaget på Hanaholmen hade fått höra av många svensklärare att de upplevde detta som både utmanande och tungt. Lärarna ansåg att begreppet var negativt laddat och att det inte gjorde något för att öka på elevernas motivation. Det var klart att Svenska nu som liten aktör inte kunde hindra begreppet att sprida sig men istället valde man att använda begreppet med glimten i ögat, i musikalbum som producerades tillsammans med rapartisten Jesse P och Redrama. I detta sammanhang hade bruket av ordet väckt positiva reaktioner.

Mikael Hiltunen och Paavo Lipponen 2016.

Att ordet tvångssvenska hade blivit ett vedertaget begrepp kan ses som en avspegling av det rådande samhällsklimatet. Debatterna som ägde rum åren 2013 till 2015 gick så heta att de till och med har kallats en språkstrid. Magmas opinionsundersökning som publicerades 2013 visade att finländarnas attityd hade blivit mer negativ i jämförelse med tidigare år, men att 68 % fortsättningsvis hade en positiv inställning till svenskan. Men svenskans motståndare syntes alltmer i offentligheten i form av allt större satsningar på att slopa den obligatoriska svenskan. År 2013 initierade Ilmari Rostila, en av grundarna och ordförande för Vapaa Kielivalinta ry, ett medborgarinitiativ för att göra svenskan frivillig på alla stadier. Motiveringen var att språkkraven i Finland hörde till de strängaste i världen och att det inte någon annanstans i världen var obligatoriskt att studera ett minoritetsspråk på samma sätt som i Finland. Därtill menade Rostila att det var problematiskt att finländarna lärde sig både finska och svenska, två språk som användes lite i internationella sammanhang.

Medborgarinitiativet diskuterades i styrgruppen som beslöt att skicka ett brev till riksdagsledamöterna i vilket Svenska nu förde fram nyttan av att inneha goda svenskkunskaper. I brevet betonades att det fanns ett behov av svensktalande arbetskraft och man beskrev hur Svenska nus verksamhet var ett bra exempel på hur elever genom genuina möten med svenskan kunde inspireras och motiveras i sina svenskstudier. Medborgarinitiativet överräcktes till riksdagens talman i april 2014 och Svenska nu förberedde sig för be-

handlingen av frågan genom att skicka en argumentsamling med ett följebrev till samtliga riksdagsledamöter. Medborgarinitiativet diskuterades i plenum och sannfinländaren Reijo Tossavainen nämnde även Svenska nu i sammanhanget i rätt negativa ordalag och anklagade nätverket för att vara en ”aktiv tvångssvenskare”. Efter riksdagens preliminära diskussioner skickades ärendet till kulturutskottet för vidare behandling.

Medborgarinitiativet behandlades i kulturutskottet i oktober och Svenska nu tillkallades för att ge ett utlåtande. En månad senare kallades även nätverkets representant, delegationens ordförande Lipponen, till kulturutskottets offentliga hörande. Kulturutskottet rekommenderade att initiativet skulle förkastat vilket även skedde i plenum 16.3.2015 med rösterna 134–48. Men samtidigt beslöt riksdagen, i enlighet med riksdagsledamot Pauli Kiurus (Samlingspartiet) förslag, att regeringen skulle utreda ifall det skulle vara möjligt att göra regionala språkförsök i vissa delar av landet i enhetlighet med kulturutskottets rekommendation.

Svenska nu försökte aktivt föra fram nyttan av svenskkunskaper och skapade även ett flygblad för ändamålet 2014. I Varför svenska?-flygbladet sammanställdes Svenska nus argument för svenskan. Svenska nu har under alla sina verksamhetsår använt långt samma grundargument för svenskan. Forskaren Åsa Palviainen har indelat argumenten för svenskan i så kallade nyttorelaterade och historiska/kulturella argument och Svenska nu använder argument av båda slagen. Svenska nu har för det första framhävt att svenskan öppnar dörren till den nordiska samhörigheten, arbetsmarknaden och studiemöjligheterna i Norden. Ytterligare har Svenska nu betonat att de nordiska länderna ofta samarbetar i internationella sammanhang, såsom även inom Europeiska unionen. För det andra är svenskan en viktig del av Finlands historia, kultur och samhälle. Svenskkunskaper är en del av allmänbildningen i Finland och viktiga för att förstå den finska identiteten. För det tredje är svenskan viktig på grund av näringslivet och den omfattande handeln mellan Finland och Sverige. För det fjärde skapar svenskkunskaper jämlikhet. Enligt grundlagen bör en utbildning i grundskolan ge alla elever i hela landet samma möjligheter och därför är det viktigt att värna om alla elevers möjlighet att studera båda nationalspråken. Därtill har språkkunskaperna i Finland minskat och därför borde språkundervisning stödjas.

Argumenten som Svenska nu har använt för svenskan följer långt Björn Sundells kartläggning av argument som använts för att försvara den obligatoriska skolsvenskan sedan 1968. Sundell lyfter fram att de vanligaste argumenten berör svenskans betydelse för arbetslivet, det nordiska samarbetet och Finlands tvåspråkighet. Sundell menar därtill att skolsvenskans försvarare ofta påstår att de som motsätter sig svenskan egentligen vill avskaffa svenskan som nationalspråk och att slopandet av den obligatoriska undervisningen skulle hota service på svenska i Finland. Ofta nämner svenskans försvarare även begreppet ”tvångssvenska” som de anser vara ett orättvist begrepp. De tre sistnämna argumenten har inte använts av Svenska nu i någon vidare utsträckning. Frågorna har diskuterats inom nätverket men inte använts som direkta argument för svenskan då Svenska nu snarare har velat lyfta fram ”nyttosvenskan” och inte uttalat sig om svenskans obligatorium. Påverkansarbetet har utförts utan att skapa fiendebilder och kärnan i arbetet har varit att lyfta fram det positiva snarare än hotbilder eller risker. Utöver det här har Svenska nu trots sina prosvenska ambitioner alltid verkat mer i den finskspråkiga miljön och därför har argumenten inte heller förts fram ur ett så kallat ”finlandssvenskt perspektiv” där rädslorna för försämrad service och slopandet av svenskan som nationalspråk är mer uppenbara. Dessa perspektiv har snarare lyfts fram indirekt genom att hänvisa till jämlikhet, kultur och historia.

Trots att nätverkets argument för svenskan var klara började påverkansarbetet genomföras mer konsekvent först från och med 2015. Efter riksdagsvalet hade Juha Sipiläs regering offentliggjort sina planer på att genomföra det tidigare nämnda språkförsöket och under samma tider förnyades också gymnasiets- och grundskolans läroplaner. Inte heller nationalspråksstrategin hade följts upp enligt Svenska nus förväntning och därför beslutades det att nätverket skulle satsa alltmer på påverkansarbete. Påverkansarbete var ingalunda ett nytt koncept för Svenska nu men det ansågs viktigt att tänka om och göra arbetet konsekvent på grund av det mer politiserade och hårdnande samhällsklimatet. Dock gav även det växande intresset för nordiskt samarbete samt möjligheterna i Arktis stöd för omorganiseringen av påverkansarbetet. Följaktligen anställdes Mikael Hiltunen, först som projektkoordinator och sedan som projektchef för Svenska nu. Hiltunen hade en bakgrund inom politiskt arbete och han inledde sitt arbete med att utarbeta en ny strategi för påverkansarbetet som presenterades för styrgruppen samt styrelsen för Kulturfonden för Sverige och Finland i januari 2016.

Beslutsfattarträff i Villmanstrand 2016.

I den nya strategin ingick en klarare kartläggning av målgrupperna för påverkansarbetet och preciseringar på hur själva arbetet skulle genomföras. Hiltunen betonade att Svenska nu skulle eftersträva ett gott anseende, ett förtroendekapital som skulle förvaltas med omsorg och att påverkansarbetet skulle bedrivas på ”(...) ett positivt sätt utan fiendebilder eller partipolitiska motiv”. Målet med påverkansarbetet var att Svenska nu skulle bidra till att finländarnas attityder till det svenska språket blev positivare och påverka beslutsfattandet i en för svenskan positiv riktning. Styrgruppens ordförande Kronman betonade att Svenska nu inte skulle ha en intressebevakningsprofil och att nätverket skulle värna om sina kontakter till Sverige men samtidigt föra fram att det svenska språket var en del av det finska samhället.

Språkförsök och tidigareläggning av svenskundervisningen

De kommande åren präglades Svenska nus påverkansarbete speciellt av språkförsöket och tidigareläggningen av B-svenskan. Språkförsöket genomfördes av Sipiläs regering där regeringspartiet Sannfinländarna hade gjort sin ståndpunkt klar om den obligatoriska svenskan och partiets inträde i regeringen bidrog antagligen till att språkförsöket skrevs in i regeringsprogrammet. Idén med försöket var att ge vissa kommuner möjligheten av att slopa svenskundervisningen till förmån för ett annat språk. Ett centralt argument var att det i östra Finland skulle vara mer lönsamt att studera ryska i stället för svenska. Tanken med försöket var framförallt att utvidga elevernas språkval, men kritikerna, däribland Svenska nu, ansåg att försöket skulle försämra förutsättningarna för en jämlik och god svenskundervisning i hela landet.

Svenska nu bevakade språkförsöket under hela processens gång. Inför kommunalvalet kontaktade Svenska nu kommunerna och partidistrikten med ett brev som betonade vikten av att inneha kunskaper i svenska. Därtill skickade Svenska nu ett utlåtande om undervisnings- och kulturministeriets förslag till proposition om regeringens språkförsök samt ett skriftligt yttrande till riksdagens kulturutskott om propositionen. Hiltunen representerade även Svenska nu i kulturutskottets möte i riksdagen i november 2017. För att uppmuntra föräldrarnas intresse av att delta i språkförsöket skapade nätverket också en broschyr som lyfte fram fördelarna med att studera svenska. Med broschyren ville Svenska nu även uppmärksamma föräldrarna om att de inte var tvungna att delta i språkförsöket. År 2018 skickade Svenska nu ett nytt utskick som riktade sig till föräldraföreningarna, rektorer och bildningsdirektörer på flera orter. Ännu samma år fick Svenska nu och andra aktörer som förhöll sig skeptiskt till språkförsöket glädjande nyheter då det visade sig att språkförsöket inte skulle genomföras på grund av det ringa intresset för försöket i kommunerna. Inte ens i östra Finland hade intresset varit stort att slopa svenskan till förmån för studier i ryska.

Efter att man avvärjt språkförsöket var Svenska nus prioritering att slutföra reformen av B1-svenskan. På hösten 2016 hade den nya läroplanen trätt i kraft och den påverkade också språkstudierna. Därtill var en gymnasiereform under arbete som inkluderade bland annat en digitalisering av studentskrivningarna. Terhi Seinä presenterade de kommande förnyelserna för styrgruppen som diskuterade vilken betydelse tidigareläggningen av B-svenska skulle ha för kommunerna, skolorna och givetvis för Svenska nu. Styrgruppen lyfte fram att det var i nätverkets intresse att erbjuda en god start för svenskstudierna så att elevernas första kontakt till språket i årskurs sex skulle vara positiv. Följaktligen planerade arbetslaget på Hanaholmen om sina program, men också lärarfortbildningarna, så att de kunde möta de nya behov som förändringarna skulle medföra. Tidigareläggningen betydde att Svenska nu hade en helt ny grupp av lärare som skulle introduceras till verksamheten, detta på grund av att kommunerna själva fick välja ifall svenskundervisningen skulle utföras av klasslärare eller ämneslärare. Därtill uppstod det ett helt nytt behov av lättillgängliga material för svenskundervisningen. Enligt uppgifter som presenterades för styrgruppen orsakade tidigareläggningen av B-svenskan en viss oro bland lärarna gällande hur förnyelsen skulle påverka deras arbete.

Paneldebatt med Anders Adlercreutz, Eeva-Liisa Inkeroinen, Maarit Feldt-Ranta, Päivi Niemi-Laine och Mary Gestrin på arbetsmarknadsseminarium på Hanaholmen 2017.

Tidigareläggningen av svenskundervisningen var av stort intresse för Svenska nu och styrgruppen höll sig uppdaterad om tidigareläggningens konsekvenser och hur den påverkade lärarnas arbete. Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU) genomförde en utredning med styrgruppsmedlemmen Paula Rossi som ordförande för utvärderingsgruppen om hur svenskundervisningen skulle organiseras i den grundläggande undervisningen i olika delar av landet. Förenklat kunde man dra slutsatsen att svenskundervisningen i städer långt skulle skötas av ämneslärare medan undervisningen på landsbygden skulle genomföras av klasslärare. Detta hade självfallet en inverkan på lärarutbildningen. Å ena sidan skulle ämneslärarna vara bekanta med lågstadiepedagogik men å andra sidan skulle klasslärarna också ha kunskap om språkundervisning. Rossi presentera utredningen för styrgruppen och lyfte också fram en enkät i vilken det framkom att 60 % av klassläraren inte ville undervisa svenska på grund av att de upplevde sig själva för inkompetenta för att lära ut ämnet, medan 30 % av ämneslärarna inte ville undervisa på lågstadiet eftersom de kände att lågstadiepedagogiken var för främmande och för att arbetet ansågs svårt att organisera i praktiken.

Detta väckte oro inom styrgruppen som beslöt att Svenska nu skulle arbeta för att stöda lärarna. Problematiken med tidigareläggningen var att eleverna i årskurserna sju till nio gick miste om två årsveckotimmar svenska när B1-svenskan började i årskurs sex. Trots att tidigareläggningen i sig ansågs som en positiv utveckling, fick det konsekvenser för själva språkinlärningen i praktiken. Det man vann med tidigareläggningen förlorade man i den avbrutna språkstigen. Svenska nu började lobba för sitt förslag att lägga till två årsveckotimmar svenskundervisning i timfördelningen för årskurserna sju till nio. Detta var också det centrala innehållet i materialet som förbereddes för riksdagsvalet 2019. I materialet fördes fram att mängden svenskundervisning hade halverats under de senaste 40 åren, att eleverna i olika kommuner var i en ojämlik situation då bara en del kommuner kompenserade bortfallet och att man därför borde lägga till två årsveckotimmar för svenska i årskurserna sju till nio.

Svenska nu och Nationalspråken r.f. arrangerade seminariet "Program för nationalspråken" i Riksdagens Lillaparlaments Medborgarinfo. I programmet medverkande bland annat undervisningsminister Li Andersson.

Statsrådet beslöt hösten 2018 att ändra förordningarna för den grundläggande utbildningen och timfördelningen så att A1-språket skulle tidigareläggas till årskurs ett. Beslutet var i sig historiskt för tidigareläggningen innebar den här gången även en ökning i av antalet årsveckotimmar för årskurserna ett till två. Utökningen gällde undervisningen i A1-språket och planen var att samtliga elever i årskurs ett skulle inleda sina studier i ett A1-språk senast under vårterminen 2020. Förnyelsen genomfördes med medel som regeringen reserverade för ändamålet så att kommunerna ersattes för extrakostnaderna som förnyelsen innebar. Kommunerna fick dock själv välja vilket språk som erbjöds som A1-språk för eleverna. I Svenska nus styrgrupp diskuterades reformens positiva inverkningar på språkinlärningen. Till exempel utnyttjade förnyelsen barnens naturliga förmåga att lära sig språk, minskade ojämlikheten gällande språkstudier oberoende av hemort och socioekonomisk bakgrund, breddade språkreserven, stödde jämställdhet mellan könen och ökade på de positiva attityderna till språkinlärning. Det samma gällde dock inte för B-svenskan.

Efter att Antti Rinnes regering hade tillträtt tillkännagav regeringen sin plan att utarbeta ett program för att förstärka inlärningen av det andra inhemska. Svenska nu mottog beskedet med glädje och utarbetade tillsammans med SRO ett uttalande om hur svenskundervisningen kunde se ut. Under sommaren 2019 hade Svenska nu och SRO presenterat ett ställningstagande där de uttryckte sin glädje över att den medellånga svenskan hade tidigarelagts, men lyfte fram problematiken med den avbrutna språkstigen. Trots att vissa kommuner hade kompenserat förlusten med mera svenskundervisning gällde det inte för alla kommuner. Enligt Svenska nu och SRO försatte det här eleverna i en ojäm-

lik situation. Därför uppmuntrade båda aktörerna regeringen att slutföra reformen av B1-svenskan. Därtill föreslog Svenska nu och SRO att valfria kurser i det andra inhemska språkets skulle skrivas in i den nationella läroplanen för den grundläggande undervisningen. I ställningstagandet betonades även att antalet abiturienter som skrev svenskan minskade och därför vore det bra ifall eleverna kunde få tilläggspoäng för studentsvenska då de ansökte till universitet för att öka på elevernas motivation. En dylik reform skulle även åtgärda problematiken att studerande på högskolenivå ofta hade bristfälliga kunskaper i svenska.

I oktober 2019 arrangerade Svenska nu i samarbete med Nationalspråken r.f. ett seminarium som skulle behandla regeringens nya språkprogram som hade utlovats av regeringen. I seminariet medverkade bland andra undervisningsminister Li Andersson. Undervisningsministern presenterade linjedragningar i regeringsprogrammet som inkluderade ett program för att stärka inlärningen av det andra inhemska språket samt möjligheten att införa det andra inhemska språket som obligatoriskt ämne i studentskrivningarna. Beredningen av regeringens program skulle inledas 2020 och ministern inbjöd Svenska nu till att delta i beredningsarbetet, något som sågs som en stor framgång för Svenska nu. Pandemins utbrott i mars 2020 satte dock ett snabbt stop för beredningsarbetet. På Hanaholmen hade man förståelse för utmaningarna som pandemin hade medfört för regeringsarbetet, men mot slutet av 2020 började man efterfråga varför inga intressegrupper hade hörts gällande ärendet. I offentligheten kommenterade Svenska nus projektchef Hiltunen läget enligt följande

> ***Men lagberedningen måste fortsätta trots att vi har en epidemi. Regeringen har ju nog fört andra reformer framåt också. Nu har vi ett gyllene tillfälle att göra någonting positivt åt svenskundervisningen efter ökenvandringen under Juha Sipiläs regering.***[4]

Den brutna språkstigen blev ett centralt tema får Svenska nus ambitioner inom påverkansarbetet. När inga åtgärder hade tagits för att förbättra situationen beslutade Svenska nu i samarbete med SUKOL att 2021 beställa en

[4] Yle 28.10.2020.

undersökning som kartlade hur svensklärarna hade upplevt att tidigareläggningen hade påverkat elevernas kunnande. Undersökningen ”Ruotsin kielen oppimistulokset tuntijako- ja varhentamisuudistuksen jälkeen” genomfördes av ekonomie magister Tero Kurki. Resultaten från undersökningen var entydiga. 99 % av svensklärarna på högstadiet ansåg att tidigareläggningen hade misslyckats, motsvarande siffra för gymnasielärarnas del var 100 % och av dem ansåg 93 % att elevernas kunskaper hade försämrats till en del eller mycket, medan ingen tyckte att kunskaperna hade blivit bättre. Rapporten skapade delvis ett missförstånd i medierna om att lärarna skulle ha motsatt sig tidigareläggningen vilket inte var fallet. Till exempel 86 % av högstadielärarna förhöll sig positivt till själva tidigareläggningen och den absolut främsta kritiken mot hur den hade genomförts var att timmarna hade överförts från högstadiet till lågstadiet och skapat ett uppehåll i svenskundervisningen vilket i sin tur ledde till sämre inlärningsresultat.

Trots missförståndet i offentligheten ansågs det inom Svenska nu att undersökningen skulle fungera som ett trumfkort i kommande diskussioner för att åtgärda problematiken med brutna språkstigen. Undersökningen visade entydigt att en tidigareläggning utan tilläggsresurser inte ökade på elevernas svenskkunskaper. Undersökningen påvisade också ett brett missnöje bland lärarna som var tvungna att använda en stor del av sin tid till repetition och hamnade annars också väldigt hastigt att gå igenom svenskundervisningen vilket lämnade föga utrymme för lektioner med mer kulturbetoning. En del lärare upplevde utmaningarna så stora att de till och med övervägde ett karriärbyte. Svenska nus nya målsättning blev att göra resultaten kända för beslutsfattare och få dem att förbinda sig att förbättra situationen.

Svenska nu hade redan några år tidigare inlett ett mer systematiskt arbete för att nå beslutsfattare genom så kallade beslutsfattarträffar. Träffarna med lokala beslutsfattare hade varit en ny del av påverkansarbetet som introducerats i verksamheten i och med Hiltunens nya strategi. Målet var att Svenska nu på ett konkret sätt kunde bedriva påverkansarbete för att engagera lokala beslutsfattare samt samtidigt skapa ett nätverk av personer som ville arbeta för svenskan. Till träffarna inbjöds medlemmarna i stadsfullmäktige och stadsstyrelsen, partidistriktens och handelskammarens representanter, Sveriges konsul, aktiva i Pohjola-Norden och svensklärare. De första seminarierna för beslutsfattarna arrangerades i Kajana, Vill-

manstrand, Björneborg, Lahtis, Uleåborg, Joensuu och Jyväskylä, städer där man bland annat inlämnat motioner för att slopa svenskundervisningen. Sedan 2016 har Svenska nu arrangerat ett tjugotal beslutsfattarträffar runt om i landet. Under träffarna har beslutsfattarna diskuterat svenskans betydelse i Finland och i lokalsamhället. Svenska nus representant har även berättat om nätverkets verksamhet och lyft fram frågor gällande den nordiska arbetsmarknaden, samarbete mellan finska och svenska vänorter samt A-svenskan i grundskolan.

Genom beslutsfattarträffarna har Svenska nu fått en inblick i språkdiskussionerna runt om i landet, träffat politiker från hela partikartan och ofta även väckt mediernas intresse. Beslutsfattarträffarna har fungerat som en arena där deltagarna har kunnat diskutera lokala frågor kring det svenska på varje ort. Till exempel i Lahtis diskuterades grundandet av Svenska gården, ett svenskspråkigt allaktivitetshus, i Varkaus, Kotka, Kervo och Tavastehus språkö-skolorna i städerna och i Kervo den tvåspråkiga vården i det nya Vanda-Kervo välfärdsområdet. Genom beslutsfattarträffarna har Svenska nu även haft möjlighet att identifiera personer som lämpat sig för nätverkets delegation, bland dem Jyväskyläs stadsdirektör Timo Koivisto, ordförande för stadsstyrelsen i Uleåborg Kyösti Oikarinen (C) samt riksdagsledamot Sari Multala (Saml). Utöver beslutsfattarträffarna var en av de nya satsningarna inom påverkansarbetet att skapa en dialog med arbetsmarknadsorganisationerna och lyfta fram svenskans betydelse på arbetsmarknaden. Under året 2017 träffade Hiltunen och Kronman ledningen för STTK, AKAVA, FFC, EK samt Kyrkans och statens arbetsmarknadsverk.

Utöver oron för svenskundervisningen i Finland fick Svenska nu oroande uppgifter om nordisk språkförståelse när Nordiska ministerrådets rapport Har Norden et språkfelleskap utkom 2021. Styrgruppen diskutera rapporten där det framkom att nordiska ungdomar hade allt svårare att förstå sina nordiska grannspråk. Samma år som rapporten utkom utarbetade Nordiska ministerrådet en ny nordisk språkdeklaration. Hanaholmen deltog i beredningen genom att kommentera utkastet. I uttalandet hänvisade Kronman till den nyutkomna rapporten och menade att utvecklingen höll på att gå åt fel riktning. Hon lyfte fram att parallellspråkighet i framtiden kunde vara ett verktyg för ett inkluderande nordiskt samarbete över språkgränserna. Därtill framhöll Kronman att det skulle vara viktigt att lä-

rare också hade en kunskap om grannspråken och efterfrågade därför en satsning på grannlandskunskap i lärarutbildningen i hela Norden. I anknytning till Finlands ordförandeskap i Nordiska ministerrådet arrangerade Svenska nu även i samarbete med Undervisnings- och kulturministeriet i Finland och Nordiska Ministerrådet, den Nordiska språkkonferensen på Hanaholmen för att diskutera språksamarbete samt språk- och kulturförståelse i Norden.

Sommaren 2022 publicerade medierna flera nyheter gällande svenskundervisningen i Finland. I juni meddelade Li Andersson att hon inte tänkte gå vidare med planerna att göra svenskan obligatorisk i studentskrivningarna. Andersson menade att man inte borde driva igenom alltför många förändringar som gällde gymnasierna och uttryckte en oro för gymnasisternas ork och välmående i pandemins efterdyningar. Dock fick Svenska nu mer glädjande nyheter när medierna några dagar senare offentliggjorde Anderssons förslag om ett anslag på tio miljoner euro för att öka timresurserna i B1-språk. Svenska nu hade länge talat för att bortfallet av svenskundervisningen borde kompenseras och därför mottogs Anderssons planer med tillfredsställelse då man upplevde att nätverkets påverkansarbete hade gett resultat. I anknytning till regeringen Marins program förberedde Undervisnings- och kulturministeriet också vid samma tid ett utvecklingsprogram för att stärka lärandet av det andra inhemska språket i skolorna. Svenska nu medverkade i beredningen av programmet och nämndes även som en samarbetspart i beredningstexten.

Trots att Marins regering inte genomförde alla sina språkpolitiska löften var man ändå inom Svenska nu nöjd över att påverkansarbetet hade gett några resultat och att undervisningsministern utlovade nya insatser för att förbättra svenskundervisningen i landet. Svenska nus nästa målsättning är att se till att svenskundervisningens reformer verkligen genomförs. Glädjande för Svenska nus del är även att nätverket allt oftare inbjuds till att ge sina synpunkter på språkundervisningen i Finland, vilket berättar att Svenska nu med åren har blivit en erkänd aktör inom finska utbildningsväsendet. Svenska nu fortsätter dock med sitt påverkansarbete både regionalt och nationellt för att förbättra förutsättningarna för en bra, intressant och inspirerande svenskundervisning. Under de kommande åren kommer nätverkets påverkansarbete att präglas av implementeringen av den nya natio-

Beslutsfattarträff i Tavastehus 2022.

nalspråksstrategin, riksdagsvalet 2023 och nätverkets försök att stärka förutsättningarna för språkö-skolorna i landet.

Svenska nus utmaning förblir dock att väcka tillräckligt med intresse och vilja hos beslutsfattarna för att bromsa utvecklingen mot sjunkande svenskkunskaper och minskande intresse för språk hos den finska befolkningen. Språkfrågan har dock varit och är en komplicerad fråga i finsk politik. Undersökningen ”Ur majoritetens perspektiv. Opinionen om det svenska i Finland”, som vid utgivningen 2020 även diskuterades mycket inom nätverket, visar att det framför allt är speciellt Svenska folkpartiets och Sannfinländarnas väljare som upplever språkfrågan som viktig. Följaktligen finns det inte ett stort incitament för de övriga partierna att aktivera sig i språkfrågan vilket till en del även försvårar Svenska nus arbete. Inget annat skolämne ger heller upphov till likadana debatter som svenskan. Men därför ser man det inom Svenska nu som viktigt att värna om ett positivt språkklimat och att som en politisk obunden part ge svensklärarna en röst i debatten och bidra till diskussionerna med ett nordiskt perspektiv. Uppmuntrade av den senaste tidens positiva utveckling och det växande nordiska samarbetet fortsätter Svenska nu med sina försök att engagera politiker och beslutsfattare i frågan om svenskundervisningen i Finland och framförallt inspirera allt fler finska ungdomar så att de kan uppleva sina svenskstudier som meningsfulla och intressanta.

Svensk-finska mötesdagarna

Svenska nu har både i sin verksamhet för skolorna och i sitt påverkansarbete fört fram vikten av att finländare knyter kontakter till Sverige och hela Norden – ett uppdrag som Svenska nu har haft gemensamt med Hanaholmen. En insats som Svenska nu tog styr på var de svensk-finska mötesdagarna. Esa Suominen, Panu Laturi, Marcus Rantala och Johan Johansson hade redan 2018 föreslagit att Hanaholmen kunde göra en insats för att engagera de politiska medarbetarna i Finland och Sverige. Initiativet inleddes på Hanaholmen med evenemanget Norden-samtalen som arrangerades i januari 2019. Till evenemanget inbjöds politiska framtidslöften från olika partier med tanken att de kunde tillsammans tala om vikten av nordiskt samarbete inom politiken och om Nordens betydelse som ett varumärke. I samband med Norden-samtalen väcktes en idé om att Hanaholmen och Svenska nu borde uppmuntra svenska och finska politiska medarbetare till ett tätare samarbete genom att arrangera en så kallad svensk-finsk mötesdag.

Den första mötesdagen ägde rum i Stockholm på Finlands ambassad i september 2019 och bland deltagarna fanns den finska och svenska regeringens ministermedarbetare samt oppositionens centrala medarbetare. Syftet med evenemanget var att skapa kontakter mellan politiska medarbetare i Finland och Sverige och öka deras förståelse för den nordiska referensramen. Under dagen diskuterade deltagarna utrikespolitik, det gränsöverskridande samarbetet mellan Finland och Sverige, Finlands tvåspråkighet och det nordiska samarbetet. Det nordiska samarbetet var mycket aktuellt i och med att de nordiska statsministrarna hade några månader tidigare hade antagit en ny vision för att göra Norden till världen mest hållbara och integrerade region till 2030. Deltagarna uppskattade att de fick knyta nya nätverk och träffa sina kolleger från respektive land.

Uppmuntrade av den goda responsen och med idéerna för att förbättra programmet arrangerade Svenska nu den finsk-svenska mötesdagen på nytt som ett tvådagarsevenemang i oktober 2021. Evenemanget ägde rum på Sveriges ambassad i Helsingfors samt på Hanaholmen. Temat för diskussio-

Till vänster: Svensk-finska mötesdagen 2019 på Sveriges ambassad i Helsingfors. I mitten: Gunvor Kronman, Finlands utrikesministers statssekreterare Johanna Sumuvuori och politisk sakkunnig hos Sveriges utrikesminister Johannes Danielsson inledde mötesdagen 2019. Till höger: Svensk-finska mötesdagen 2021 på Hanaholmen.

nerna var beredskapssamarbete mellan Finland och Sverige under civila kriser samt coronakrisen ur fem perspektiv. Coronakrisen med hänsyn till (1) internationellt samarbete, (2) ekonomisk politik, (3) social- och hälsovård, (4) utbildning och kultur samt (5) nationell beredskap. Under evenemangets andra dag deltog medarbetarna i en verkstad ledd av ledande forskare vid Utrikespolitiska institutet i Finland Charly Salonius-Pasternak där de fick ta ställning till olika scenarier i bägge ländernas säkerhetsmiljö. Avslutningsvis diskuterade deltagarna ännu klimatförändringen och ländernas åtgärder för att minska sina koldioxidutsläpp. Ur evenemangets utvärdering framkom att det var meningsfullt att deltagarna fick dela med sig av sin sakkunskap och diskutera frågorna tillsammans.

De finsk-svenska mötesdagarna har varit en välkommen möjlighet för de politiska medarbetarna att lära känna varandra, genom strukturerade pass och fria samtal. Deltagarna har speciellt uppskattat de bilaterala samtalen som arrangerats av Svenska nu under mötespauserna. Genom knutna kontakter har deltagarna kunnat fördjupa sitt samarbete och till exempel planera kommande ministermöten. Svenska nus projektchef Hiltunen har lyft fram att det är speciellt viktigt att nå ut till medarbetarna då de är i en nyckelposition i det bilaterala samarbetet i och med att de utgör en länk mellan tjänstemännen och regeringarna. Planerna på att arrangera ett nytt likande evenemang har redan inletts och en ny mötesdag kan arrangeras igen då den nya finska regeringen har tillträtt 2023 och nya ministermedarbetare har anställts.

Sammanfattning

Nätverket Svenska nu grundades 2007 som en reaktion till den språkpolitiska utvecklingen och det försämrade språkklimatet i Finland. I början av 2000-talet slopades den obligatoriska svenskan i studentskrivningarna, svenskkunskaperna i finskspråkiga skolor sjönk och språkdebatten fördes med en hårdare tongång, speciellt på nätet och sociala medier. Följaktligen hade flera aktörer under en längre tid oroat sig för svenskundervisningen i Finland och därför inledde Kulturfonden för Sverige och Finland ett beredande arbete för att grunda ett resurscenter för svenskundervisningen i Finland. I Sverige hade myndigheterna också visat intresse för att stödja svenskundervisningen i grannlandet och därför grundades Svenska nu på Hanaholmen i samförstånd med både finska och svenska aktörer.

Idag är Nätverket Svenska nu Hanaholmens, kulturcentrum för Sverige och Finland, största projekt. Nätverkets syfte är att motivera och inspirera finskspråkiga barn och ungdomar i deras svenskstudier. Svenska nu vill nå denna målsättning genom att förankra språkinlärningen i det levande språket och verkliga kulturupplevelser. Svenska nu fungerar som ett interaktivt tvärsektoriellt nätverk mellan skolorna, lärarna, lärarutbildningarna och myndigheterna. Svenska nu består av en delegation som fungerar som ett representativt organ, en styrgrupp som ser över det strategiska arbetet samt ett arbetslag, placerat på Hanaholmen, som sköter den operativa verksamheten. Svenska nu finansieras med medel från den finska och svenska staten samt privata aktörer.

Svenska nu har ett pedagogiskt, kulturellt och samhälleligt uppdrag. Inom ramarna för dessa skapar Svenska nu skolprogram och läromaterial samt arrangerar lärarfortbildningar. Skolprogrammen innefattar bland annat teater- och musikföreställningar, föreläsningar, verkstäder och filmvisningar. Läromaterialen skapas av nätverkets pedagoger enligt svensklärarnas behov och önskemål och erbjuds avgiftsfritt för skolor i hela landet. Svenska nu strävar även efter att göra Sverige och Norden samt finlandssvensk och rikssvensk kultur känd i Finland genom sina skolprogram, lärarfortbildningar och övriga evenemang. På det samhälleliga planet strävar Svenska nu efter att förbättra förutsättningarna för svenskundervisningen och förbättra språkklimatet i Finland.

Svenska nu grundades inte som en språkpolitisk aktör utan den främsta målsättningen var att visa att svenskundervisningen kunde upplevas som både rolig och nyttig, och därmed förbättra attityderna mot svenskan. Med tiden började Svenska nu satsa allt mer på påverkansarbete och idag försöker Svenska nu förbättra förutsättningarna för svenskundervisningen genom bland annat lobbyverksamhet, uttalanden och möten med och mellan beslutsfattare och andra relevanta aktörer.

Svenska nu har genom åren etablerat sig som en aktör på utbildningsfältet och en granskning av Svenska nus kontinuerliga utvärdering visar att majoriteten av både lärare och elever har varit nöjda med nätverkets verksamhet.

Suomenkielinen yhteenveto

Svenska nu-verkosto perustettiin reaktiona Suomen kielipoliittiselle kehitykselle ja maan heikkenevälle kieli-ilmapiirille. 2000-luvun alussa ruotsin kielen pakollisuus ylioppilaskirjoituksissa poistettiin, ruotsin kielen taito heikkeni suomenkielisissä kouluissa ja kielikeskustelua käytiin kielteisempään sävyyn, etenkin internetissä ja sosiaalisessa mediassa.

Tämän seurauksena useat toimijat olivat jo pitkään olleet huolissaan ruotsin kielen opetuksesta Suomessa, minkä vuoksi Suomalais-ruotsalainen kulttuurirahasto aloitti valmistelutyöt ruotsin kielen resurssikeskuksen perustamiseksi Suomeen. Ruotsissa viranomaiset olivat kiinnostuneet ruotsinopetuksen tukemisesta naapurimaassa, ja niinpä Svenska nu perustettiin Hanasaaressa yhteisymmärryksessä suomalaisten ja ruotsalaisten tahojen kanssa.

Tänä päivänä Svenska nu -verkosto on Hanasaaren ruotsalais-suomalaisen kulttuurikeskuksen suurin hanke. Verkoston tavoitteena on motivoida ja innostaa suomenkielisiä lapsia ja nuoria heidän ruotsin kielen opinnoissaan. Tämän tavoitteen Svenska nu-verkosto haluaa saavuttaa yhdistämällä kielenoppimisen elävään kieleen ja aitoihin kulttuurikokemuksiin. Svenska nu toimii interaktiivisena monialaisena verkostona koulujen, opettajien, opettajankoulutusohjelmien ja viranomaisten välillä. Svenska nu koostuu edustuksellisena toimielimenä toimivasta valtuuskunnasta, strategista työtä valvovasta ohjausryhmästä ja Hanasaaressa työskentelevästä työryhmästä, joka hoitaa operatiivisen työn. Verkostoa rahoitetaan Suomen ja Ruotsin valtion varoilla sekä kieliprojektia tukevien yksityisten toimijoiden avustuksilla.

Svenska nu toiminta perustuu pedagogiseen, kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen tehtävään. Näiden puitteissa Svenska nu luo kouluohjelmia, opetusmateriaaleja ja järjestää opettajille täydennyskoulutusta. Kouluohjelmat koostuvat muun muassa teatteri- ja musiikkiesityksistä, luennoista, työpajoista ja elokuvanäytöksistä. Verkoston pedagogit luovat oppimateriaaleja ruotsinopettajien tarpeiden ja toiveiden mukaisesti, ja ne tarjotaan maksutta koulujen käyttöön ympäri maan. Svenska nu pyrkii myös tekemään Ruotsia, Pohjoismaita sekä suomenruotsalaista ja riikinruotsalaista kulttuuria tunnetuksi Suomessa. Yhteiskunnallisella tasolla verkosto pyrkii parantamaan ruotsin opetuksen edellytyksiä ja kieli-ilmapiiriä Suomessa.

Svenska nu ei perustettaessa ollut kielipoliittinen toimija, vaan sen tärkein tavoite oli näyttää, että ruotsin opetus voitiin kokea sekä hauskana että hyödyllisenä. Tätä kautta verkosto pyrki parantamaan asenteita ruotsin kieltä kohtaan. Ajan kuluessa Svenska nu on kuitenkin vahvistanut vaikuttamistyötään, ja tänä päivänä Svenska nu yrittää parantaa ruotsin opetuksen edellytyksiä muun muassa lobbauksella, lausunnoilla ja tapaamisilla päättäjien ja muiden asiaankuuluvien toimijoiden kanssa ja välillä.

Vuosien varrella Svenska nu on vakiinnuttanut asemansa opetusalan toimijana, ja verkoston jatkuvan arvioinnin tarkastelu osoittaa, että suurin osa sekä opettajista että opiskelijoista ovat olleet tyytyväisiä verkoston toimintaan.

Slutord

Svenskan har medvind

Nätverket Svenska nu grundades under en tid då extrem-nationalistiska strömningar fick allt större fotfäste i Finland. Samma krafter som kritiserade Europeiska unionen och invandringen började också mobilisera missnöje med den obligatoriska svenskundervisningen. Föreningen Vapaa kielivalinta grundades år 2007 med den uttryckliga avsikten att göra svenskundervisningen frivillig.

Något av ett lågvattenmärke i hetskampanjen mot svenskan var det sannfinländska ungdomsförbundets video som publicerades i slutet av år 2016. På videon kravlar sig ordförande för ungdomsförbundet Sebastian Tynkkynen halvnaken upp för Domkyrkans trappor i Helsingfors, medan personer med masker av olika SFP-politiker piskar honom. Budskapet till tittaren var att ansluta sig till Sannfinländarnas ungdomsorganisation och befria sig från svenskans bojor.

År 2018 inledde Juha Sipiläs regering ett försök med att göra det andra inhemska språket valbart, men då hade opinionen redan vänt till förmån för svenskan. De få kommuner som hade uttryckt intresse för språkförsöket fick inte ihop tillräckligt med intresseanmälningar från familjer och därmed gick experimentet i graven. Svenska nu:s informationsverksamhet och beslutsfattarträffar i potentiella språkförsökskommuner kan ha haft en inverkan i sammanhanget.

Hösten 2022 har Sanna Marins regering godkänt en ny nationalspråksstrategi och som en tillämpning av den ett utvecklingsprogram för andra inhemska språket. I budgetförslaget för 2023 beslöt regeringen vidare att införa en årsveckotimme mer svenskundervisning i grundskolans språkprogram. En för Svenska nu långvarig målsättning går sannolikt i uppfyllelse.

Är svenskans medvind då bestående? Rysslands anfallskrig i Ukraina medförde att Finland i snabb takt ansökte om Nato-medlemskap för att integrera landet i den västliga säkerhetsstrukturen. Ansökningsprocessen genomfördes i samråd med grannlandet Sverige, vilket underströk ländernas ödesgemenskap. Samtidigt söker finländska företag nya marknader i Sverige efter att österhandeln har kollapsat. I och med att Finlands och Sveriges ekonomier hör till de mest integrerade nationella ekonomierna i världen, är ett mycket stort antal finländare på ett eller annat sätt sammanbundna med

svenska intressenter – som kunder, leverantörer, medarbetare, förmän eller ägare. Aktörer som talar om ”tvångssvenska” torde ha svårare att argumentera för sin sak framöver.

I bästa fall blir läroämnet svenska ett normalt skolämne, som inte påverkas av förutfattade meningar från det omgivande samhället. Då en elev inser att hen kan ha glädje och nytta av svenska språket uppstår en inre motivation hos hen att lära sig mer. Kanske börjar hen följa en svensk kändis på Instagram, kolla på Svenska Yles nyheter eller använda sin svenska under en semesterresa till Stockholm eller Åbolands skärgård. Svenska nu-nätverkets verksamhetsfilosofi har varit att väcka intresset via kulturen och läroämnesöverskridande program. Vi har belägg på att metoden fungerar.

Jag är stolt över att Svenska nu:s verksamhet är så professionell och mångsidig. Vi har ett starkt förtroende och anseende hos finansiärer och utbildningsmyndigheter. Den externa utvärderingen från år 2018 sporrade oss att skärpa vår pedagogiska profil och införa flera kvalitativa mätare. Svenska nu har under en treårstid genomfört en kvalitativ utvärdering med lärare som bokat program. År 2021 höll en betydande majoritet av respondenterna helt eller delvis med påståendena att Svenska nu:s besök har ökat intresset för svenskan (78 %) och motivationen bland eleverna (75 %) samt påverkat lärarnas arbetsmetoder (69 %). Det anmärkningsvärda är att nätverket fick bättre omdömen år 2021 än året före pandemin 2019. Det visar att verksamheten är pedagogiskt relevant och svarar på de behov som finns i skolorna.

Svenska nu tävlar om lärarnas tid. Programmen vi erbjuder skolorna ska vara aktuella och de ska passa in i schemat. Förankringen med läroplanen ska vara stark för att läraren ska våga avsätta en eller två lektioner för ett skolbesök. Det ska vara lätt att hitta det program man vill ha och det ska vara smidigt att göra en bokning. Vår styrka är att verksamheten vuxit fram i nära växelverkan med lärare och deras uppmuntran sporrar oss att ständigt hitta nya sätt att inspirera och motivera eleverna. Då elever vågar använda den svenska de kan har vi lyckats.

Esbo 15.9.2022

Mikael Hiltunen, projektchef
Nätverket Svenska nu

Käll- och litteraturförteckning

ARKIV Nätverket Svenska nus arkiv (Hanaholmen)

LITTERATUR

Aho M., ”Työelämän murros heijastuu osaamistarpeisiin: osaavaa henkilöstöä yrityksiin”, Elinkeinoelämän keskusliitto, 2005.

Antola H., Språkbad – ett effektivt sätt att lära sig språk? Föräldrars och elevers tankar kring språkbad i Helsingfors, avhandling pro gradu, Helsingfors universitet 2007.

Buss M. & Mård K., Ruotsin ja suomen kielen kielikylvyn kartoitus. Suomen peruskouluissa lukuvuonna 1998/99, Vaasa 1999.

Buss M., ”Fram med svenskan! - positiva erfarenheter och en känsla av att lyckas.”, Sprogforum. Tidsskrift for Sprog- Og kulturpædagogik, 10:24 (2004), 23–26.

Fagerholm A., ”Belastning eller tillgång? En kartläggning av riksdagsdebatten kring medborgarinitiativet om frivillig skolsvenska”, Ur majoritetens perspektiv. Opinionen om det svenska i Finland (2020), 166–191.

Finlands ambassad i Stockholm, ”SHERIFFI X - en ny nätportal med popkultur på sverigefinska”, 11.4.2012, https://finlandabroad.fi/web/swe/aktuellt/-/asset_publisher/T01HPEq0q7JC/content/sheriffi-x-en-ny-natportal-pa-sverigefinska/384951, senast sedd 16.9.2022.

Geber E., ”Den obligatoriska svenskan i Finland - en historisk analys”, Magma pm 1 (2010).

Green-Vänttinen M., Korkman C. & Lehti-Eklund H, Svenska i finska gymnasier, Helsingfors 2010.

Herberts K., ”Minoritetens perspektiv: finlandssvenskarnas uppfattning om språksituationen”, Ur majoritetens perspektiv. Opinionen om det svenska i Finland (2020), 192–214.

Himmelroos S. & Strandberg K. ”Sociodemografiska faktorer, språkkunskaper och språkpolitikens betydelse”, Ur majoritetens perspektiv. Opinionen om det svenska i Finland (2020), 32–46.

Himmelroos S. & Strandberg K. ”Introduktion”, Ur majoritetens perspektiv. Opinionen om det svenska i Finland (2020), 9–31.

Himmelroos S. & Strandberg K. (red.), Ur majoritetens perspektiv. Opinionen om det svenska i Finland, Helsingfors 2020.

Juurakko-Paavola T., & Palviainen Å. (red.), Svenskan i den finska skolan och högre utbildningen. Om kunskaper och motivation genom olika utbildningsstadier, Hämeenlinna 2011.

Jyväskylän yliopisto, ”Koulutukseen liittyvää terminologiaa”, https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/solki/tutkimus/projektit/kiepo/termipankki/T, senast sedd 22.12.2021.

Kilpeläinen J., Lasten musiikkitaustan yhteys vieraan kielen äänteiden tuottamisen oppimiseen, avhandling pro gradu, Turun yliopisto.

Laurén C., Språkbad. Forskning och praktik, Vasa 1999.

Lehti-Eklund H., ”Svenska i toppen och i blåsväder. Om svenskundervisningen i finska skolor”, Sprog i Norden 2012 (2012), 65–76.

Lehti-Eklund H. & Green-Vänttinen M., Svenska i finska grundskolor, Helsingfors 2011.

Medborgarintiativ, ”Ruotsin kieli valinnaiseksi oppiaineeksi kaikilla kouluasteilla”, 4.3.2013, https://www.kansalaisaloite.fi/sv/initiativ/131, senast sedd 3.12.2021.

Meinander H., Nationalstaten. Finlands svenskhet 1922-2015, Helsingfors 2016.

Meinander H., ”Språkfrågan sedan 1863”, Makten att kombinera. Utmaningar, vägval och handlingskraft i Svenskfinland, (2015), 7–27.

Minoritet.se, ”Finska nu - projektet som gav mersmak”, 4.11.2015, https://www.minoritet.se/3719, senast sedd 27.9.2022.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, ”Toiminnallista ruotsia – lähtökohtia ruotsin opetuksen kehittämiseksi toisena kotimaisena kielenä”, Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 9 (2012).

Pakkoruotsi.net, ”Suomen kielipolitiikka ja kieltenopetus”, https://pakkoruotsi.net, senast sedd 27.9.2022.

Palviainen Å., ” Frivillig svenska? Utbildningsrelaterade konsekvenser”, Magma-studie 3 (2011).

Piri R., Suomen kielipolitiikkaohjelma. Kansallinen ja kansainvälinen toimintaympäristö, Jyväskylä 2001.

Pöyhönen S. & Saarinen T.,“Constructions of bilingualism in Finnish Government programmes and a newspaper discussion site debate”, Current Issues in Language Planning, 16:4 (2015), 392–408.

Regeringens berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen 2017, Regeringens publikationsserie 9/2017, Statsrådet 2017.

Regeringens berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen 2021, Statsrådets publikationer 2021:89, Statsrådet 2021.

Regeringsprogrammet för statsminister Jyrki Katainens regering, Regeringens publikationsserie 2011:2, Statsrådet 2011.

Ringborg E., ”Stöd till svenska språket i Finland”, PM 27.4.2006 Utrikesdepartementet.

Rossi P., ”Svenskan förr och Svenska nu – i autonomitidens Finland och i dag”, Svenskan i Finland 13 (2012).

Rossi P. et al., Kuka opettaa ruotsia? Ruotsin kielen opettamiseen kelpoisuuden tuottavien koulutusten arviointi, Tampere 2017.

Pyykkö R., ” Monikielisyys vahvuudeksi. Selvitys Suomen kielivarannon tilasta ja tasosta”, Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:51, Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017.

Saukkonen P., ”Mikä suomenruotsalaisissa ärsyttää? Selvitys mediakeskustelusta Suomessa” Magma-studie 1 (2011).

Seppälä R., Teatterinaapurit – Teatergrannar. Selvitys suomalais-ruotsalaisesta teatteriyhteistyöstä ja sen kehittämisestä, Hanasaaren kulttuurikeskus & Riksteatern 2010.

Skjold Frøshaug A. & Stende T., Har Norden et språkfellesskap?, Nordisk Ministerråd 2021.

Språkbruk, ” Svenska i finska skolor”, 2012, ” https://www.sprakbruk.fi/-/svenska-i-finska-skolor”, senast sedd 27.9.2022.

Statsrådets berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen 2006, Justitieministeriets publikationer, Statsrådet 2006.

Statsrådets berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen 2009, Justitieministeriets publikationer, Statsrådet 2009.

Statsrådets berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen 2013, Justitieministeriets publikationer, Statsrådet 2013.

Sundell B., ”Den obligatoriska svenskan – för och emot”, Magma-pamflett 3 (2015).

Svenska nu, ”Extern utvärdering”, 14.2.2022, https://svenskanu.fi/2018/02/14/extern-utvardering/, 9.12.2021.

Sveriges radio, ”Finska nu -projekti oli hyvä idea, mutta jatkoa kaivataan”, 16.6.2016, https://sverigesradio.se/artikel/6450334, senast sedd 27.9.2022.

Tasavallan presidentti, ”Kuningasparin valtiovierailu päättyi Lappeenrantaan”, 6.3.2015, https://www.presidentti.fi/uutinen/kuningasparin-valtiovierailu-paattyi-lappeenrantaan/, senast sedd 28.9.2022.

Tiirismaan lukio, ”Tiirismaan lukio. Vuosikertomus 2010–2011”, https://tiirismaanlukio.fi/web/wp-content/uploads/sites/2/2014/01/vk11netti2106.pdf, senast sedd 3.12.2021.

Tilastokeskus, Koulutustilastot, ”Liitetaulukko 3. Lukiokoulutuksen opiskelijat ja ylioppilastutkinnon suorittaneet 2001–2019”, https://www.stat.fi/til/lop/2019/lop_2019_2020-06-16_tau_003_fi.html, senast sedd 3.12.2021.

Toiminnallista ruotsia – lähtökohtia ruotsin opetuksen kehittämiseksi toisena kotimaisena kielenä, Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2012:9, Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012.

Tuokko E., ”Perusopetuksen päättövaiheen ruotsin kielen oppimistulosten kansallinen arviointi 2001”, Oppimistulosten arviointi 3/2002, Opetushallitus 2002.

Utbildningsstyrelsen, ”Utveckling av språkundervisningen”, https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/utveckling-av-sprakundervisningen, senast sedd 3.12.2021.

Valtiopäiväasiakirjat 2014. PKT 52/2014.

Väistö J., ”Finland, Sverige och ”tvångssvenskan”: I språkfrågans gråzon”, Historiska Och Litteraturhistoriska Studier 95 (2020), 271–295.

Yle, ”Hurriksi.fi-sivustosta tuli hitti”, 29.11.2010, https://yle.fi/uutiset/3-5677999, senast sedd 27.9.2022.

Yle, ”EK luopuisi ruotsin pakollisuudesta”, 1.6.2010, https://yle.fi/uutiset/3-5573201, senast sedd 3.12.2021.

Yle, ”Ruotsi säilyy pakollisena – Itä-Suomeen mahdollisuus kielikokeiluun?”, 6.3.2015, https://yle.fi/uutiset/3-7850273, senast sedd 31.3.2022.

Yle, ”Sasi: Europarådets kritik i språkfrågan är befogad”, 13.4.2011, https://svenska.yle.fi/a/7-432410, senast sedd 3.12.2021.

Yle, ”Undervisningen i svenska och finska skulle bli bättre och studentsvenskan återinföras – regeringsprogrammets löften och hot har skjutits på framtiden”, 28.10.2020, https://svenska.yle.fi/a/7-1496200, senast sedd 27.5.2022.

Yle, ”Undervisningsminister Andersson tror inte på obligatorisk studentsvenska under denna regeringsperiod: ”Vi har mer akuta problem””, 17.6.2022, https://svenska.yle.fi/a/7-10017819, senast sedd 6.7.2022.

Yle, ”Undervisningsminister Li Andersson föreslår 10 miljoner till grundskolans undervisning i det andra inhemska språket”, 22.6.2022, https://svenska.yle.fi/a/7-10017935, senast sedd 6.7.2022.

Yle, ”Uuden kielilain lopputulos jäämässä torsoksi: itärajan koululaiset eivät haluakaan luopua pakkoruotsista”, 5.2.2018, https://yle.fi/uutiset/3-10055986, senast sedd 27.5.2022.

Yle, ”Åbo stads borgmästare Minna Arve tar över som ordförande för Svenska nu: ”För mig har det alltid varit viktigt att använda svenskan som ett levande språk””, 12.9.2022, https://svenska.yle.fi/a/7-10020454, senast sedd 16.9.2022.

Årsredovisning för det nordiska samarbetet 2011, Utrikesministeriets publikationer, Utrikesministeriet 2011.

TIDNINGAR OCH TIDSKRIFTER

Helsingin Sanomat 18.5.2006
Helsingin Sanomat 17.6.2010.
Helsingin Sanomat 19.6.2010.
Helsingin Sanomat 21.6.2010.
Helsingin Sanomat 22.6.2010.
Helsingin Sanomat 8.10.2011.
Hufvudstadsbladet 15.3.2007.
Hufvudstadsbladet 9.2.2012.
Hufvudstadsbladet 24.3.2022.
Iltalehti 6.2.2008.
Kauppalehti 1.3.2010.
Nokian Uutiset 20.2.2009.
Spektri 2 2007
Suomen kuvalehti 25.9.2010.
Svenska Dagbladet 5.4.2011.
Turun Sanomat 12.12.2007
Turun Sanomat 14.12.2007
Turun Sanomat 2.12.2007
Turun Sanomat 22.7.2019.
Turun Sanomat 30.11.2007
Viikkouutiset 19.3.2007.
Åbo Underrättelser 3.5.2007.

INTERVJUER

Anders Eriksson 1.9.2022.
Tiinaliisa Granholm 13.9.2022.
Gunvor Kronman 23.8.2022.
Pär Stenbäck 16.5.2022.
Intervjuerna genomförda av Henrik Huldén.

Bilaga 1: *Styrdokument för Nätverket Svenska nu*

§ 1. Allmänt

Nätverket Svenska nu motiverar och inspirerar finskspråkiga barn och ungdomar i hela landet att våga använda svenska. Nätverket erbjuder levande möten med Sverige, Svenskfinland och svenskan i skolans värld och lyfter fram kulturupplevelsernas roll och betydelse för språkinlärningen och pedagogiken. Svenskklärarna känner till verksamheten och använder sig av nätverkets program. Svenska nu verkar för ett tvåspråkigt Finland och engagerar sig i frågor som berör svenskundervisningen.

Svenska nu är ett projekt som koordineras av Hanaholmen – kulturcentrum för Sverige och Finland. Hanaholmen bär således arbetsgivaransvaret över projektets anställda och förvaltar dess resurser. Nätverket Svenska nu:s anställda har regelbundna teammöten som protokollförs. Projektet avlägger en egen verksamhetsberättelse. Rätten att ingå avtal framgår ur Hanaholmens regelverk för att godkänna avtal.

§ 2. Styrgrupp

2.1. Medlemmar

Hanaholmen inbjuder relevanta parter att ingå i styrgruppen för Nätverket Svenska nu.

Hanaholmens verkställande direktör fungerar som ordförande för styrgruppen. De organisationer som är representerade i styrgruppen fastställer sina representanter årligen. Styrgruppen sammanträder 4-5 gånger per år och mötena protokollförs. Nätverkets delegationsordförande har närvaro- och yttranderätt under styrgruppsmöten.

2.2. Uppgifter

Styrgruppen fastställer nätverkets mål, budget, verksamhetsplan och styrdokument. Styrgruppsmedlemmarna bidrar med sin expertis och idkar kritisk översyn över projektets verkställighet. Styrgruppens medlemmar förväntas uppvisa ett personligt engagemang och aktivt deltagande. Styrgruppen utser delegationens ordförande och två viceordförande vart tredje år. Styrgruppen kan också kalla hedersmedlemmar.

§ 3. Delegation

3.1. Medlemmar och mandatperiod

Svenska nu -nätverkets delegation består av ordförande, två viceordförande och 60 medlemmar. Delegationens mandatperiod är tre år. Ordförande och viceordförande utses av nätverkets styrgrupp enligt vad som fastställs i 2.2. En tredjedel av delegationen står i avgångstur årligen och kan återväljas. Minst 40 procent av medlemmarna måste representera det kön som är i minoritet.

Styrgruppsordförande och delegationsordförande kan bevilja avsked till enskilda delegationsmedlemmar och frånta medlemskapet i delegationen om det finns skäl. Styrgruppsordförande och delegationsordförande kallar i samråd nya medlemmar till delegationen då platser blir lediga.

Delegationen sammanträder till ett möte årligen. Styrgruppens medlemmar har även närvaro- och yttranderätt på delegationsmötet.

3.2. Uppgifter

Svenska nu:s delegationsmedlemmar deltar i nätverkets påverkansarbete och fungerar som ambassadörer för svenska språket.

I Esbo 04.05.2022

Styrgruppen för Nätverket Svenska nu

Bilaga 2: ***Svenska nus delegation 2007–2022***

Anders Ahnlid, ambassadör,
Sveriges ambassad i Helsingfors (2016–2019)

Esko Aho, direktionsordförande, Hanaholmen; direktör för samarbetsrelationer och samhällsansvar, Nokia; Senior Fellow, Harvard universitet; styrelseordförande, East Office of Finnish Industries (2007–2017)

Matti Anttonen, ambassadör,
Finlands ambassad i Stockholm (2017)

Minna Arve, borgmästare, Åbo;
ordförande för Svenska nu (2022–)

Nicola Clase, ambassadör,
Sveriges ambassad i Helsingfors (2020–)

Hans Dalborg, styrelseordförande, Nordea (2007–2017)

Andreas Ekengren, chef, Nordisk-baltiska gruppen,
Utrikesdepartementet (2017–2019)

Tove Ekman, generalsekreterare, Pohjola-Norden r.f. (2022–)

Tuomas Enbuske, redaktör, Yle, Van Der Media;
vice ordförande för Svenska nu (2009–2015)

Jan-Erik Enestam, rådsdirektör, Nordiska rådet; ordförande, Kulturfonden för Sverige och Finland; ordförande, Kulturfonden för Finland och Danmark (2011–)

Max Engman, professor, Åbo Akademi (2007–2017)

Aatos Erkko, minister (2007–2011)

Ranta Feldt-Ranta, riksdagsledamot,
Finlands Socialdemokratiska Parti (2012–2019)

Tollin Fredriksén, vikarierande generaldirektör,
Svenska institutet (2018–2019)

Christina Gestrin, riksdagsledamot, Svenska folkpartiet; Folktingssekreterare, Svenska Finlands Folkting (2007–2022)

Petri Graeffe, fullmäktigeordförande,
Träskända, Samlingspartiet (2022–)

Annika Hahn-Englund, chef, Nordisk-baltiska gruppen,
Utrikesdepartementet (2011–2016)

Eva Hamilton, styrelseproffs (2017)

Sisko Harkoma, svensklärare,
Ylöjärvi; medlem i studentexamensnämnden (2014–)

Olli-Pekka Heinonen, generaldirektör,
Utbildningsstyrelsen (2017–2020)

Harry Helenius, ambassadör,
Finlands ambassad i Stockholm (2011–2014)

Minna Helle, förhandlingsdirektör, Akava; chef, Arbetspensionsförsäkrarna TELA r.f.; enhetschef, STTK tjänstemannacentralorganisationen; riksförlikningsman; arbetsmarknadsdirektör, Teknologiindustrin (2011–)

Maimo Henriksson, ambassadör,
Finlands ambassad i Stockholm (2021–)

Fatbardhe Hetemaj, stadsfullmäktige,
Helsingfors, Samlingspartiet (2011–2017)

Jyri Häkämies, verkställande direktör,
Finlands näringsliv (2014–)

Karin Ihalainen, rektor, Svenska skolan i Lahtis; projektledare för Uppdrag språköar, Finlands Kommunförbund r.f. (2016–)

Johanna Ikäheimo, styrelseordförande, Lappset Group Oy; vice ordförande för Svenska nu (2007–)

Tytti Isohookana-Asunmaa, styrelsemedlem,
Kulturfonden för Sverige och Finland (2007–2017)

Juha Itkonen, författare (2014–)

Jukka Jusula, specialmedarbetare, Sannfinländarna (2012–2017)

Jussi Järventaus, tidigare verkställande direktör,
Företagarna i Finland (2016–2018)

Anneli Jäätteenmäki, ordförande,
Kulturfonden för Sverige och Finland (2020–)

Minna Kelhä, generaldirektör, Utbildningsstyrelsen (2021–)

Ola Kellgren, direktör, Nordisk Kulturkontakt (2018–)

Juha Keskinen, ledarskribent, Iltalehti (2017–)

Vertti Kiukas, generalsekreterare, Soste r.f. (2016–)

Matti Klinge, professor, Helsingfors universitet (2007–2015)

Timo Koivisto, stadsdirektör, Jyväskylä (2017–2019)

Anu Koivunen, universitetslektor,
professor, Stockholms universitet (2010–)

Jukka Kola, rektor, Helsingfors universitet (2013–2017)

Tapio Korjus, vicerektor,
Olympic training center Kuortane (2014–)

Irina Krohn, verkställande direktör,
Finlands filmstiftelse (2007–)

Katri Kulmuni, riksdagsledamot,
Centerpartiet i Finland (2016–)

Miapetra Kumpula-Natri, riksdagsledamot; ledamot av Europaparlamentet, Finlands Socialdemokratiska Parti (2007–2020)

Kaj Kunnas, redaktör, YLE; frilansjournalist;
vice ordförande för Svenska nu (2011–)

Sirpa Kähkönen, författare (2019–)

Päivi Kärkkäinen, generaldirektör,
Finlands Nationalopera (2013–2017)

Timo Lankinen, generaldirektör, Utbildningsstyrelsen; understatssekreterare, Statsrådet (2009–2017)

Petri Lehikoinen, rektor, Joensuun lyseon lukio; undervisningsråd, Utbildningsstyrelsen (2013–)

Elina Lehto-Häggroth, stadsdirektör, Lojo; biträdande stadsdirektör, Vanda (2007–)

Hans Lepp, kulturråd, Svenska institutet (2010)

Johanna Levola-Lyytinen, rektor, Turun lyseon lukio; styrelseledamot, Finlands rektorer (2013–2020)

Anders Lidén, ambassadör,
Sveriges ambassad i Helsingfors (2015)

Rosa Liksom, konstnär och författare (2007–2020)

Kirsi Lindroos, generaldirektör, Utbildningsstyrelsen; direktör, Undervisningsministeriet; utbildningsråd, Finlands ständiga representation inom OECD i Paris (2007–2014)

Paavo Lipponen, tidigare statsminister och talman, Finlands Socialdemokratiska Parti; ordförande för och beskyddare av Svenska nu (2007–2022)

Kirsti Lonka, professor, Helsingfors universitet; vice ordförande för Svenska nu (2009–)

Markku Lumio, stadsdirektör, Vasa; vicehäradshövding; utvecklingschef, Vasa universitet; stadsdirektör, Kauhava (2007–)

Nina Lundström, riksdagsledamot, Folkpartiet liberalerna (2011)

Aino-Maija Luukkonen, stadsdirektör, Björneborg (2020–)

Leena Majander-Reenpää, vice verkställande direktör, WSOY; direktör, FILI (2013–)

Johan Molander, ambassadör, Sveriges ambassadör i Helsingfors (2009–2011)

Sari Multala, riksdagsledamot, Samlingspartiet (2018–2022)

Jyrki Myllyvirta, stadsdirektör, Lahtis (2011–2022)

Jukka Mäkelä, stadsdirektör, Esbo (2011–2017)

Matias Mäkynen, riksdagsledamot; vice ordförande, Finlands Socialdemokratiska Parti (2021–)

Jari Niemelä, rektor, Helsingfors universitet (2018–2020)

Kaius Niemi, ansvarig chefredaktör, Helsingin Sanomat (2014–)

Päivi Niemi-Laine, ordförande, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL (2018–)

Kyösti Oikarinen, stadsstyrelseordförande i Uleåborg, Centerpartiet i Finland (2018–)

Outi Ojala, ordförande, Pohjola-Norden; ledamot, Helsingfors stadsfullmäktige, Vänsterförbundet VF (2007–2017)

Jaakko Okkonen, verkställande direktör, Uleåborgs handelskammare; Senior Managing Director, Uleåborgs handelskammare (2007–2017)

Lilli Paasikivi, konstnärlig ledare, Nationaloperan (2021–)

Antti Palola, ordförande, Tjänstemannacentralorganisationen STTK (2016–)

Åsa Palviainen, professor, Jyväskylä universitet; vice ordförande för Svenska nu (2016–)

Mika Peltonen, verkställande direktör, Södra Karelens handelskammare (2020–)

Harri Peltoniemi, direktör, Nationella centret för utbildningsutvärdering KARVI (2021–)

Hannu Penttilä, verkställande direktör, Stockmann (2013–2015)

Risto E. J. Penttilä, verkställande direktör, Centralhandelskammaren; verkställande direktör, Amcham Finland; verkställande direktör, Nordic West Office (2016–)

Anneli Pirttilä, Sveriges konsul i Villmanstrand; rektor, Saimaan ammattikorkeakoulu (2018–)

Aulis Pitkälä, generaldirektör, Utbildningsstyrelsen (2012–2015)

Mikko Pukkinen, stadsdirektör, Åbo; verkställande direktör, Finlands Näringsliv EK (2007–2011)

Dimitri Qvintus, kommunikationsansvarig, Socialdemokratiska riksdagsgruppen; chef för samhällsrelationer, Bayer (2016–)

Kari Raivio, kansler, Helsingfors universitet (2007–2017)

Bo Ralph, professor, Göteborgs universitet; ledamot i Svenska Akademien (2009–)

Maria Rankka, verkställande direktör, Stockholms handelskammare (2017–2019)

Piia Rantala-Korhonen, direktör, Uleåborg (2016–)

Juha Rantanen, bergsråd (2013–)

Nasima Razmyar, riksdagsledamot; biträdande borgmästare för kultur- och fritidssektorn, Helsingfors; Finlands Socialdemokratiska Parti (2016–)

Annika Rembe, generaldirektör, Svenska institutet (2011–2017)

Mirja Ryynänen, tidigare riksdagsledamot, Centern i Finland (2009–2017)

Eero Rämö, ordförande, Finlands Ungdomssamarbete Allians r.f.; konsult, Tekir Ab (2017–)

Aija Salo, överinspektör, Diskrimineringsombudsmannen (2017–)

Paula Salovaara, journalist (2013–)

Kimmo Sasi, riksdagsledamot, Samlingspartiet; direktionsordförande, Hanaholmen (2009–)

Pekka Sauri, bitr. stadsdirektör, Helsingfors; Senior Advisor, Aalto University Executive Education (2007 –)

Kai Seikku, verkställande direktör, HKScan Abp (2007–2017)

Ann Selin, ordförande, servicefacket PAM; Senior Advisor, Pohjoisranta BCW (2011–2020)

Suvi-Anne Siimes, verkställande direktör, Läkemedelsindustrin r.f.; verkställande direktör, Arbetspensionsförsäkrarna TELA r.f. (2007–)

Saara-Sofia Sirén, riksdagsledamot, Samlingspartiet (2022)

Madeleine Sjöstedt, generaldirektör, Svenska institutet (2020–)

Harri Skog, kanslichef, Undervisningsministeriet (2007–2011)

Pär Stenbäck, minister; ordförande för Kulturfonden för Sverige och Finland (2007–)

Sauli Takala, forskarprofessor emeritus (2007–2017)

Liisa Talonpoika, ambassadör, Finlands ambassad i Stockholm (2018–2020)

Jari Tervo, författare (2016–)

Ari Tolppanen, verkställande direktör, delägare, CapMan (2007–2017)

Pertti Torstila, statssekreterare, Utrikesministeriet; statssekreterare, Kultur- och undervisningsministeriet; ordförande, ambassadör, Finlands Röda Kors (2007–2020)

Jan Vapaavuori, borgmästare, Helsingfors (2017–2019)

Krista Varantola, rektor; kansler, Tammerfors universitet (2007–2017)

Jarmo Viinanen, ambassadör, Finlands ambassad i Stockholm (2015)

Antti Viitanen, verkställande direktör, Novartis Finland Ab; nordisk chef för samhällsrelationer, Novartis Nordic (2016–)

Anne-Mari Virolainen, riksdagsledamot, utrikeshandels- och biståndsminister, Samlingspartiet (2016–2021)

Eva Walder-Brundin, ambassadör, Sveriges ambassad i Helsingfors (2007–2008)

Mats Wallenius, fonddirektör, Kulturfonden för Sverige och Finland (2010–)

Fredrik Wetterqvist, ämnesråd, Sveriges utrikesdepartement (2007–2011)

Maria Wetterstrand, riksdagsledamot, Miljöpartiet de gröna; vice ordförande för Svenska nu (2009–2017)

Olle Wästberg, generaldirektör, Svenska Institutet (2007–2009)

Bilaga 3: ***Svenska nus styrgrupp 2007–2022***

Johan Aura, kanslichef,
Svenska folkskolans vänner (2012–2019)

Peter Björlin, press- och kulturråd,
Sveriges ambassad i Helsingfors (2011–2014)

Ole Ehrstedt, överdirektör,
Utbildningsstyrelsen (2010)

Anders Eriksson, press- och kulturråd,
Sveriges ambassad i Helsingfors (2007–2011)

Erik Geber, undervisningsråd,
Utbildningsstyrelsen (2007–2010)

Veronica Granö-Suomalainen, utbildningsombudsman,
Svenska kulturfonden (2007–2017)

Sisko Harkoma, ordförande,
Svenskl ärarna i Finland r.f. (2009–2012)

Charlotta Johansson, Svenska institutet (2021–)

Kari Jukarainen,
Språklärarförbundet i Finland SUKOL r.f. (2007–)

Riitta Kaipio-Liuhto,
Sveriges ambassad i Helsingfors (2011–2018)

Jenny Kanerva, ambassadråd för kommunikation och kultur, Sveriges ambassad i Helsingfors (2018–2022)

Gunvor Kronman, verkställande direktör, Hanaholmen; ordförande för Svenska nus styrgrupp (2007–)

Elina Lehto-Häggroth, tidigare vice stadsdirektör, anda (2019–)

Johanna Levola-Lyytinen, ordförande,
Svenskl ärarna i Finland r.f. (2007–2008)

Johan Lindholm,
Sveriges ambassad i Helsingfors (2018–2020)

Berndt-Johan Lindström, utbildningsombudsman,
Svenska Kulturfonden (2017–)

Johanna Luukkonen, Saga r.f. (2022–)

Armi Mikkola, undervisningsråd,
Undervisnings- och kulturministeriet (2014–2019)

Olli Määttä, undervisningsråd,
Utbildningsstyrelsen (2022–)

Yvonne Nummela, undervisningsråd,
Utbildningsstyrelsen (2016–)

Jan Nyberg, Ambassadråd för kommunikation och kultur, Sveriges ambassad (2015–2018)

Tea Pasanen, viceordförande, Saga r.f. (2019–2020)

Satu Pessi, ordförande,
Svenskl ärarna i Finland r.f. (2015–)

Kalevi Pohjala, undervisningsråd,
Utbildningsstyrelsen (2007–2010)

Erik Rosenlew, ordförande,
Svenska Kulturfonden i Björneborg (2015–)

Paula Rossi, professor,
Uleåborgs universitet (2007–)

Terhi Seinä, undervisningsråd,
Utbildningsstyrelsen (2012–2021)

Pär Stenbäck, ordförande, Kulturfonden för Sverige och Finland; minister (2007–2022)

Meeri Tuominen, viceordförande, Saga r.f. (2020–2021)

Marjo Vesalainen, undervisningsråd,
Undervisnings- och kulturministeriet (2020–)

Sini Virkamäki, Sveriges ambassad i Helsingfors (2012)

Niklas Wahlström, ansvarig för utbildning,
Svenska Folkskolans Vänner (2020–)

Liisa Wallenius, ordförande,
Svenskl ärarna i Finland r.f. (2013–2014)

Ingelisa Wikholm, undervisningsråd,
Utbildningsstyrelsen (2011–2015)

Monika Wirkkala, enhetschef,
Svenska institutet (2007–2021)

Anna Önnered, ambassadråd,
Sveriges ambassad (2022–)

Nätverket

Svenska nu 2007–2022

2007
Nätverket Svenska nu grundas på Hanaholmen

2008
Svenska nu skickar ett massutskick till över 60 000 finskspråkiga hem i ca 80 kommuner för att få fler elever att välja svenska som A1- eller A2-språk

2009
Kulturfonden för Sverige och Finland börjar i samarbete med Svenska nu erbjuda svensklärare specialvistelser i Sverige

2010
Kronprinsessan Victoria besöker en skola i Lahtis och deltar på en smoothiekurs arrangerad av Svenska nu

2011
Svenska nu blir utsedd till ett av de bästa europeiska språkprojekten av EU-kommissionen

2012
Finska nu lanseras i Sverige

2013
Svenska nu initierar det treåriga Nordisk benchmarking-projektet för att befrämja grannspråks-undervisningen i Norden

2014
Svenska nu tar i bruk en ny grafisk profil

svenska nu

2018

En extern utvärdering av Svenska nu publiceras

2020

Coronaviruspandemin bryter ut och Svenska nu utvecklar nya virtuella program

2016

Svenskundervisningen tidigareläggs till årskurs sex och Svenska nu skapar skräddarsydda läromaterial för en ny målgrupp

2022

Minna Arve väljs till ny delegationsordförande

2017

Nätverket Svenska nu fyller tio år och Svenska nu - dagarna arrangeras för första gången

2021

Svenska nu och SUKOL r.f. beställer en undersökning om hur antalet årsveckotimmar och tidigareläggningen av svenskundervisningen har påverkat elevernas svenskkunskaper i olika kommuner

2015

Dream Academy Norden projektet inleds

2019

Svenska nu inleder en storsatsning med skolprogram och lärarfortbildningar i huvudstadsregionen med hjälp av medel från Aktia-stiftelserna

våga
uppleva
svenska
nu

svenska nu

Svenska nu-nätverkets arbete till förmån för svenskundervisningen har pågått sedan år 2007. Metoden är att låta finskspråkiga elever möta svenska språket och kulturen i autentiska och positiva situationer. Svenska nu vill motivera eleverna att använda den svenska de kan och erbjuda dem svenskspråkiga kulturupplevelser som väcker intresset för språket. Verksamheten har utvecklats i nära samarbete med svensklärarna och nationella utbildningsmyndigheter för att svara på de behov som finns i klassrummen. Tack vare målmedvetet arbete har Nätverket Svenska nu blivit en uppskattad aktör på utbildningsfältet.

I samband med jubileet 2022 utger Svenska nu den här historiken för att presentera sin 15-åriga verksamhet.